

SEV

KALENDERN

Årsbok 2024

SFV

KALENDERN 2024

Årsbok

SFV är en förening som sedan 1882 främjar bildning på svenska i Finland. Tillsammans med våra samarbetspartner och bidragsmottagare bidrar vi till ett mångsidigt och tolerant samhälle där det finlandssvenska har en stark, självklar och positiv roll.

Svenska folkskolans vänner

Annegatan 12 A 24
00120 Helsingfors
sfv@sfv.fi
www.sfv.fi

Vi finns på Facebook,
Youtube, Tiktok
Instagram och LinkedIn
(#svenskafolkskolansvänner)

Chefredaktör

Johan Aura

Redaktionsråd

Johan Aura
Wivan Nygård-Fagerudd
Rabbe Sandelin
Christine Skogman

Redaktion, minnesrunor

Rabbe Sandelin
Hedvig Stenman

Layout

Pia Pettersson

Pärm

Anders Carpelan

ISSN 0357-1068 (Print)

ISSN 2243-0261 (Web)

Grano

2024

Odling

En tallplantas 300 första dygn filmas och komprimeras till en filmsnutt som är en minut lång. Den lilla filmen är trollbindande. Växtkraften i grodden, de spretiga första barren som vecklas ut. En målmedveten liten planta, långt ifrån färdig. Att nå full höjd tar decennier för en tall.

Celler vet vad de ska göra. Själva förnyelsen av våra celler är, förenklat, det som gör att vi är vid liv. Lika avgörande är att vi fortsätter att lära oss och förnya våra tankar. Vi har denna förmåga att lära oss och växa hela livet. Att låta nya tankar gro är att växa, men hur beror på vilka tankar som gror.

Att växa är också att vilja och våga förändras. Inom pedagogiken talar man om *growth mindset*, som kan översättas till ett dynamiskt tankesätt – den forskningsbaserade insikten att alla kan utvecklas. Att inte dela upp elever i bra och dåliga, utan i elever som behöver kortare eller längre tid för att lära sig. Att inte på samhällsnivå betrakta lärande som något som hör till bara vissa skeden av livet. Grundsynen är att alla kan och ska få lära sig. Barn, elever, lärare, vuxna, gamla.

Motsatsen till detta är *fixed mindset*, ett låst tankemönster som ser individens förmågor och kapacitet som något statiskt.

Inte sällan är människor omedvetna om vilket av dessa två tankesätt som präglar deras syn på såväl andra som sig själva.

Ju mer och snabbare förändring vi möter i omvärlden desto mer har vi att vinna på ett dynamiskt tankesätt. Det här gäller allt från enskilda människor till vilken politik som förs, och är särskilt angeläget när landets ledning drar upp riktlinjerna för utbildnings- och kulturpolitiken. Människans utvecklingspotential är en enorm resurs för ett litet land.

*

Också en organisation behöver förnya sig. Förändras. Förbättras. Förädlas. SFV finns dagligen runt om i Svenskfinland, i skolor, där utbildare möts, ute på webben, i studiecirkel. Vi sammanför människor för att stärka det svenska i Finland genom bildning. Hela tiden ställer vi oss frågan: vad kan vi göra bättre och smartare? Hur ser behoven ut i dag, vad är prognosen för i morgon? Hur kan vi använda våra medel så nyttan blir så stor som möjligt?

Att växa är att våga. Det kan handla om att våga ta sig an uppdrag och göra det med all den ambition och kunskap som finns i organisationen. Exempel på detta är våra skolnätverk som når in i ett stort antal skolor, och som med modiga och innovativa arbetssätt väcker intresse hos forskare. Eller webbtidskriften Lärorikt som vunnit läsare över hela Svenskfinland, och där vårt sakkunniga team regelbundet bjuder på nya läspaket kring aktuella teman och trender inom utbildning och bildning. Eller då SFV i och med Blindskolföreningens donation tog emot uppdraget att främja undervisning och bildningsverksamhet till gagn för svenskspråkiga med synnedsättning i Finland.

SFV har i flera års tid jobbat hårt med att maximera avkastningen av våra medel i effekt ute i Svenskfinland. Vi gör det genom att jobba med påvisade behov som utgångspunkt.

Att växa kan också handla om att våga bryta upp och röra på sig, som SFV:s styrelses beslut att flytta kansliet från lokalerna på Annegatan 12 till Georgsgatan 18. Skälen är både krasst ekonomiska och praktiska. Det räcker med en adress. Vi behöver förvalta de kvadratmetrar föreningen äger så rationellt som möjligt. Det som är slitet behöver renoveras. Samtidigt innebär de förestående förändringarna möjlighet att skapa något nytt. Det öppnar upp för att bjuda in andra aktörer till samarbete, att låta idéer, kunskap och bildning gro. Tillsammans kan vi åstadkomma mera.

*

Det tar en tall omkring 150 år att nå maxhöjd. Därefter planar tillväxten ut men livet fortsätter med oförändrad kraft. Det nordiska rekordet innehas av en österbottensk tall som när den fälldes hade 1029 årsringar och var kärnfrisk.

FOTO: LINUS LINDHOLM

Svenska folkskolans vänner har verkat i Finland i 142 år. Föreningen står stadigt rotad i de uppdrag grundare och donatorer gett, och fortsätter att växa och utvecklas. Det gör också Svenskfinland, genom alla som vill odla sin bildning. SFV finns med i arbetet för ett Svenskfinland där kunskap, kreativitet och kultur gror och får oss att växa.

Wivan Nygård-Fagerudd
styrelseordförande

*Jag har sett de torra fröna gro till slut.
Jag har sett det ljusa gröna vecklas ut.
Mäktigt är det späda livet mer än järn,
fram ur jordens hjärta drivet utan värn.
Våren gryr i vinterns trakter, där jag frös.
Jag vill möta livets makter vapenlös.*

– Karin Boye

Innehåll

12 **Richard Nordgren & Mikael Paltschik**
På väg mot en modernare skola

18 **Aron Schoug**
Föreningar, lärande och demokrati

38 **Mia Österlund**
Barnlitteratur som vågar det svåra

44 **Sebastian Dahlström**
Kyrkoherde Kari Kanala: Ensamheten är vår tids största hot – vi måste se och höra de unga

50 **Sebastian Dahlström**
Pasi Sahlberg: Bland barn som får leka fritt och självständigt finns morgondagens ledare

56 **Camilla Lindberg**
Digital frånkoppling kan bli ett fenomen för eliten

64 Minnesrunor

118 SFV år 2023

Kanslichefens översikt	121
Verksamhetsberättelse	123
Bokslut Föreningens resultaträkning	130
Föreningens balansräkning	132
Föreningens finansieringsanalys	134
Föreningens noter till bokslutet	135
Koncernens resultaträkning	145
Koncernens balansräkning	146
Koncernens finansieringsanalys	148
Koncernens noter till bokslutet	149
Bokslutets underskrift	152
Revisionsberättelse	154
Förteckningar	159
Donationsfonder	186

Artiklar

När samskolan formades i Finland –
Karl Teodor Broberg och Läroverket för gossar och flickor

På väg mot en modernare skola

Helsingfors som hade blivit storfurstendömet Finlands huvudstad 1812 var i mitten på 1800-talet en snabbt växande stad med ungefär 20 000 invånare.

De nationalistiska strömningarna började växa sig starkare och statsnatten – perioden utan lantdagarna – gick mot sitt slut när kejsar **Alexander II** inledde förberedelserna för dem 1859. När sedan lantdagarna öppnades i september 1863 var det ett startskott både för reformarbete och fest.

Helsingin Uutiset skrev: ”Från landets alla städer komma fortfarande ytterligare uppgifter om begåendet av denna dag. Börjande från Åbo ända till Kaskö hava människor denna dag varit samlade för att giva till känna sina glädjekänslor”.

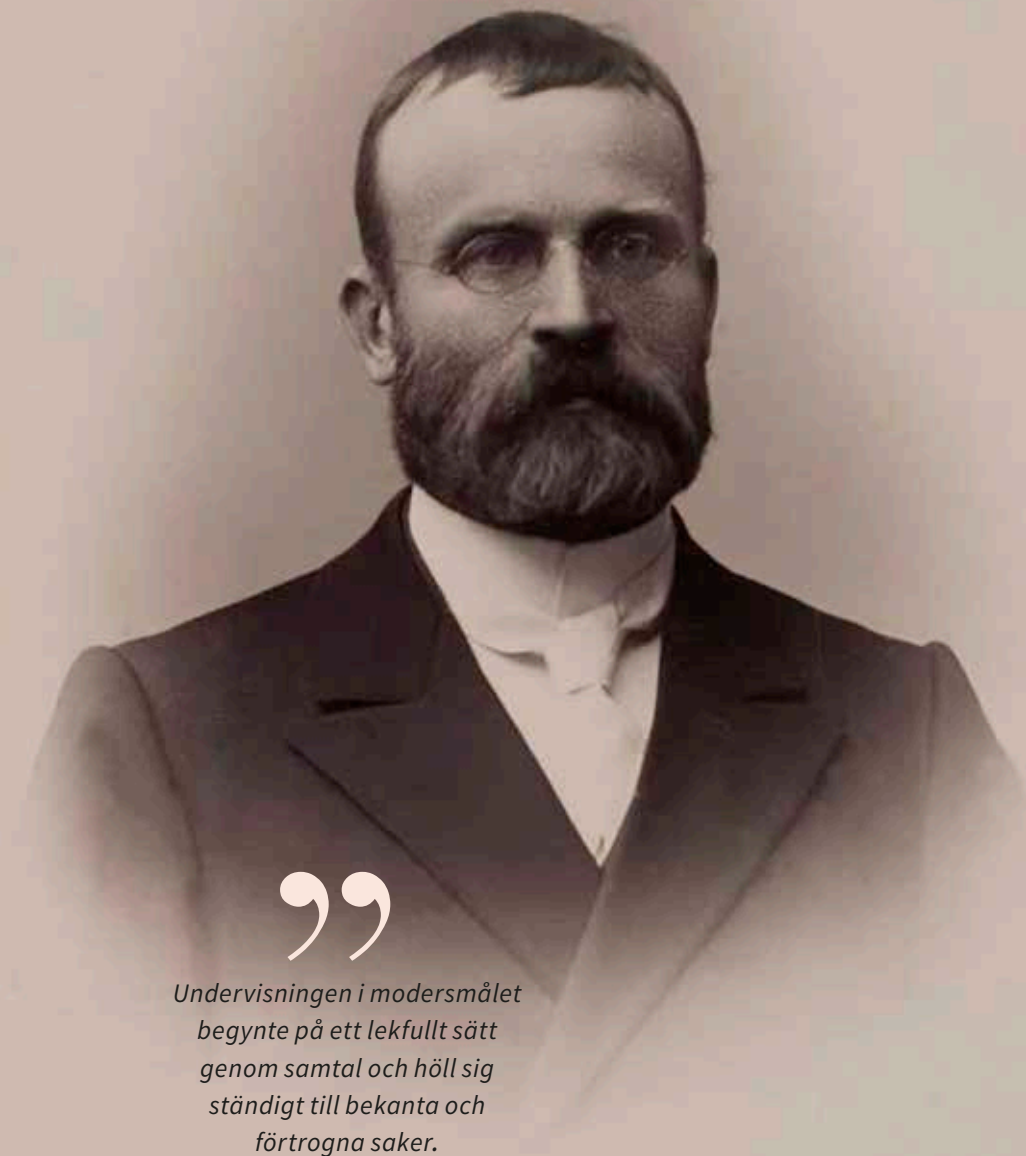
Samtidigt var det också ett uppvaknande för fosterlandskänslor och reformarbete. Inte minst när det gällde skola och bildning.

Skolväsendet i Helsingfors hade inte hållit en hög standard under den ryska tidens början men förbättrades märkbart när universitet flyttade till huvudstaden 1827 efter Åbo brand.

Grundandet av folkskolväsendet föregicks av olika försök till undervisning för de bredare massorna. **Augustin Ehrensvärd** grundade en skola för skeppsgossar på Sveaborg där de fick lära sig sjömanskap och läsa, skriva och räkna.

Det var ändå förnyelsen av skolstadgan 1843, som tillät grundandet av tvåklassiga skolor även för flickor, och motsvarande stadga av år 1856 som tillät fruntimmersskolor med två, tre eller fyra klasser, som ledde till större förändringar.

I början av 1860-talet, innan folkskolan grundades, gick 60 procent av barnen i Helsingfors i skola, bara några få procent av dem på finska.

*Undervisningen i modersmålet
begynte på ett lekfullt sätt
genom samtal och höll sig
ständigt till bekanta och
förtrogna saker.*

Pastor Karl Teodor Broberg som var en av eldsjälarna bakom och första föreståndare för Läroverket för gossar och flickor fick vägledande intryck både från Sverige och från en studieresa till USA.

FOTO: C.P. DYRENDAHL/MUSEIVERKETFOTO:

I de nordiska grannländerna verkade folkskolor redan på 1840-talet medan Helsingfors fick sina första fyra lägre folkskolor på hösten 1867, två på båda språken.

Då hade **Uno Cygnaeus** kamp för folkskolan genomgått olika kommitté-behandlingar och i maj 1866 gavs förordningen om folkskoleväsendet.

Samhället var i kraftig förändring. Städerna växte sig större. Allt fler ungdomar, både manliga och kvinnliga, sökte sig till skolorna. Behovet av nya kunskaper växte – bland annat i naturvetenskaper och praktiska ämnen. Ämnen som många ville se att skulle få mera utrymme i läroverkens undervisningsplaner.

I vägen för reformerna stod latin. Läroverkens uppgift var att fostra lärda för krävande samhällsuppdrag. Därför hade till exempel modersmålsundervisningen ett minimalt utrymme i läroplanerna.

I senatens brev till skolöverstyrelsen den 4 januari 1873 anvisas två veckotimmar för undervisning i modersmålet i de tre första klasserna, men bara en timme i de högre.

Det var inte bättre ställt för undervisning i främmande språk. Något som den ökande handeln hade skapat intresset för. Det andra inhemska språket fick lite mera utrymme men för de nya ämnena som samhällsförändringen krävde fanns det inte utrymme.

Eftersom reformvännerna inte fick gehör för sina önskemål att lägga om undervisningen i skolorna enades man i Helsingfors under hösten 1881 att grunda ett nytt privat läroverk. Aktieteckningen lyckades och Nya svenska läroverket kunde inleda sin verksamhet den 1 september 1882. Till den nya skolans föreståndare valdes pastor **Karl Teodor Broberg**.

Och samskolan blir till

Samtidigt som man ivrade för reform av skolundervisningen fanns det en annan rörelse som tilldrog sig minst lika stort intresse, och väckte en mera eldfängd diskussion: Vårt land hade nåtts av idén att pojkar och flickor kunde få samma undervisning, tillsammans i samma läroanstalt. Denna då radikala tanke kom till Finland från Amerika och Sverige. Tidningarna fylldes med ställningstaganden för och emot. **J.M. Granit** skrev ”*Nyheten diskuterades vid herrarnas toddybord lika ivrigt som vid damernas kafferep. Frågan debatterades med mycken iver inom skolkonvent och andra elevsammanslutningar.... En samskola skulle utom allt tvivel ytterligare effeminera gossarna, en avgjord olycka ansåg man*”.

Farhågorna om kvinnliga elever kunde orka med samma undervisning som de manliga var många. Man var även försiktig med att flickorna genom ökad läsning skulle förlora intresset för och åsidosätta hemmets husliga sysslor.

Det är skäl att minnas att lantdagsordningen som införde en allmän och lika rösträtt infördes först 1906.

Frågan gick ändå vidare. Direktionen för Nya svenska läroverket fick ta emot en skrivelse från ett antal mammor som ville att deras döttrar skulle få börja i skolan, och på det sättet få samma undervisning som pojkar. Direktionen kunde inte ensam besluta i en så knepig fråga utan man kallade ihop aktionärer för att ta ställning i frågan. Sammanlagt 14 flickor hade då sökt till de två klasser läroverket hade läsåret 1882–83. Mötet hölls den 14 april 1883, och måste väl betraktas som rätt dramatiskt.

För förslaget att anta flickor till läroverket framhölls bland annat argumentationen att ”*huru det nya läroverket genom att upptaga samuppföstran på sitt program till verklig båtnad skulle utvidga sin verksamhet, huru sålunda en mänskligt sannare uppföstran vunnas för det uppväxande släktet och huru erfarenheter från de håll där samuppföstran allaredan prövats, lämnade ett gott vittnesbörd om denna form för skoluppföstran*”.

Motståndarna bland aktieägarna tyckte bland annat att det nygrundade läroverket blev utsatt för ett experiment, som om det misslyckade skulle sätta hela skolans existens på spel. Direktionens förslag vann i omröstning med en mycket knapp marginal, så knapp att direktionen lät sitt förslag förfalla.

Farhågorna om kvinnliga elever kunde orka med samma undervisning som de manliga var många. Man var även försiktig med att flickorna genom ökad läsning skulle förlora intresset för och åsidosätta hemmets husliga sysslor. Och mycket annat som vi idag har svårt att tänka oss att framföra.

Trots bakslaget fortsatte samskoleivrarna att driva frågan. Ett bekymmer var att flera personer var ekonomiskt bundna i två år framåt då de tecknat garantier för Nya svenska läroverket. Det innebar att nya krafter måste mobiliseras. Därför skickades det en inbjudningsskrift i april 1883 om att teckna aktier i ett nytt bolag som skulle driva ett fullständigt läroverk utifrån koedukationsprincipen med dimission till universitetet.

Broban på 1950-talet.

FOTO: HELSINGFORS STADSMUSEUM

I maj hade inte behövt antal aktier tecknats, men några av eldsjälarna åtog sig att ansvara för det bristande beloppet. Det nya bolaget konstituerades med en direktion bestående av professor F. Gustafsson, lektor V. Heikel, assessor U. Kurtén, professorskan Asp och doktorinnan H. Björkstén. Den utsåg Karl Teodor Broberg till föreståndare. Han avgick vid läsårets slut från Nya svenska läroverket.

I det här fallet kan man inte säga att byråkratins kvarnar mal långsamt. Den 14 april 1883 hölls mötet där Nya svenska läroverket backade från tanken på att ta in flickor. En dryg månad senare, den 25 maj 1883, offentliggjordes Senatens resolution:

*”I Hans Kejsarliga Majestäts Höga namn,
Dess Senat för Finland vill, på gjord och af Öfverstyrelsen för skolväsendet
anmäld ansökning, härmedelst bevilja Anatomieprosektorn vid Alexanders
Universitetet i Finland Georg Asp, Kollegii Assessorn Uno Kurtén och Professorn
vid bemälda Universitet Fridolf Gustafsson tillstånd att i Helsingfors stad inrätta
ett elementärläroverk med nio klasser för gossar och flickor, hvilket elementär-
läroverk är afsedt att ledas av en föreståndare med biträde af en föreståndarinna
och deri undervisning komme att meddelas i vanliga skolämnen, och eventuellt
äfven i handarbete, i enlighet med de lärokurser, som erfordras för dimission af
elever till universitetet samt vars verksamhet skulle vidtaga nästa höst med till en
början två klasser.”*

Den 3 september 1883 öppnades Läroverket för gossar och flickor med tre klasser och 47 elever. Finlands första samskola inledde sin verksamhet.

Mannen som gav skolans dess namn – Karl Teodor Broberg

I december 2023 reflekterade forna elever på Lärarikt.fi över den mänsklighet, jämställdhet och omtanke som var en av ledfyrrarna i skolan. En del av detta kan säkert spåras tillbaka till skolans första föreståndare, Karl Teodor Broberg. Det var efter honom som skolan fick sitt smeknamn: Broban.

Karl Teodor Broberg föddes i Sibbo den 18 oktober 1849. Han växte upp under fattiga förhållanden på Broböle gård som låg strax söder om Hindsby.

Fadern Carl Gustav dog tidigt och änkan Ulrika Charlotta skötte barnen och hemmanet.

Parar sig klokhet och kunskap med ett redbart och vänställt väsen, imponerar alltid detta även i ungdomens värld. Ynglingen blev just av en sådan anledning högt skattad i kamratkretsen.

”Det var ingen lätt sak, i synnerhet som skuld vilade på gården och barnen var flere. Men den viljestarka, omtänksamma och ordningsälskande kvinnan redde sig med den uppgiften.”

Någon egentlig skola hade den unga Karl Teodor Broberg inte gått i utan undervisningen hade han fått av en pedagogiskt intresserad tingsskrivare.

Han lyckades dock övertala modern om att få gå i skola. Som femtonåring antogs han till storskolan i Borgå där han fick lära sig att skollivet inte var någon dans på rosor.

Allt i skolan var främmande för unge Broberg, också språket eftersom de inte talade Sibbodialekt. Hans skolkamrater skrattade åt ”Sibbovargen” och hans lantliga fasoner. Läxorna i helt nya ämnen beredde honom stora svårigheter. Lärarna som hade nästa gudalik status använde sig bland annat av ”klobban” i sina undervisningsmetoder. Metoder som Broberg inte tog med sig i sin kommande undervisningsgärning.

Karl Teodor Broberg övervann svårigheterna med läxor och klasskamrater som ansåg sig förmer och blev klassens primus. I slutet på augusti 1869 ”*dimitterades han till Gymnasium*”. Hans klasskamrater hade nu en helt annorlunda bild av honom och av kamratskapet.

”Parar sig klokhet och kunskap med ett redbart och vänställt väsen, imponerar alltid detta även i ungdomens värld. Ynglingen blev just av en sådan anledning högt skattad i kamratkretsen.”

Tre år senare flyttade Broberg till Helsingfors för studier vid universitetet och fick anställning som ordinarie lärare vid högre svenska folkskolan för gossar.

Broberg visade sig ”*äga en mycket framstående lärareförmåga*”, skriver **Frans Valbeck** i Brobergs dödsruna i tidningen Lördagen år 1901.

Han studerade filologi, blev filosofiekandidat och fortsatte sedan med teologi-studier och prästviges i Borgå 1878. Han fortsatte med läraryrket jämsides med sina prästerliga befattningar. Han var komminister och andre kapellan i Helsingfors.

Allt var inte studier och undervisning för Broberg. Han var aktiv i Nyländska studentavdelningen (Nylands Nation) vilket också ledde till att han fann sin blivande hustru i Serdobsk, en liten by vid Uralbergen. I tidningen *Fyren* beskriver pseudonymen ”Farbror Frans” (Frans Valbeck) hur det egentligen var han som skulle åka till den östliga delen av det europeiska Ryssland men eftersom han hade fått jobb som redaktör över sommaren på *Viborgs Tidning* var det Broberg som åkte.

I Serdobsk var uppgifterna att jobba som informator hos överste **Alexander Ugglä** och där träffade Broberg sin blivande hustru **Emmy Ugglä**.

Förebilder från Sverige och USA

I Sverige grundades den första samskolan, Palmgrenska skolan, eller Praktiska arbetsskolan för barn och ungdom av **K.E Palmgren** den 16 oktober 1876. Skolan var en av de förebilder som Broberg hade när han arbetade för grundandet av en samskola i Finland.

De största och viktigaste intrycken fick han ändå under en pedagogisk studieresa i Nordamerika hösten 1886. Resan finansierades med statsstöd och målet var att bland annat studera samfostran och religionsundervisningen. Den ambitiösa föreståndaren ville lära sig mera, trots att hans ”samskola” då redan inlett sin verksamhet.

Efter resan betonade han särskilt den i amerikanska skolor rådande principen att lägga särskild vikt vid karaktärsbildningen och elevernas individuella utveckling.

Broberg skrev i *Tidskrift utgiven av Pedagogiska föreningen i Finland* om primärundervisningen i Brooklyn och New York, den så kallade *moral education* vid High School i Washington och besökte Manual Training School i Philadelphia. Under sin resa hann han också bekanta sig med samundervisningen i Albany och Chicago och höra pedagoger och skollidare argumentera för och emot samutbildning.

Han frapperades av inbördes aktning mellan hög och låg. Det fanns, till hans glädje, ett allmänt intresse för ungdomens bildning.

Han beskriver besöken i skolorna som angenäma. Där rådde hemtrevnad och en familjeanda, som icke minst framträdde i det familjära umgänget mellan lärare och elever. Dessutom fanns det en livlig kontakt till föräldrarna och hemmen.

Eleverna i klass sju vid Läroverket för gossar och flickor håller klassmöte år 1890.

FOTO: DANIEL NYBLIN/HELSINGFORS STADSMUSEUM

Slöjdlektion i Broban 1922. Skolans grundare Karl Teodor Broberg var mån om att också praktiskt lärande skulle ingå i läroplanen.

FOTO: ERIC SUNDSTRÖM/HELSINGFORS STADSMUSEUM

Broberg var mycket nöjd med den praktiska inriktningen som undervisningen hade.

”Undervisningen i modersmålet begynte på ett lekfullt sätt genom samtal och höll sig ständigt till bekanta och förtrogna saker. Jämsides med läsningen bedrevs trägna talövningar. Uppsatsskrivningen inlärdes genom gemensamt arbete i klassen: Eleverna läsa i tur upp vad de skrivit, rättelser göras och först därpå nedskrivs krian på papper. I modersmålets grammatik arbetar man sig fram till regeln genom praktisk övning”.

Samma gällde matematiken där nyttan av huvudräkning betonades. När ”Broban” firade sitt tioårsjubileum skrev Broberg:

”För att de fyra enkla räknesätt med större tal tydligt skola uppfattas, har samma räknesätt med mindre tal noga blivit genomgången”.

Att de amerikanska skolorna också undervisade i affärstermer var också ett glädjeämne för honom.

Intressant är också hur Broberg som präst i vår lutherska kyrka visade uppskattning för hur man i skolorna i ”den unga nationen” framhöll alla religioners lika status. Det är ytterligare ett tecken på hur han såg på jämställdhet som en ledande princip.

Broberg facinerades också av att undervisningen i utländska språk undervisades av dem som också hade språken som modersmål.

Slutsatsen som dras i Pedagogiska föreningens tidskrift är att *”slutyrkandet inte är radikalt utan går förnämligast ut på understödjandet av privata samskolor i eget land”.* Med brasklappen att statskolorna bör utvecklas i samma riktning med flera kvinnliga lärare och *”successivt intagande af kvinnliga elever”.*

Även om Broberg var för gemensam undervisning var han inte speciellt intresserad av kvinnoemancipationen. Det märktes särskilt med de många bytena av föreståndarinnor för Läroverket för Gossar och flickor.

Brobergs åsikt i frågan var att endera, han eller hon, av praktiska skäl skulle vara den som bestämde. Vilket ledde till att föreståndarinnorna byttes ut.

Frågan vilade inte förrän två andra samskolor hade grundats i Helsingfors. Från hösten 1888 blev **Hanna Kullhem** föreståndarinna, en post som hon hade i fyrtio år.

Den ekonomiska situationen för den första samskolan var slitsam. Kampen för att få statsunderstöd var intensiv. För att få elever satte Broberg och föreståndarinnan in annonser i tidningarna där man kunde få träffa honom i skolan eller i hemmet.

Unikt var hur Broberg drev igenom att på skolans bekostnad anordna repetitionslektioner för svaga eller sjuka elever och för elever som av andra orsaker blivit efter. Alla skulle klara sin skolgång.

Det första skolhuset fanns i hörnet av Brunnsgratan och Östra Henriksgatan (Mannerheimvägen). I ett trähus med tre rum och kök samsades de första samskoleeleverna, 21 pojkar och 26 flickor. Därefter verkade man på Fabiansgatan 22, Bulevarden 7 och Skillnaden 4.

Det dröjde ända till 1895 innan det nya, av arkitekt K.G. Nyström ritade huset på Högbergsgatan 23 såg dagens ljus. I det huset fick Broberg förverkliga delar av det han hade lärt sig i Amerika om skollokalerna.

Det pedagogiska testamentet

Karl Teodor hade under sina tidiga skolår upplevt vilken negativ inverkan mobbning och utanförskap kan ha. Studieresan till Amerika stärkte också insikten om betydelsen av att inkludera alla, också de svagare, i skolans vardag. Han utformade därför skolans pedagogiska kultur så att ingen elev skulle känna sig utanför.

Från början skapades en familjär stämning i skolan. Tidigt åkte hela skolan på utfärder. Lärare och elever skapade en personligare relation. Det var också viktigt att upprätthålla en livlig kontakt mellan hem och skola.

I Läroverket för gossar och flickor var den vägledande principen att olika bakgrund och förmåga inte skulle vara en diskriminerande faktor. Unikt var hur Broberg drev igenom att på skolans bekostnad anordna repetitionslektioner för svaga eller sjuka elever och för elever som av andra orsaker blivit efter. Alla skulle klara sin skolgång.

Kanske kunde utmaningarna i dagens skolvärld delvis hanteras genom att anamma något av den inkluderande och stöttande pedagogiska kultur som rådde i Broban. Givetvis var elevunderlaget mindre heterogent än i skolan idag, men alla skulle finna mening i sin skolgång. Eller som det sades på skolans tioårsjubileum: *”Alla elever i en skola kunna ej och böra ej bli ämbetsmän, men alla kunna och böra bli nyttiga samhällsmedlemmar.”*

Fysiklektion i skolhuset på Högbergsgatan 23 år 1927. Huset var byggt utgående från idéer som Karl Teodor Broberg fick under sin studieresa i USA kort efter att samskolan grundades.

FOTO: ERIC SUNDSTRÖM/HELSINGFORS STADSMUSEUM

* Aron Schoug

Aron Schoug är doktor i pedagogik med intresse för civilsamhälle, ideellt arbete, folkbildning, demokrati, kollektivt lärande, organisering och kreativitet. I sin roll som lektor vid Stockholms universitet undervisar han bland annat på personalvetarutbildningen. Han har en bakgrund inom folkbildningen och är också verksam som föreläsare i frågor om ideellt engagemang och organisationsutveckling, i både Sverige och Finland.

Föreningar, lärande och demokrati

Idag är det många röster som talar om att demokratin som vi ser den är hotad, till exempel genom minskad uppslutning kring demokratiska värderingar. Mot den bakgrunden är det intressant att titta på sammanhang där människor faktiskt verkar lära sig demokrati. Föreningar är såna sammanhang. En förening kan ses som ett samhälle i miniatyr där medlemmarna tränar på demokratiskt beslutsfattande. Det kan handla om att lära sig tekniker som att leda ett möte, skriva protokoll och förstå formalia men också att utveckla förmågan att samarbeta, lyssna, kommunicera och bygga något gemensamt. I ett samhälle behövs människor med såna färdigheter och förmågor. Man kan till och med ställa sig frågan om ett starkt föreningsliv kanske till och med är en förutsättning för en stark demokrati.

Om så är fallet är det förstås viktigt att värna våra föreningar och de möjligheter till demokratiskt lärande som finns där. Denna fråga aktualiseras idag då civilsamhället i många länder står inför stora utmaningar. I Sverige till exempel sänks statsbidragen till studieförbunden kraftigt, bland annat orsakat av en kritik om fusk och felaktigheter i verksamheten. Eftersom studieförbunden till stor del arbetar med att stödja föreningslivet innebär nedskärningarna också minskade resurser och stöd till föreningar. Samma hot om nedskärningar har även drabbat Finland. Detta skulle kunna innebära en risk att färre engagerar sig i föreningar och därmed går miste om möjligheten till det demokratiska lärandet, vilket i förlängningen kan leda till en försvagad demokrati.

Men detta förutsätter att demokratiskt lärande i föreningar är en realitet; alltså att det inte bara är en myt som politiker och föreningsmänniskor intalar sig och sprider vidare. Det finns nämligen en del som tyder på att bilden av föreningen som en plats för demokratiskt lärande är förskönad. Till exempel

”

En förening kan ses som ett samhälle i miniatyr där medlemmarna tränar på demokratiskt beslutsfattande.

FOTO: SÖREN ANDERSSON

Kanske är det så att det finns en potential för föreningar att fungera som skolor i demokrati men att de inte alltid gör det.

finns det många föreningar som i praktiken inte fungerar särskilt demokratiskt, utan styrs med järnhand av karismatiska eldsjälur. Många människor som är med i föreningar är också mer fokuserade på föreningens frågor – till exempel idrott i en idrottsförening – än de är på den demokratiska processen. Eller så är de mest intresserade av att fika. Så frågan är hur mycket demokrati som faktiskt lärs. Kanske är idén om demokratisk fostran i själva verket en myt som sprids för att motivera att föreningslivet tar del av skattepengar.

Samtidigt räcker inte sådana observationer för att avfärda idén om demokratiskt lärande i föreningar. Kanske är det så att det finns en potential för föreningar att fungera som skolor i demokrati men att de inte alltid gör det. Kanske är det så att vissa föreningar är bättre demokratiskolor än andra och att vissa sätt att engagera sig leder till mer demokratiskt lärande än andra sätt. I den här artikeln undersöker jag relationen mellan föreningar, lärande och demokrati med utgångspunkt i forskning och egen erfarenhet på området. Närmare bestämt utgår jag från följande frågeställningar: Vad lär sig människor genom att engagera sig i föreningar? Vilken betydelse för demokratin kan detta lärande ha?

Demokratilärandets storhetstid

Idén om att föreningar skulle vara demokratiskolor myntades av den franske politikern och tänkaren **Alexis de Tocqueville** som under början av 1800-talet gjorde resor i USA för att undersöka denna nya nations kultur och politiska system. Syftet med denna undersökning var att ta reda på hur det demokratiska systemet kunde fungera i USA och ta med sig lärdomar tillbaka till Frankrike. I sina analyser visade han att den amerikanska demokratin fungerade på grund av att amerikanerna organiserade sig i små lokala föreningar med allehanda inriktningar såsom religion, politik, kultur och idrott. Engagemanget i dessa föreningar gjorde att medlemmarna lärde sig samarbeta och fatta beslut i gemensam anda, något som möjliggjorde demokrati på nationell nivå och att medborgarna kunde balansera statens makt. Detta kan ställas mot de Tocquevilles hemland Frankrike, där folket var vana att underordna sig kung och adel och

därför hade svårt att hantera en demokratisk ordning, vilket visade sig i franska revolutionens efterdyningar. Slutsatsen blev att ett land som vill ha en vital och hållbar demokrati behöver ett starkt föreningsliv.

Denna koppling mellan demokrati och föreningsliv blev också tydlig under det sena 1800-talet i stora delar av Europa, när sociala rörelser ville omforma samhället i demokratisk anda. I Sverige byggde frikyrkorörelsen, nykterhetsrörelsen och arbetarrörelsen sin organisering på lokala medlemsföreningar sammanlänkade genom förbund i en federativ struktur med distrikt och nationell nivå som emulerade det demokratiska styrelseskick som de ville skapa i landet. Arbetare och bönder lärde sig i dessa föreningar politikens och förvaltningens hantverk för att kunna ta över makten från den gamla eliten. Och de lyckades. När ett demokratiskt styrelseskick infördes fanns människor som kunde ta plats som politiker och tjänstemän på nationell, regional och lokal nivå.

Under 1900-talet fortsatte folkrörelserna att träna sina medlemmar i förvaltningens och det demokratiska beslutsfattandets konst, men även i andra länder var föreningslivet starkt under denna tid. I det USA som de Tocqueville besökt 100 år tidigare fanns under 1900-talets första hälft ett starkt föreningsengagemang och föreningar blev ofta ett nav i lokalsamhället där människor kom samman och byggde den gemenskap som höll den sociala väven samman. En skillnad mellan det svenska och det amerikanska civilsamhället var att det amerikanska var finansierat av medlemsavgifter och donationer medan det svenska också med tiden började uppbära statligt stöd. Stora organisationer med många medlemmar kunde utöva inflytande över politiken och kan på så vis sägas ha växt ihop med staten på ett sätt som skilde sig mycket från civilsamhället i länder som USA, där en distans till staten ansågs vara själva garanten för demokratin. Trots skillnaderna i synen på civilsamhällets roll i demokratin mellan dessa samhällen fanns idén om demokratilärandet som en gemensam nämnare. Genom att engagera sig i föreningar fostrades medlemmarna till demokratiska medborgare.

Samhället förändras

Länge stod föreningslivet starkt i både USA och Sverige. Det var för många en självklarhet att engagera sig i en förening – eller gärna flera – och ett styrelseuppdrag ansågs som något fint och eftersträvänt. Ofta hade föreningslivets normer och funktioner blivit så självklara att de sällan diskuterades. De var

som vattnet som fiskarna simmade i. Men mot slutet av 1900-talet började saker att förändras. I USA började forskare uppmärksamma sjunkande föreningsengagemang som ett demokratiproblem. En förgrundsgestalt inom denna forskning var statsvetaren **Robert Putnam** som menade att denna minskning sammanhängde med den generella individualiseringstendensen i samhället och bland annat berodde på det ökande tv-tittandet. De negativa effekterna var, enligt Putnam, försvagade sociala band, tillit och solidaritet mellan människor vilket skulle kunna hota demokratin. Genom sin forskning blåste Putnam liv i de Tocquevilles gamla tes om föreningar som skolor i demokrati och pekade på att denna länge förgivet tagna del av den amerikanska demokratin nu var hotad. I samma anda pekade forskare på att många föreningar blev alltmer byråkratiska och professionaliserade vilket minskade behovet av ideellt gräsrotsarbete. En annan kontrasterande utmaning kom från lösa och flexibla nätverk vilka underlättades av internets framväxt. Både den byråkratiska organisationen och nätverket skiljer sig från den traditionella föreningen och har kanske inte samma möjlighet att fungera som skolor i demokrati, i alla fall om man har fokus på demokratis formella sidor.

Även i Sverige diskuterades frågan om föreningsdöd under slutet av 1900-talet och många föreningar uppgav sjunkande medlemssiffror. När forskare under 90-talet började mäta det ideella engagemanget i föreningar såg de dock att det fortfarande var påfallande högt, inte minst i internationell jämförelse. Dessa mätningar har fortsatt under snart 30 år och visat på att engagemangsnivån ligger stadigt. Engagemanget sker också i hög grad inom ramen för medlemsbaserade lokalföreningar på samma sätt som tidigare även om formella medlemskap har minskat något. Det är alltså inte så att föreningarna har bytts ut mot byråkratiska professionella organisationer eller lösa nätverk. Även om dessa organisationsformer är på frammarsch och erbjuder alternativ är det dominerande sättet att engagera sig fortfarande samma som tidigare. Om föreningsengagemang medför demokratisk fostran borde det alltså fortfarande äga rum.

Här skulle jag vilja stanna upp ett ögonblick och reda ut vad som menas med en skola i demokrati och vad som kan tänkas läras där. Om vi ser till de svenska folkrörelsernas historia, som den skisserats ovan, framträder ett fokus på tekniska färdigheter i den formella demokratis processer. Grundtanken är här att dessa färdigheter möjliggör ett ökat deltagande inom politiken på

Aron Schoug talade om individens motivation och drivkraft på SFV:s evenemang Mera - flera - starkare hösten 2023 i SFV-huset G18.

FOTO: FRIDA LÖNNROOS

Det är alltså först när människor litat på samhället som de börjar lita på varandra, snarare än tvärtom.

lokal och nationell nivå. Här får begreppet demokratiskola en konkret innebörd med fokus på specifika färdigheter som kan användas i specifika sammanhang. Många som beskriver föreningen som demokratiskola har dock utgått från en vidare syn på vad demokratisk fostran är, till exempel utvecklingen av demokratiska värderingar och normer. Forskare såsom Putnam betonar till exempel att föreningar erbjuder möjligheten till möten mellan människor från olika samhällsgrupper. Detta, menar han, skapar tillit mellan människor och i förlängningen också tillit till samhällets institutioner.

En sådan bredare syn på föreningars demokratifostrande funktion vidgar bilden av vilka föreningar som kan tänkas vara skolor i demokrati. Om demokrati reduceras till formella tekniker i politikens och den offentliga förvaltningens konst torde politiska föreningar vara de bästa demokratiskolorna. Men om vi, som Putnam, sätter fokus på demokratiska värderingar och byggandet av tillit kan vilken förening som helst bidra till demokratisk fostran, inte minst föreningar inom kultur och idrott. I en studie av det italienska demokratiska systemet visade Putnam på stora skillnader mellan olika delar av landet. I norra Italien kunde han se en välfungerande demokrati men också ett starkt föreningsliv. I de södra delarna däremot såg han både en svag demokrati och ett svagt föreningsliv. Av detta drog han slutsatsen att norditalienarna lyckades skapa en stark demokrati på samhällsnivå genom att de utvecklade demokratiska färdigheter och dygder i föreningar.

Kritiken mot demokratiskolan

Forskningsresultat som dessa lyfts ofta fram av politiker och opinionsbildare som värnar om föreningslivet och som vill varna för riskerna med minskat engagemang. Andra forskare har dock menat att Putnam kan ha blandat ihop hönan och ägget. Den svenska statsvetaren **Bo Rothstein** har till exempel argumenterat för att ett starkt föreningsliv uppstår i samhällen som redan har en stark demokrati och höga nivåer av tillit snarare än att skapa sådana samhällen. Rothstein betonar kvaliteten i de offentliga institutionerna, och

framförallt värdet av ett fungerande och pålitligt rättsväsende samt avsaknad av korruption. Det är alltså först när människor litat på samhället som de börjar lita på varandra, snarare än tvärtom. Att förlita sig på att föreningslivet fostrar demokratiska medborgare kan därmed ses som ett sätt för staten att lägga över ansvaret för denna uppgift på någon annan.

Utifrån samma hönan-och-ägget-vändning har forskare hävdade att föreningar drar till sig redan demokratiskt sinnade människor snarare än att göra människor mer demokratiska. De nederländska sociologerna **Erik van Ingen** och **Tom van der Meer** har till exempel föreslagit att föreningar istället för att ses som *schools of democracy* bör ses som *pools of democracy*, alltså samlingsplatser eller ankdammar om man så vill. Om man leker lite med orden kan man också tänka sig att föreningen drar till sig en viss sorts människor likt hur polen på en magnet drar till sig metall. Forskarna betonar dock att detta inte gör föreningarna oviktiga för demokratin. Att kunna hitta likasinnade och samarbeta i gemensamma hjärtefrågor är ofta en förutsättning för att kunna sätta sina demokratiska värderingar i handling. Det som ifrågasätts är själva idén om lärandet som nyckel till föreningars betydelse för demokratin. Människors värderingar är djupt rotade i uppväxten och ofta svåra att förändra i vuxen ålder. Detta finner också stöd i svensk forskning som visar att föreningsengagerade föräldrar ofta får föreningsengagerade barn.

En skola i vardagsdemokrati

Dessa forskningsresultat nyanserar och problematiserar på ett övertygande sätt den romantiserade bilden av föreningen som demokratiskola. Kanske är våra förhoppningar om att människor och samhällen ska kunna omformas genom kunskap och bildning alltför optimistiska och naiva. Samtidigt är det viktigt att inte överdriva åt andra hållet heller, till exempel att påstå att människor inte lär sig något genom att engagera sig i föreningar eller att det de lär sig inte skulle ha någon som helst betydelse för demokratin. I verkligheten är det förstås både och. De flesta som engagerar sig i föreningar har säkert med sig vissa värderingar och intressen in, men i föreningsarbetet kan dessa utvecklas och fördjupas. Ofta är intresset för föreningens frågor – såsom idrott i en idrottsförening – vägen in och styrelsearbete kanske känns främmande. Över tid kan man dock se att styrelsearbetet faktiskt är det som möjliggör idrottsutövandet och därmed bli motiverad att bidra även på detta område. Sådana insikter är en viktig del i

FOTO: HILLARY UNGSON / UNSPLASH

det demokratiska lärandet, men de kommer inte på beställning. De växer fram successivt genom erfarenhet av att delta i en förenings verksamhet och att se vad föreningen bidrar med, till dess medlemmar och till samhället.

Kanske ligger den största potentialen till demokratifostran i möjligheten till gemensamt förvaltande och utveckling av en verksamhet. I föreningen får människor träna på att bygga och upprätthålla något tillsammans; att ta gemensamt ansvar för något som är viktigt för dem. Ett demokratiskt samhälle behöver sådana människor men vårt samhälle erbjuder inte så många möjligheter att träna på detta. I stället lär vi oss att staten och marknaden kommer att ta hand om våra behov som laglydiga medborgare och konsument. I en förening får vi möjlighet att träna på något annat; något som ger en glimt in i ett samhälle baserat på lokal demokrati och självförvaltning. Detta kan låta utopiskt men i själva verket gäller det helt vardagliga förmågor som värdesätts här och nu av de flesta arbetsgivare, kollegor, vänner och familjer. Det kan till exempel handla om att respektera andras tid, att skilja på sin formella roll och sin privata, att bidra med sina unika erfarenheter, att lyssna på andra, att hantera konflikter konstruktivt, att fatta och följa gemensamma beslut samt att ta ansvar för något gemensamt.

Detta är demokratiska värderingar manifesterade i vardaglig handling. Föreningar kan därmed sägas ha potentialen att vara skolor i vardagsdemokrati. Att utveckla dessa förmågor är mycket svårare än att upprepa fraser som ”jag tror på alla människors lika värde”, men också mycket viktigare. Det är inte bara i politiken som dessa förmågor behövs utan också i många andra sammanhang. Demokrati är mer än ett styrelseskick; det är ett sätt att leva och en kultur som behöver genomsyra hela samhället. Föreningsengagemang är förstås inte det enda sättet att utveckla dessa förmågor men det är en bra start. Med tanke på vad forskningen säger om hur värderingar formas i ung ålder kan ungdomsföreningar tänkas vara extra viktiga att satsa på för ett samhälle som vill stärka demokratin. Människor som redan i tonåren har lärt sig samarbeta och driva verksamheter och projekt tillsammans är en viktig demokratisk resurs i arbetslivet och samhället.

Huruvida föreningar lyckas vara skolor i vardagsdemokrati är förstås inte bara en fråga om ekonomiska resurser. Det viktigaste är att föreningen är organiserad så att många människor görs delaktiga i det gemensamma förvaltandet och utveckling av verksamheten. I många föreningar är det dessvärre tvärtom,

”

Det viktiga är att det gemensamma skapandet inte går förlorat. Kanske är det erfarenheten av att skapa något betydelsefullt tillsammans med andra som leder till demokratisk fostran.

nämligen att några få eldsjälar driver arbetet medan andra tar en passiv roll. I dessa fall återskapar föreningen de förhållanden mellan individ och samhälle som jag beskrivit ovan istället för att erbjuda ett alternativ. Det handlar alltså inte bara om att människor är med i en förening utan också vad de gör där, eller snarare i vilken mån de är med och formar föreningen och därigenom formas av den. Därmed inte sagt att alla behöver sitta i en styrelse eller lägga ner mycket tid på sitt engagemang. Det finns många sätt att vara delaktig i förandet av en förenings verksamhet, såväl inom ramen för den formella demokratiska processen som i friare former.

Här aktualiseras också frågan om organisationsstrukturens betydelse. Många har pekat på vikten av den traditionella föreningsformen och dess formella demokratiska struktur. Professionaliserade ideella organisationer och lösa nätverk målas upp som ett hot mot föreningens funktion som demokratiskola. Om vi sätter det vardagsdemokratiska lärandet i fokus blir den formella strukturen kanske mindre viktig, om än inte oväsentlig. Att ha koll på formalia kan vara ett användbart verktyg men har inte ett egenvärde. De demokratiska värderingar omsatta i handling som jag beskrivit kan också utvecklas i nätverk och professionaliserade ideella organisationer, i vissa fall kanske till och med i högre grad. I själva verket är många av dagens föreningar blandformer som försöker kombinera det bästa från de olika världarna. Det viktiga är att det gemensamma skapandet inte går förlorat. Kanske är det erfarenheten av att skapa något betydelsefullt tillsammans med andra som leder till demokratisk fostran.

Lärorikt

Vi publicerar fyra artiklar av eller med experter inom utbildning, fri bildning och kultur från SFV:s sajt [lärorikt.fi](http://larorikt.fi). Lärorikt är sajten för dig som är intresserad av pedagogik och lärande och som vill följa med vad som händer på fältet. På Lärorikt hittar du reportage, artiklar, notiser, kolumner och tips.

* Mia Österlund

Mia Österlund är äldre lektor vid Åbo Akademi och docent i litteraturvetenskap.

Barnlitteratur som vågar det svåra

Barnboken är både lackmuspapper och fristad. Den suger snabbt upp samtidsströmningar, knådar och komplicerar dem, som bäst med barnets blick och horisont. Men lika mycket bänder barnboken på realismen och för läsaren till förtrollande världar som med fantasins hjälp bemöter svåra och såriga frågor, både de som ligger i tiden och de tidlösa.

I ett historiskt perspektiv har barnboken förhållit sig olika till hanteringen av svåra ämnen som övergrepp, rasism och ojämlikhet. Hur barnböcker utformats i olika genrer och nyskapande genrehybrider har genomgående varit beroende av de uppfattningar om vad barn och barndom är som råder vid en särskild tidpunkt. Synen på barnet kan vara allt från romantiserande, en syn på barnet som miniatyrvuxen, till en utopi om barnet som ska frälsa vuxenvärlden från allt som skaver, tänk dagens klimathot och demokratiunderskott.

Olika sätt att se på barndom bestämmer vad som är ”svåra” ämnen

I vissa tider och vid vissa brytpunkter härbärgerar barnboken flera olika och motstridiga sätt att tänka kring vad barndom är. Det sätter spår i berättelserna. Redan **Heinrich Hoffmanns** bilderbok *Der Struwwelpeter* (1845) eller *Pelle Snusk*, i Finland utgiven som *Drummel-Petter* eller lustiga historier och tokroliga bilder för barn i översättning av **Zacharias Topelius**, belyser hur synen på barn och på uppfostran kan genomsyra en barnbok.

Hoffmanns satir över fostran och dåligt beteende är en av barnbokshistoriens mest omdiskuterade texter; där brinner en flicka som leker med tändstickor upp och en pojke som suger på tummen får den avklippt. Boken lyfter både frågan om svåra ämnen och hur de behandlas, och berättargreppet ger

Under de senaste decennierna har mångfalden och representationen fullkomligt exploderat i barnboken.

FOTO: SAARA FERNSTRÖM

Vår tid har återpolitiserat barnboken. Den är ofta språkrör för förändring, ställer sig resolut på barnets sida.

svallvågor genom århundradena. Vad är ett svårt ämne? Vad får man berätta för barn? Och hur? Det är ständigt återkommande frågor för den skönlitterära barnlitteraturutgivningen.

Det svåra hör ihop med demokrati

En god barnbok kännetecknas av hoppets princip. Det går att berätta om så gott som vad som helst, men att frånta läsaren hoppfullhet anses inte okej. Dagens rättframma syn på barndom, där kungstanken är att barn är medborgare med rättigheter – barnkonventionen både gestaltas och följs i exempelvis normkritiska och demokratifostrande böcker om barns rättigheter – har öppnat dörrarna på vid gavel för svåra ämnen. Det är inte det att svåra ämnen behandlas som är kruxet, utan *hur* det görs.

Norska **Gro Dahle** i samarbete med **Svein Nyhus** eller **Kaia Nyhus Dahle** är praktexempel på samtida bilderböcker som inte väjer för svåra ämnen: syskonincest (*Bläckfisken* 2019), nätporr (*Sesam, Sesam* 2018), våld i hemmet (*Den arge* 2009). Uppsåtet är inte att snaska och frossa i tabubelagda ämnen, men att sträva till en konstnärligt finkaliberad gestaltning i ord (Dahle är också poet) och bild, ofta i dialog med sakkunniga. Böckerna kan väcka anstöt, men att de finns vidgar fältet och respekterar barnläsaren.

En barnbok som står upp för barnet

Barn har inte alltid behandlats väl, och gör det inte nu heller. Det kostar på att vara barn. En barnlitteratur som väjer för det svåra – för barn som misshandlas eller dör, för barndomens sorgkanter, är knappast en barnlitteratur att ta på allvar. När Nordiska rådets barnlitteraturpris lanserades gavs publikationen *Den nordiske børnebog* (2016) ut. Där tecknade danska bilderbokskonstnären **Rasmus Bregnhøi** en satirisk serie över hur den nordiska barnboken måste vältra sig i problem för att tas på allvar.

Frågan om de svåra ämnena och deras lämplighet för barn är alltså fortsättningsvis brännande. Varför ska just barn påtvingas en tillrättalagd berättelse

om vad vi är och vad det innebär att vara i världen? Visst ska barnboken sjuda av ljus, lättsamhet och livslust, men blir det på bekostnad av det svåra saknar ljuset djup. Svenska **Ulf Stark** och **Anna Höglund** bemöter problematiken i bilderboken *Skuggbarnen* (2014) som skildrar en värld där skuggorna sopats undan och allt blivit ljusst och glatt. Men där också fantasin och berättandet skrumpnar.

Mer och mer mångfald – röster som hörs

Ulf Stark var tidigt ute med att varna för en alltför normerande syn på berättandet för barn. Måste alla sälar ha flytväst, frågade han polemiskt. I ivern att vara inkluderande och beakta mångfald vilar risken att bli för tillrättalagd. I finlandssvensk bilderboksutgivning finns en tydlig kurva där mångfald skildras allt mer påtagligt. Bokbarnen är bruna, bär glasögon eller är feta utan att det är något särskilt med det. **Linda Bondestam** är en av dem som arbetar inkluderande. I hennes stadsmiljöer bär personer slöja eller är bruna. Men greppet är inte nytt, **Tove Janssons** muminböcker, som är stilbildande i Norden, är sinnebilder för mångfald med sin grundprincip att varje litet skrutt och knytt är välkommet med i gemenskapen.

Vår tid har återpolitiserat barnboken. Den är ofta språkrör för förändring, ställer sig resolut på barnets sida. Det liknar vad som hände under tiden kring 1968 då den svenskspråkiga barnboken blev mer öppet politisk. **Gunnar Ohrlanders** och **Helena Henschens** barnroman *När barnen tog makten* (1969) är en fantasi om samhällsrevolution. Klimatfrågor klev också in i barnboken då gröna tankar spirade i samhället och satte avtryck i exempelvis **Kaarina Helakisas** *Elli-Velli karamelli* [*Elli-Velli karamell*] (1973) samt **Inari** och **Leena Krohns** *Vihreä vallankumous* [*Den gröna revolutionen*] (1970) som gärna såg barnet som svaret på klimatkollapsens och konsumtionssamhällets framfart.

Ideologier formar barnlitteraturens frågor

I det pågående projektet ”Den svenska barnlitteraturforskningen och -kritiken i Finland” (Svenska litteratursällskapet i Finland 2022–26), kallat Toppelill, kartlägger vi uppkomsten och utvecklingen av en barnbokskritik- och forskning. Då vi gör nedslag i digitalt arkivmaterial hos såg **Zacharias Topelius** på 1840-talet är det solklart att de tankar kring barnboken – som kom att bli tongivande i Norden – bygger på ideologi. Men det visste vi från förr.

FOTO: MATILDA HOLMQVIST/JOHNÉR BILDBYRÅ

Hans dotter **Toini Topelius**, en av Svenskfinlands intressanta queerpersoner, skrev vårt lands första flickbok, *I utvecklingstid* (1889) och recensionerna är samstämmiga i att flickskildringen är för emanciperande, med ”smak av pamphlett”. I tiden var frågan om hur flickor förväntas vara en av de svåra frågorna, och Toini Topelius tampades med den. Genom barnlitteraturhistorien löper sådana stråk där tematik återkommer. Hur det är att vara flicka är ett outslitligt motiv, i dagens utgivning omgärdat av samtyckesdebatt, dynamiken på sociala medier och solidaritet som i *Fula tjejer*-serien (2020–22) av svenska **Lisa Bjärbo**, **Johanna Lindbäck** och **Sara Ohlsson**.

Det svåra hanteras bäst med konstnärlig komplexitet

Under de senaste decennierna har mångfalden och representationen fullkomligt exploderat i barnboken. Utgivningen kännetecknas av att den är bred och därför svårnavigerad. Det finns drösvis av intetsägande, på näsan skrivande bruksböcker med undermåligt berättande i text och bild där mångfaldstänket penslats på med för bred eller gräll pensel.

Hur mycket barnboken än vurmar för att inkludera ska den inte stanna i att släta ut. Tvärtom höjs den konstnärliga pulsen bara om ambivalens, komplexitet, det udda, underliga och oväntade ges spelrum. Genom att bejaka det svåra – något som också innebär att formexperiment och komplexitet finns i själva berättandet och formspråket – hittar barnlitteraturen ständigt nya vägar.

Kyrkoherde Kari Kanala: Ensamheten är vår tids största hot – vi måste se och höra de unga

För att uppnå en känsla av meningsfullhet behöver varje människa kunna svara på tre frågor: Vem är jag? Vart är jag på väg? Älskar någon mig?

I jobbet som kyrkoherde i den finskspråkiga församlingen Paavalin seurakunta i Helsingfors möter Kanala många ungdomar.

– Jag har varit med om att arrangera över 45 skriftskoleläger, och det är på lägren som kontakten till ungdomarna blir starkast. Genom lägren ger kyrkan en plattform för att diskutera stora etiska frågor – och många unga är intresserade av de här diskussionerna.

Kari Kanala skriver inte under påståendet om att kyrkan skulle uppfattas som distanserad eller gammaldags bland dagens unga – tvärtom. Intresset för lägren har varit stort, också bland dem som inte hör till kyrkan, och som deltar i lägret utan att låta konfirmera sig.

– För många unga är skriftskolelägret en plats där man för första gången blir sedd och hörd som en individ. Det kan vara en befriande upplevelse att få kasta av sig den eventuella roll man har, till exempel i skolan.

– För många unga är skriftskolelägret en plats där man för första gången blir sedd och hörd som en individ. Det kan vara en befriande upplevelse att få kasta av sig den eventuella roll man har, till exempel i skolan.

En brobyggare i en polariserad värld

– Motsatsen till tro är inte misstro, utan förtvivlan. Förtvivlan uppstår när livet har förlorat sin mening och riktning – när man inte ser farleden, utan enbart grynnorna.

”

Det är genom att verkligen se och höra de unga som kyrkan kan hjälpa dem att känna en känsla av meningsfullhet och samhörighet.

FOTO: SEBASTIAN DAHLSTRÖM

Vi pressar våra ungdomar för hårt, trycket är för starkt och deadlineerna för snäva. Och när de unga sedan tar steget ut i arbetslivet konfronteras de med frågan: vad var egentligen meningen med allt det här?

Kari Kanala understryker att ensamheten är vår tids största hot. Det är ensamheten som leder till förtvivlan. Det är i ensamheten som förståelsen och medmänskligheten avtar och polariseringen groor.

– Vårt samhälle göder polarisering. Vi ser det inom politiken, och särskilt på sociala medier. Före de sociala mediernas tid ställdes opinionsbildare till svars i högre grad – medan dagens influencerkultur är något av ett vilda västern. Frågan är om idolerna själva förstår vilket ansvar de har.

Kari Kanala framhåller ändå att de sociala medierna är vad vi gör dem till. Kyrkan samarbetar med vissa influencers för att nå unga, och är som instans själv också aktiv på sociala medier.

– Kyrkans roll är att vara en brobyggare på de sociala medierna – att visa förståelse för dem som tänker annorlunda, men samtidigt föra fram ett starkt budskap om att alla har ett okränkbart människovärde. Förr i världen gick aposteln Paulus ut på torget för att förkunna evangeliet – dagens torg är de sociala medierna.

Krig och ensamhet – samhället speglas i ungdomarnas diskussioner

Inför skriftskolelägren kartlägger kyrkan vilka frågor som deltagarna är särskilt intresserade av att diskutera under lägret. Kyrkoherde Kanala listar återkommande teman: livet och döden, hur man bearbetar sorg och frågor som berör sexualitet.

Under senare år har ensamhet och grupptillhörighet stigit fram som ett starkt tema, särskilt efter coronapandemin.

– Ungdomarna hörde till de grupper i samhället som drabbades hårdast av restriktionerna. Myndigheterna beaktade inte ungdomarnas behov av att få vara tillsammans tillräckligt mycket, säger Kari Kanala.

Att samhällsklimatet är hårt syns tydligt i diskussionerna på lägren. Utöver ensamheten har också frågor som berör krig seglat upp starkt under de senaste åren.

– Först kom pandemin, sedan kriget i Ukraina som också medförde att Finland måste ta ställning. Och nu rasar kriget i Gaza – där det är omöjligt att ta ställning utan att bli stämplad. Världen är inte svartvit, utan grå. Utmaningen är att se nyanserna i det gråa.

Ungdomstiden blir en transportsträcka av prestationer

Kari Kanala önskar att samhället skulle reflektera mer över i vilken form vi stöper våra unga. Mycket av tiden från den första skoldagen till den sista handlar om att prestera.

– Vi pressar våra ungdomar för hårt, trycket är för starkt och deadlineerna för snäva. Och när de unga sedan tar steget ut i arbetslivet konfronteras de med frågan: vad var egentligen meningen med allt det här?

Vissa söker svaret på existentiella frågor i pengar och materiella saker. Andra i negativa gemenskaper födda ur polarisering, som exempelvis kriminella gäng.

– Hur vi på bästa sätt kan stötta övergången till vuxenlivet är ett mysterium för vårt samhälle, även för kyrkan. Men vi har goda nätverk till skolor och andra aktörer som jobbar med ungdomar. Kyrkan är bra på att skapa nätverk.

En grupp som kyrkan, enligt Kari Kanala, ändå inte når i tillräcklig grad är ungdomar med invandrabakgrund. Här återstår arbete i skolorna, och konkret kan det handla om att genom individuella vänskapsband locka fler unga med invandrabakgrund till kyrkans verksamhet. Grundtanken, enligt Kari Kanala, är att motverka all form av “vi och de”-tänkande.

– Jag ser det som en stor fördel att Paavalin seurakunta inte ställer några krav på att medlemmarna måste vara kristna eller ens troende. Det går bra att vara med i ungdomsverksamheten trots att man inte hör till kyrkan.

Bild av manlig präst iklädd prästkrage och senapsgul vinterjacka, stående framför en kyrka i rött tegel. Kyrktornet syns bakom honom.

Kyrkoherde Kari Kanala säger att den starkaste kontakten mellan kyrkan och ungdomar sker i samband med skriftskolelägren. Lägren är populära och många av lägerdeltagarna söker sig till lägret som hjälpledare året efter att de själva har deltagit.

Vem är jag? Vart är jag på väg? Älskar någon mig?

För att vägleda de unga mot en starkare känsla av meningsfullhet krävs också att vi vuxna rannsakar oss själva. Enligt Kari Kanala lever många vuxna

FOTO: LAURA CHOUETTE / UNPLASH

”

16-års åldersgränsen för rösträtt i församlingsvalen är ett sätt för kyrkan att visa att man tar de ungas åsikt på allvar.

fortfarande som bekräftelseberoende tonåringar – trots att en känsla av verklig meningsfullhet varken hittas i effektivt utförda prestationer eller gillande hjärtan på sociala medier.

– Vem är jag? Vart är jag på väg? Älskar någon mig?

Kari Kanala återkommer till de tre frågorna. Den som hittar svaret på dem är lycklig – och då är det lätt att leva ett liv som känns meningsfullt. Hopp och mening i tillvaron finns i känslan av tillräcklighet.

– Frälsning är en individuell upplevelse. Det är känslan av att man räcker till. Att man duger som den man är.

Pasi Sahlberg: Bland barn som får leka fritt och självständigt finns morgondagens ledare

Den finländska skolan är ett modellexempel. Jämfört med USA, Australien eller England håller skolan i Finland mycket hög standard när det gäller att ge utrymme för lek och kreativitet.

Det säger **Pasi Sahlberg**, professor i pedagogiskt ledarskap vid universitetet i Melbourne, och internationell föreläsare och expert på utbildningsfrågor. Det är med en smula längtan och nostalgi i sinnet som professor Sahlberg blickar mot sitt gamla hemland Finland, från andra sidan jordklotet i Melbourne.

– Här i Australien, och på många andra håll i världen, är man alltid tvungen att förklara varför lek är viktigt, och ta barnens rätt att leka i försvar. I Finland och de övriga nordiska länderna ser man lek som en självklarhet, vilket också avspeglas i skolorna.

Den förhållandevis sena skolstarten vid sju års ålder är en av de faktorer som enligt Sahlberg utgör den finländska skolans framgångsrecept. Jämfört med OECD-länderna i genomsnitt är skoldagen i Finland kortare, och pedagogiken domineras inte i lika hög grad av nationella test som i andra länder.

– Det här ger de enskilda skolorna större utrymme för att själva skapa sin skolmiljö inom läroplanens ramar. Att barnen exempelvis leker utomhus på rasterna, särskilt i de lägre klasserna, är vanligt i Finland men ovanligt i resten av världen.

Högkvalitativ lek är det bästa – och hit hör inte digitala spel

Även om Pasi Sahlberg öser beröm över den finländska skolan är den inte utan hotbilder. Särskilt nämner Sahlberg trycket på att förlänga lektionstiderna, och

”

*Visst kan digitala spel
ha en lekfull komponent,
men de är inte lika
hälsosamma som den
fria obehindrade
leken utomhus.*

FOTO: DAMIR KLAIC-KLJUC

FOTO: KATHERINE HANLON / UNSPLASH

att raster och pauser i skolan förkortas. Det kan hänga ihop med oron i Finland över de sjunkande PISA-resultaten.

– Men mera oroväckande är att barn överhuvudtaget leker mindre i dag jämfört med tidigare. Det här är ett globalt fenomen som gäller såväl Finland som resten av världen.

I sin senaste bok *Let the Children Play* fokuserar Pasi Sahlberg på lekens betydelse för barns utveckling. Han lyfter särskilt fram det han kallar den högkvalitativa fria leken.

– Det är den fria ostrukturerade leken utomhus, där barnen själva bestämmer hur de rör sig och vad de gör. Fantasin underbyggs och kreativiteten gynnas när barnen själva styr sin lek. Det är viktigt att också små barn får uppleva den här känslan.

Och det är just den här typen av lek som främst avtar globalt. De fysiska områdena barnen rör sig på blir mindre, och leken flyttar inomhus – mången gång till skärmar och digitala miljöer.

– Visst kan digitala spel ha en lekfull komponent, men de är inte lika hälsosamma som den fria obehindrade leken utomhus, säger Pasi Sahlberg.

“Two hours of play keeps the doctor away”

Färsk forskning pekar på samband mellan barnens minskande lek och ökande hälsoproblem. När barnen inte får möjlighet att leka mår de psykiskt sämre – till den grad att exempelvis det amerikanska barnläkarförbundet “American Academy of Pediatrics” uppmanar pediatriker att ordinera lek. Pasi Sahlberg är inne på samma linje.

– Minst två timmar lek per dag är rekommendationen. En timme i skolan, och en timme hemma. Det är viktigt att understryka för föräldrarna att de också bär ett ansvar för barnens möjlighet till lek.

Lek får aldrig användas som belöning för gott beteende, och barn får aldrig bestraffas med att man tar bort deras möjligheter att leka. Enligt Pasi Sahlberg är det ett brott mot barnets rättigheter.

– Här i Australien har jag träffat barn som inte kan leka. När läraren uppmanar dem att leka i skolan vet de inte vad lek är, eller vad de ska göra. Det finns skäl att vara orolig för de här barnens framtid, och vad det kan leda till globalt om den här trenden förstärks.

” Forskning visar att högkvalitativ lek inverkar positivt på språkutveckling, kreativitet, kommunikationsförmåga, förhandlingsfärdighet och flera andra kompetenser som hänger ihop med beslutsfattande och ledarskap.

Högkvalitativ lek är en investering i framtiden

Forskning visar att barn som inte leker löper större risk för att drabbas av psykiska problem och beteendestörningar. Brottslighet kan också ha ett samband med bristande förmåga till lek i barndomen.

Barn som däremot får leka mycket utvecklar en rad positiva förmågor, det som på engelska brukar kallas för “Twenty-first-century skills”.

– Forskning visar att högkvalitativ lek inverkar positivt på språkutveckling, kreativitet, kommunikationsförmåga, förhandlingsfärdighet och flera andra kompetenser som hänger ihop med beslutsfattande och ledarskap.

Enligt professor Sahlberg är lek i barndomen därför en lönsam investering i framtiden.

– Många gymnasie- och yrkesskolelärare skrapar sig i huvudet och funderar på hur de ska lära ut de här mångfacetterade färdigheterna som omnämns i läroplanen. Men faktum är att grunden för dessa “twenty-first-century skills” läggs i barndomens fria lek.

Också vuxna mår bra av att leka

Enligt Pasi Sahlberg är leken inte bara viktig för barn – utan även för oss vuxna.

– Lek gör oss alla till bättre människor. Genom lek lär vi oss att förstå den yttre världen, och samtidigt vår egen inre värld. I en tid när oroligheter ökar på olika håll ökar lekens betydelse också för oss vuxna.

Även på den här fronten ligger de nordiska länderna steget före. Inom företagsvärlden har man insett lekens betydelse – exempelvis som kreativt redskap inom teambuilding. Och enligt Pasi Sahlberg fick leken de facto en liten renässans i och med coronapandemins sociala distansering.

– Om pandemin förde något gott med sig så var det kanske att vuxna fick mera tid att vara hemma och leka med sina barn, och därigenom insåg hur viktig leken är också för dem.

Pasi Sahlbergs söner Otto och Noah leker på Seven Mile beach, i Lennox Head i Australien.

FOTO: PRIVAT.

Digital frångkoppling kan bli ett fenomen för eliten

Digital detox har blivit business i skola och samhälle. Vid Oslo universitet studerar man vad som händer med människor som kopplar bort det digitala.

– Målet med vår forskning är inte att få folk att koppla bort, utan vi är intresserade av varför digital detox blivit ett fenomen, säger professor **Trine Syvertsen** från Oslo universitet.

Hon leder ett projekt där man undersöker vad som händer när användarna tar en paus från digitala medier eller begränsar sin användning av mobilen och sociala medier.

Trine Syvertsen är nyfiken, fördomsfri och verkar entusiastisk inför den digitala värld vi lever i. Samtidigt blev hon mycket överraskad när hon i början av 2010-talet läste om en familj som planerade att vara offline i sex månader.

– Då undrade jag vad det egentligen var för ett fenomen, men när man i dag talar om digital detox handlar det kanske om timmar eller ett veckoslut.

Digital detox för rika barn

Digital detox blev ett begrepp efter att vi människor började leva digitala liv både på jobbet och under fritiden. Silicon Valley hakade på trenden och vuxna erbjöds plötsligt digitalt frångkopplade lägerskolor som kallades ”detox camps”. Självhjälpsindustrin började publicera böcker och snart såldes även teknologiska hjälpmedel i form av begränsande appar.

– Nu talar man redan om att ”*disconnection is the new luxury*” och att det här kan bli ett fenomen för eliten, och risken med att barn med rika föräldrar kan välja privatskolor med digitala begränsningar, medan mainstream inte har den möjligheten, säger Trine Syvertsen.

”

Nu talar man redan om att ”*disconnection is the new luxury*” och att det här kan bli ett fenomen för eliten.

Trine Syvertsen är professor och hon har bland annat skrivit boken *Digital Detox: The Politics of Disconnecting* (2020).

FOTO: OSLO UNIVERSITET

Ju mer tid du tillbringar på nätet, desto mera pengar förtjänar någon annan.

Men i Norge har utvecklingen ändå inte gått fullt så långt, snarare är det tvärtom.

– Här har flera partier nyligen avgett ett gemensamt politiskt löfte om att skolorna ska få mera pengar till pappersböcker. Digital detox har alltså blivit en politisk fråga.

Nu syns en motreaktion

Trine Syvertsen har en lång bakgrund inom medie- och kommunikationsvärlden. Hon sväljer inte vad som helst och ser kritiskt på vår digitala samtid utifrån sina forskarglasögon.

Hon säger att det finns en väldig digital push just nu från staten och hela branschen som präglas av digital optimism och en övertro på att teknologin ska kunna lösa alla problem, inte minst vår sociala utmaningar.

– Det är billigare att ge alla äldre en Ipad än skötare, och i grunden är det ekonomiska krafter som driver den här utvecklingen. Ju mer tid du tillbringar på nätet, desto mera pengar förtjänar någon annan. Det pågår således ett krig mellan dig och branschen.

I de undersökningar man gjort vid Oslo universitet har man efter pandemin också börjat se en motreaktion.

– Före pandemin var det hälften av de tillfrågade som tyckte att det var för mycket uppkopplade. Nu är vi redan uppe i två tredjedelar, och kvinnorna är i klar majoritet. Det är förståeligt för det är också de som ofta har ett större ansvar för det sociala livet i hemmen, säger Trine Syvertsen.

Tre motiv för detox

De som deltagit i undersökningen uppger olika motiv för sin digitala detox.

– Man vill bli fysiskt, mentalt och socialt närvarande i den situation där man själv befinner sig, och så vill man få bättre flyt och blir mer kreativ och produktiv. Flow kräver koncentration och störs lätt av mobiltelefonen och sociala medier, säger Trine Syvertsen.

Hon berättar att många känner att de blir avbrutna, att de har dålig självkontroll och att de avbryter sig själva hela tiden.

– Nu är det också många som börjat uppge att de inte längre vill ge ifrån sig privat data, och att de själva upplever det som obehagligt att komma så nära andra människors privatliv.

Trine Syvertsen jämför ditigalt detox med alkoholanvändning, träning eller kolhydratbegränsning. Det handlar sällan om avstå helt, men att man vill ta tillbaka kontrollen över sitt liv.

– I vår individualistiska värld där man ska bli den bästa versionen av sig själv kan digital detox också bli en identitetsmarkering. Man vill framstå som en person som har god kontroll, på samma sätt som man kanske avstår alkohol eller att äga en bil.

Nu behövs gemensamma normer

Trine Syvertsen säger att debatten om mobiltelefonens närvaro i skolan också är het i Norge och faktiskt i hela Norden, och att attityderna präglas av stor ambivalens.

– Mobilen inte bara är ett föremål i likhet med en kniv eller tuggummi som man kan förbjuda, utan den har många funktioner i dag. I den finns dina föräldrar, din bussbiljett och så vidare.

Hon säger att föräldrarna också är drivande i den här frågan, eftersom de har blivit vana att alltid kunna nå sina barn.

Trine Syvertsen säger att vi nu behöver hitta kollektiva normer för användningen av till exempel mobiltelefonen.

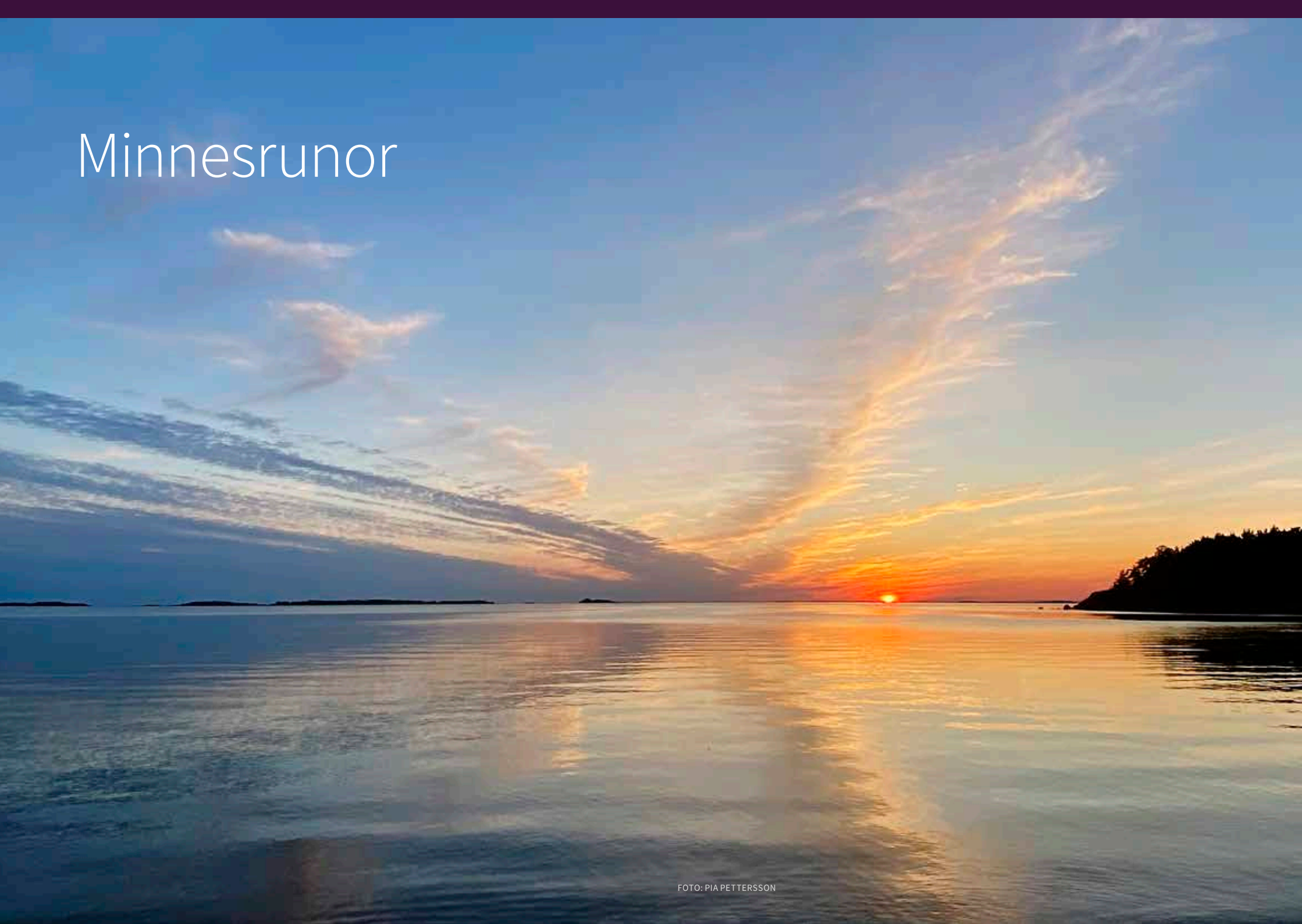
– Det har visat sig att de kollektiva alltid är mer effektivt än det man gör ensam. Det här stöder också barn och ungas användning, om det till exempel finns olika hövlighetsnormer i samhället.

Hon säger att det i dagens skola är stort fokus på att barn och unga snabbt ska lära sig digital teknik.

– Men det är lika viktigt att man får färdigheter i hur man ska använda digital teknik, när man ska göra det, men också när man inte ska göra det. De här är lika viktiga färdigheter som de tekniska.

Minnesrunor

Georg H Borgström

13.5.1943–10.1.2024

Professor h.c., MKD, Georg ”Joffe” Borgström gick ur tiden 10 januari efter en tids sjukdom. Joffe föddes under kriget som sina föräldrars första barn. Såsom tusentals barn i hans ålder var han en tid placerad i Sverige i en bekant familj.

Efter kriget fick han liksom sina yngre syskon leva en trygg barndom på Östersundom gård. Gården hade på den tiden många anställda med många barn. Det var nära till lekkamraterna och man pratade både svenska och finska. Några blev vänner för livet.

Småskolan mitt i byn lärde barnen läsa och skriva. Efter tredje folkskoleklassen i nuvarande Västersundom lågstadieskola väntade Lärkan vid Mikaelsgatan. Några större trauman tycks inte de originella lärarna ha lämnat på Joffe. Däremot blev han intresserad av ornitologi tack vare biologiläraren Holger ”Klotte” Ahlqvist. Denne samlade kring sig några hängivna elever som under flera år sysslade med ringmärkning.

Efter studenten 1961 följde fältartilleriet i Dragsvik, AUK i Niinisalo och RUK i Fredrikshamn. Därpå följde en period i Joffes liv som präglade honom livet ut. Han började studera medicin vid Aarhus Universitet och bodde i Danmark i nio år. Under denna tid gifte han sig och här föddes barnen Charlotta och Joachim.

I Århus väcktes intresset för vinet. Tillsammans med studiekamraten Bobi Thurén, lärka även han, bodde han i en bostad i andra våningen ovanpå en vinaffär. Affärsinnehavaren märkte att de unga männen hade intresse för vinet utöver priset. Han inbjöd dem till sin vinkällare under affären. Här erhöll de blivande medicinarna de elementära kunskaperna i enologi. Enligt uppgift ingick 200 vinbuteljer i flyttlasset till Finland 1971.

Efter återkomsten till Finland arbetade han som assistentläkare vid IV Medicinska kliniken och vid hälsocentralen i Kyrklätt-Sjundeå. Under slutet av 1970-talet blev han medlem av professor Albert de la Chapelles forskargrupp på Minerva medicinska forskningsinstitut och senare på Folkhälsan. Albert de la Chapelle var landets första professor i medicinsk genetik. I hans forskargrupp utvecklades möjligheten att identifiera människans kromosomer och studera avvikelser i dem vid olika sjukdomar.

Joffe disputerade 1981. Han verkade som biträdande lärare i medicinsk genetik och utnämndes till docent i medicinsk cytogenetik 1990. Joffe var en omttyckt praktiserande läkare på Eira sjukhus under flera decennier. Även hans roll som radiodoktor var allmänt känd. Tack vare goda språkkunskaper anlidade flera ambassader i Helsingfors hans kunnande. År 2003 erhöll han hederstiteln professor h.c. Som en kuriositet kan nämnas att vid professorsmottagningen deltog även Paavo Lipponen, som 1952 som elvaårig bott på Östersundom gård för att lära sig svenska och att lära Joffe finska.

Carl Gustaf Gahmberg

vän och kollega

Marcus H. Borgström

yngre bror

FOTO: KIMMO MÄNTYLÄ / LEHTIKUVA

Bengt Broo

9.3.1927–29.8.2023

Bengt Broo finns inte längre i vår krets. Han var 96 år, när han somnade in. Bengt Broo blev en god lärare för sin bakgrund. Som många andra österbottningar växte han upp i ett hem på landsbygden, i Pörtmossa i Övermark. Han drevs tidigt av uppfattningen att alla unga skulle ges möjlighet till en bra skola, utbildning och yrkesvalmöjligheter, oberoende av hembygd och bakgrund. Han sökte sig till Nykarleby seminarium för att bli lärare och fostrare av uppväxande unga och blev en mycket medveten försvarare av grundskolans målsättningar.

De första åren var han anställd i Jeppo. Senare i Vasa som svenska skoldirektionens sekreterare och ekonom. Därefter tog han steget ut till Petalax och rektorskapet för försöksmellanskolan, utredningsuppdrag och rektorsuppdrag i försöksgrundskolans högstadium. Det var början på en stor arbetsinsats i området. Man brukar tala om att bygga broar. Jag minns Bengt Broo som byggare av skolor, av undervisning och utrymmen. Han var eftertänksam och undvek stora ord, men jag vill beskriva hans livsgärning med stora ord. Han blev en skolfader i området mellan Malax och Närpes.

Den enträgna satsningen på Petalax som lokaliseringsort för försöksmellanskolan och försöksgrundskolans högstadium och gymnasiet väckte en del stridande känslor, främst i primärkommunen Malax och i Närpes, som hade

starka intressen i Pörtom och Korsnäs ifråga om kommungränser och skolor. I Petalax tänjde man sig ordentligt för att vinna denna dragkamp. Typiskt var att Petalax ungdomsföreningslokal kunde användas för gymnasiets behov.

Bengt Broo var inte ensam drivare av lokaliseringarna, han skaffade sig goda medarbetare i området. Hans person var värdefull i skolmyndigheterna och bland politiker på högsta håll, eftersom han var ytterst kunnig ifråga om skollagstiftningen och de politiska målsättningarna för grundskolan och utbildningen i vårt land. Kontakterna till huvudstaden var mycket livliga. Själv deltog jag i många överläggningar, speciellt efter min anställning som kommundirektör i Malax och Bengt Broo som skoldirektör. Han var skoldirektör för Malax-Korsnäs åren 1972–1990. Det var en hederssak att upprätthålla finska lågstadieskolan i Kolnebacken i den officiellt svenska kommunen Malax.

Bland viktiga beslutsfattare i skolmyndigheterna i Helsingfors var relationerna till Skolstyrelsens chef Magnus Kull goda liksom till Jukka Sarjala, som var en utformare av grundskolreformen, avdelningschef vid Undervisningsministeriet och blivande generaldirektör för Utbildningsstyrelsen. De var ytterst respektabla skolchefer på den här nivån. I efterhand tror jag att, även de som ifrågasatte lösningarna i Petalax, inser att enda framkomliga sättet att få upprätthålla dessa viktiga utbildningsanstalter i området var att hålla ihop underlaget i Malax, Petalax, Bergö, Korsnäs och Pörtom, tills nya kommungränser drogs. Även med tanke på en gynnsam tidtabell var det nödvändigt.

Gymnasiet som fick till stånd 1971 var ett av de första landsbygdsgymnasierna i landet och det allra första i Österbotten. Den fasta hållningen för ett eget gymnasium blev i själva verket ett stöd för ett gymnasium i Närpes, vilket startades 1973, och för andra landsbygdsgymnasier i landskapet. Samarbeta förekom i dessa strävanden.

År 1989 belönades Bengt Broo med titeln Skolråd.

Efter pensioneringen ägnade han mycket tid åt att skriva historiker, bland annat *Malax skolväsende 100 år* och *Petalax kyrka 200 år*. Aktiv närkultur och bygdens historia engagerade honom. Han var medlem i kyrkofullmäktige och utredningsman för de kyrkliga samfälligheterna. Vandring i skog och mark och bärplockning hörde till hans särintressen och energikällor. Barnen, släkt och många vänner känner saknad. Men positiva minnen lever.

Håkan Nordman

Pontus Dammert

2.8.1939–8.11.2023

TV-producenten och regissören Pontus Dammert dog natten till den 8 november. Hans skolgång började i Classicum i Åbo och fortsatte i Lärkan i Helsingfors. Det var där vi träffades, kände igen en kreativ lekfullhet hos varandra och blev vänner för livet.

Vårt första gemensamma teateräventyr var en fransk 1800-talsfars som vi kallade *De bägge döfve*. Pontus och Magnus Häggström spelade, jag regisserade. En sanslös orgie i lyteskomik, helt omöjlig att framföra i dag, men den möttes med gapskratt och jubel av den tidens gymnasiepublik.

Några år senare fortsatte vi i Studentteatern, som för oss båda blev en förskola till yrkeskarriären. Pontus gjorde många roller, mest minnesvärd som narren Valerio i Georg Büchners *Leonce och Lena*, men han ställde också till det för sig.

En vår fick vi besök av en norsk teatergrupp. Den stannade i Helsingfors tre dagar, men det räckte för Pontus; han förälskade sig handlöst i Kate. När vi följde våra gäster till järnvägsstationen hoppade han i sista minuten på tåget och åkte med. Utan så mycket som en tandborste i fickan.

Efter en vecka började hans mamma Dorrit och syster Christel bli oroliga. De bad mig åka till Oslo och försöka tala förstånd med pojken, och det gjorde jag. Men naturligtvis misslyckades jag, och egentligen avundades jag hans

lyckliga oförnuft. Eskapaden varade i något år, Pontus hankade sig fram som scenarbetare på Det Norske Opera. Sen kom han hem.

Han kunde ha blivit en fin skådespelare, men nyfikenheten drog honom till det nya fenomen som skulle bli Finlands Television, senare FST och i dag Yle Fem. Där blev han en av pionjärerna och där fortsatte vi många gånger vårt samarbete.

Stämningen ute i Fredriksberg, som Böle hette på den tiden, liknade den som rådde i Hollywood i början av förra seklet. En improvisationsglad tid, där vägen från idé, ofta hugskott, till sändning var kort och ambitionsnivån föga tyngande. Liksom de första filmerna lekte vi med den nya mediet, parodierade seriösa program och trixade med kameran. Inget av de banden finns längre kvar och lika så gott, men oj vad vi hade roligt.

Pontus kom att stanna på TV ända till pensioneringen, med tiden allt skickligare och mångsidigare som yrkesman. Han gjorde barnprogram med Marita Lindqvist och Georg Malmsten, musikprogram med John Storgårds, komediserie med Daniel Katz och Frej Lindqvist, lyrikprogram med Vivi-Ann Sjögren. För att inte tala om serien *Mat och människor*, älskad av tittarna och en hjärtesak för mästerkocken Pontus. Den kärleken gav honom också en av de finaste utmärkelser den kulinariska branschen känner; på väggen i hans och Irjas kök hänger plaketten som visar att han tillhörde *Chaine des Rottiseurs*.

Pontus hade en charm som kunde kallas barnslig, men han var också en kulturmänniska. Beläst, musikalisk, med berörande bildkonst på hemmets väggar, och med sinne för samtal också om allvarliga ämnen.

Den långa sjukdomstiden dämpade i någon mån hans uppsluppenhet, men inte hans livsmod. När läkarna avrådde från alkohol lydde han snällt deras råd, men när bot inte längre fanns och vården gick in i sitt palliativa skede, då hällde han resolut upp en gin tonic. Livsnjutare in i det sista.

Så kommer jag att minnas Pontus. Med saknad, men framför allt med ett varmt och tacksamt leende. Det finns redan i den sonett som jag skrev till honom år 1999 när han firade sin 60-årsdag på sitt älskade Pörtö: →

*Visst är det rätt, här mitt i levnadsloppen, att solen lyser med så vänlig glans.
En yngre sextiåring sällan fanns
än dagens födelsedagsbarn, den kloppen.*

*Just nu går livet som en skärgårdsdans och det kan vara dags att korka opp en,
och låta vin och vänskap värma kroppen. Och själen, som väl finns där
någonstans.*

*Sen är det lättare att leva vidare
tack vare Pontus, evig glädjespridare
från topp till tå, från huvudet till snoppen.*

Bengt Ahlfors

FOTO: CHRISTINE SAARUKKA / YLE

Christina Fagerström

24.7.1929–21.12.2023

Socialrådet Christina Fagerström dog i sitt eget hem i Olars i Esbo den 21.12.2023 vid 94 års ålder.

Christina Fagerström inledde sin över 40 åriga karriär på Rädda Barnen år 1952 och hon blev en av adoptionsarbetets pionjärer i Finland. År 1964 blev Christina Fagerström avdelningschef och år 1985 verksamhetsledare på Rädda Barnen. Under hennes arbetsverksamma år förändrades det finländska samhället i grunden. Ännu på 1950-talet var barn födda utom äktenskapet den vanligaste orsaken till adoption. I takt med utvecklingen av välfärdsstaten på 1970-talet blev adoptionsarbetet upplysning, kamp för barnens rättigheter och påverkansarbete i förhållande till adoptions- och fosterföräldrars attityder och lagstiftningen samt utvecklande av professionella arbetsmetoder.

Under sin karriär åtog sig Christina Fagerström förtroendeuppdrag i olika arbetsgrupper, kommittéer och lagförberedelsegrupper i samband med förnyande av adoptions- och barnskyddslagen. Antalen adopterade barn minskade på 1970-talet tack vare den höjda levnadsstandarden i Finland, köerna för adoption växte, men ännu i början av 1970-talet adopterades barn från Finland utomlands, bland annat till Danmark. Christina förde en hård kamp om vem som kan bedöma föräldrars lämplighet för adoption, lokalpolitiker i socialnämnden eller professionella socialarbetare.

På 1970-talet var Christina Fagerström med om att införa handledning i socialt arbete och arbetade som arbetshandledare vid sidan om sitt ordinarie arbete. Hon utvecklade en stark yrkesidentitet som socialarbetare och ville ändra välgörenhetsarbete till professionellt socialt arbete.

På 1980-talet blev inhemska adoptioner allt ovanligare, föräldrar stod i kö för adoption och på 1990-talet var utländska adoptioner ett nytt utvecklingsområde på Rädda Barnen. Christina Fagerström hade en central roll i skapande av kontakterna till internationella adoptioner, främst till Kina och Ryssland efter Sovjetunionens upplösning.

Vid sidan om arbetet deltog Christina Fagerström i kommunalpolitiken i Esbo. Hon satt i socialnämnden och barnskyddsutskottet i tolv år under 1970-talet och början av 1980-talet. Hon fungerade också som valnämndens ordförande för röstningsområdet i Westend - Hagalund.

Christina hann vara pensionär i över trettio år. Som pensionär anslöt hon sig till Esbo pensionärer och kort efter blev hon vice ordförande i pensionärsförbundet, där hon körde de svenskspråkiga pensionärernas sak i Finland. Nu återupptog hon sin barndoms hobby: tennis. Varje vinter åkte hon till Kanarieöarna för att spela tennis. Först vid 89-års ålder gav hon upp tennisen helt.

In i det sista följde hon med sina barns och barnbarns liv på Facebook och WhatsApp, betalade sina räkningar på nätbanken och beställde sin mat hem på nätet. Hon var mån om sin autonomi.

Som en inbiten Esbobo bodde hon hela sitt långa liv i Esbo. På 1930-talet växte Christina upp på Hagalund gård, som fanns invid nuvarande Aalto universitetet i Otnäs. Hennes far var inspektor på gården. Doktor Arne Gran ägde Hagalund gård och var en framgångsrik tennisspelare. Christina och hennes syster fick fungera som bollflickor i tennishallarna, som Gran lät bygga på 1930-talet, ungefär där Esbo stadsteater nu står.

Christinas far fick som uppgift att sälja Hagalund gårds marker, där senare trädgårdsstaden Hagalund växte fram och han köpte samtidigt ett par tomter åt familjen på ett område som senare skulle bli stadsdelen Westend. Mitt ute i skogen byggde han sitt hus, som var den andra villan i Westend.

Midsommarafton 1939, när Christina var 9 år, dog fadern i en trafikolycka. Hans änka och tre döttrar var tvungna att lämna Hagalund gård och flytta in i huset i Westend. Kort efter flytten bröt vinterkriget ut. I sina reflektioner sa

Christina ofta, att det mitt i sorgen var en tröst att alla hade det svårt, det var brist på allt och alla var fattiga under kriget.

Under krigstiden ordnades skolgång för barnen, då det var möjligt. Christina ansåg sig ha fått en bra grundkondition, när hon var tvungen att skida till folkskolan i Mankans och Grankulla. Till läroverket i Andra Svenska (ASL), nuvarande Åshöjdens skola, åkte hon med buss längs Jorvasvägen, som senare, på 1960-talet, byggdes ut till motorväg och nu kallas Västerleden. År 1948 blev hon släktens första student.

Christina inledde studier i historia vid Helsingfors universitet, men hon ville arbeta med människor och av en slump anmälde hon sig till Svenska Medborgarhögskolan – senare Svenska social- och kommunalhögskolan och utbildade sig till socialarbetare.

Christina gifte sig år 1955, grundade familj och födde tre barn. Hennes man Jarl Fagerström lät bygga familjens hus bredvid barndomshemmet. År 1975 dog Jarl Fagerström i cancer och Christina blev änka med tre minderåriga barn.

Efter makens död var det viktigt för Christina, att hemmet i Westend och stugan på Pörtö, omringad av släktingar, bevarades och familjelivet kunde fortsätta oförändrat. När barnen bildade egna familjer, ledde Christina den växande storfamiljen på Pörtö målmedvetet och konsekvent. Baklandet på Hamnholmen i Pörtöarkipelagen har blivit en central plats för Christinas tre barn med familjer, fem barnbarn med familjer och åtta barnbarnsbarn. Christina var en berättare utan like och varje gång släkten samlades till fest höll Christina tal. Hennes barn och barnbarn minns hennes finskspråkiga uttryck som ”Pois turha vaatimattomuus!” och ”kaveria ei jätetä!” Christina är djupt saknad, men hennes minne lever kvar i otaliga roliga historier ur hennes långa och innehållsrika liv.

Katarina Fagerström

Fjalar Finnäs

4.1.1953–28.12.2023

Fjalar Finnäs har lämnat oss. Under flera decennier kom han att personifiera finlandssvensk demografi. Finnäs blev det tredje F:et som finlandssvensk demograf, efter Gunnar Fougstedt och Karl-Erik Forsberg. Han kunde allt som var värt att veta om finlandssvenskarnas reproduktion, flyttningsrörelser och förfinskning och han delade generöst med sig av sina forskningsrön, både när siffrorna var överraskande optimistiska eller förväntat pessimistiska.

Fjalar föddes i Västerby, Larsmo, i en enkel men österbottniskt strävsam familj. Redan under de första skolåren visade han ett sinne för siffror. Han plöjde på egen hand genom årskursens matematikbok och fortsatte sedan med nästa.

Han blev den första i familjen att gå i gymnasiet, ta studentexamen och så småningom studera på universitet – i hans fall Åbo Akademi med statistik och demografi som huvudämne.

Han fann sin akademiska nisch i den finlandssvenska demografen. Doktorsavhandlingen *Nativitets- och fruktsamhetsutvecklingen bland finlandssvenskarna 1946-1973* uppmärksammades i flera medier med en framtidsbild som inte såg enbart ljus ut.

Han blev utnämnd till forskningschef vid Institutet för finlandssvensk samhällsforskning vid Åbo Akademi 1987, när verksamheten etablerades

i Vasa, samtidigt som han blev docent i statistik med demografi vid Åbo Akademi. Under många år ansvarade han för statistikproduktionen om finlandssvenskarna, i nära samarbete med Svenska Finlands folkting och andra institutioner. Utöver det publicerade han en mängd häften med intressanta forskningsrön om tvåspråkiga familjers språkval, tvåspråkiga barns val av skolspråk, skilsmässofrekvensen i en- och tvåspråkiga familjer osv.

Hans akademiska karriär kröntes med att han blev utnämnd till professor i demografi vid Åbo Akademi år 2004 och kom då att fokusera även på internationella jämförelser.

Som kollega och vän var Fjalar engagerad, konstruktiv, pålitlig och jordnära. Han hade även förmåga att se det ljusa och humoristiska i tillvaron. Ibland var han svart-vit, men han kunde även se nyanser, som när han ville karaktärisera tillståndet på det ”finlandssvenska isflaket” och lakoniskt konstaterade att det numera liknar en ”issörja”.

Vid sidan om det akademiska gick intresset för idrotten som en röd tråd genom Fjalars liv. Som barn drog han sina egna skidspår genom Larsmoskogarna, som förälder följde han barnen på orienterings- och skidtävlingar runtom i landet och han engagerade sig under många år aktivt i idrottsföreningen i Malax.

Redan när Fjalar fyllde 50 år kom sjukdomen in i hans liv. Han diagnostiserades med leukemi och genomgick en rad tunga behandlingar. Livet hade kunnat ta slut mycket tidigare, men god vård och en envis optimism gjorde att han fick fira både 60- och 70-årsdag. Den 28 december 2023 somnade han in i sällskap av sina barn, Jens, Jenny och Ida.

Jens Finnäs,

son

Kjell Herberts,

vän och kollega

FOTO: ROGER KÄLLMAN

Ulla Gyllenberg

29.7.1929–29.6.2023

*Inatt jag drömde något som jag aldrig drömt förut
Jag drömde det var fred på jord och alla krig var slut.*

Sången, med svensk text av Cornelis Vreeswijk, blev mycket viktig för en generation av fredskämpar på 60- och 70-talen. Till dem hörde Ulla Gyllenberg, som önskade att varje sammankomst, släktfest och födelsedagskalas skulle avslutas med att just den sången framfördes som allsång. Det var hennes sätt att påminna om att kampen för rättvisa och fred inte är slut ännu, och att det var dessa frågor som hon ägnade sitt liv åt.

Ulla Gyllenberg föddes i Helsingfors den 29 juli 1929, som läkaren Andreas och Ruth (född Weurlander) Carlbergs första barn. 1931 bosatte de sig i Mäntsälä, där fadern var kommunalläkare. Småningom utökades familjen med två systrar, Gunnel (Carlberg) och Elisabeth (Rehn).

Barndomen präglades av en djup och varm familjegemenskap, något som skulle påverka systrarna livet igenom. Efter att ha gått i finskspråkig folkskola i Mäntsälä fortsatte de sin skolgång på svenska i Grankulla där de bodde på elevhemmet "Elevis". I föräldrarnas frånvaro stärktes bandet mellan systrarna ytterligare, och fram till sin död talade Ulla i telefon med sina systrar minst en gång om dagen.

Ulla tog studenten år 1947 och året därpå gifte hon sig med Helge Gyllenberg. Äktenskapet skulle bli långt och lyckligt, de hann vara gifta i 68 år före Helges död 2016. Ulla och Helge fick tre barn, Andrea, Ulrika och Mats.

År 1954 inledde Ulla Gyllenberg sin yrkesbana som frilansande programproducent vid Finlands rundradio, där hon snart blev en bekant radioröst. På 60-talet gjorde hon också en mängd program för TV, bland annat konsumentupplysning.

Det var under åren på Yle som Ullas samhällsintresse blev så starkt och djupt att hon gav sig in i politiken. Hon var mångårig medlem i Helsingfors stadsfullmäktige (suppleant 1969–1972, ordinarie 1973–1981 och 1985–2000), som representant för Svenska folkpartiet. De frågor hon brann för gällde framför allt kvinnors och barns välmående, bland annat var hon pionjär i kampen för att göra barndagvård tillgänglig för alla. Hon lyfte också miljöfrågor långt innan det var populärt, till exempel var hon med om att avskaffa helsingforshushållens skadliga sopförbränning.

Ulla Gyllenberg satt i Helsingfors stadsstyrelse, var medlem i hälsovårdsnämnden och ordförande för Stadionstiftelsen (1989–92). Hennes intresse för idrott var starkt. Den som råkade ringa till henne mitt under en skidtävling fick finna sig i att höra ett referat av det som hände i skidspåret.

Under åren 1979–83 var Ulla Gyllenberg ordförande för Svenska kvinnoförbundet och fick med tiden också internationella uppdrag. Hon var medlem av Finlands delegation vid FN:s kvinnoårskonferens i Mexico City 1975, Finlands FN-delegation i New York 1977 och FN:s kvinnokonferens i Köpenhamn 1980. Hon var också medlem i Statens delegation för jämlikhetsärenden.

Under denna tid lade Ulla Gyllenberg grunden till ett kvinnonätverk runt om i Norden, som arbetade för fred och mänskliga rättigheter över nationsgränserna. Ulla var en av deltagarna och initiativtagarna till Kvinnornas nordiska fredsmarsch från Köpenhamn till Paris 1981, som fick stort genomslag i medierna på sin tid, och som för alltid skulle stanna kvar i minnet hos dem som medverkade. Ulla älskade att berätta om hur gruppen av fredskämpar, trötta och smutsiga efter sju veckor till fots, marscherade in i Paris på Hiroshimadagen den 6 augusti. De skulle mötas av en lokal fredsförening som hade lovat ställa till med en stor fest, men möttes istället av folktomma gator i en öde stad eftersom ett häftigt skyfall inföll samma stund. Kvinnorna blev tvungna att söka skydd nere i metrotunnlarna, men torrskodda klarade de sig inte.

Under mer än två decennier (1973–94) jobbade Ulla Gyllenberg på Folkhälsan, till en början som informationssekreterare och senare som distriktschef. Det var hon som byggde upp Folkhälsans moderna informations- och kommunikationsverksamhet. Kontoret låg på Tavaststjernagatan nära Folkhälsans huvudbyggnad, och där gick diskussionens vågor alltid höga mellan de goda kollegorna. I sällskapslivet var hon oftast en medelpunkt, kvick i tanken och ofta bitsk i repliken. Hon livade upp varje tillställning med sin personlighet – hon var rolig, kom med oväntade repliker och var lite skabrös ibland.

Ulla Gyllenberg avled som 93 år gammal den 29 juni 2023. Förutom sina vänner, systrar med familjer och sina tre barn sörjs Ulla av tolv barnbarn och tjugotvå barnbarnsbarn. För sin stora familj stod Ulla för värme och glädje, en enorm aptit på livet och nyfikenhet på allt som hände i Svenskfinland och världen. Trots att hon hade så många familjemedlemmar glömde hon aldrig en endaste födelsedag eller namnsdag. Man kunde vara säker på att hon ringde och gratulerade, tidigt på morgonen, med en hyllningssång komponerad av henne själv och de andra skolflickorna på “Elevis”: Vakna upp, vakna upp, det är morgon igen, och solen står högt allaren...

Den rösten har nu tystnat. Men Ullas kamp för freden, för glädjen och för rättvisan lever vidare, och den har aldrig varit viktigare än nu.

Matilda Gyllenberg

barnbarn

Gunnel Carlberg

syster

Matti Klinge

31.8.1936–5.3.2023

Professor emeritus Matti Klinge avled söndagen den 5 mars 2023 i en ålder av 86 år. Professor Klinge var en av våra stora intellektuella och en person som i sin gärning och offentliga profil representerade en bildad universitets- och lärdomstradition.

Universitetet, studenterna och den akademiska traditionen stod alltid Klinge nära, men var också föremål för hans forskning. Idéhistoria, nationell identitet och personhistoria var andra tyngdpunkter i hans forskning. Bland hans stora personhistoriska insatser står verket *Suomen Kansallisbiografia*, med sina drygt 6500 personartiklar, vars första redaktionsråd Klinge ledde 1993–2001.

Helsingfors universitet och Finland har förlorat en perspektivrik historiker och debattör vars minne lever vidare i flera sammanhang och sträcker sig långt utanför historikersfären, till vetenskapliga samfund, föreningar, stiftelser, diplomatiska kretsar med mera.

Matti Klinge inledde sin forskarbana på 1960-talet med Helsingfors universitets studentkårs historia. Det fyrdelade verket om studentkårens historia som utkom 1967–1968 och det tredelade universitetshistoriska verket Helsingfors universitet 1640–1990 som utkom inför universitetets 350-årsjubileum hör till hans centrala arbeten.

Den andra delen av studentkårens historia – *Kansalaismielen synty. Suomen ylioppilaiden aatteet ja järjestyminen ilmentämässä yleisen mielipiteen ja kansalaistietoisuuden kehittymistä v. 1853–1871* (1967) – var Klinges doktorsavhandling. Alla fyra delar utkom på svenska under rubriken *Studenter och idéer. Studentkåren vid Helsingfors universitet 1828–1960* (1969–1979).

I avhandlingen avspeglas 1960-talets politiska turbulens och särskilt decenniets ungdomsrevolt. En av de bärande frågorna var universitetets och den studerande ungdomens roll i samhällets moderniseringsprocess. I Klinges förståelse av universitetet reflekterades ett europeiskt arv förenat med snellmanskt tankegods: universitetet skulle fostra ungdomen till aktiva medborgare och bildade aktörer i samhällets tjänst.

Klinge tog själv en aktiv roll i samhället som debattör och sakkunnig, och han uppmuntrade genom sitt exempel sina studenter till samhällelig aktivitet. Under universitetets 350-årsjubileum 1990 utvecklade Klinge idén om ”universitetspartiet”, vars uppgift var att över disciplins- och fakultetsgränserna försvara bildningen och kulturen samt den akademiska lärdomen i ett brett hänseende.

En viktig del av professorns akademiska fostran skedde i studentorganisationernas verksamhet. Det här var centralt för Matti Klinge som var kurator, inspektor och senare hedersmedlem av sin nation *Eteläsuomalainen osakunta* samt hedersmedlem av universitetets studentkår och den svenska ämnesföreningen *Historicus r.f.* vars jul- och årsfester han deltog i ännu under åren före coronapandemin.

Klinge var innehavare av den svenska lärostolen i historia från 1975 till 2001. Han tillträdde under 1970-talet då historiestuderandena var politiskt aktiva och krävande, men relationen mellan professorn och studenterna blev god.

Som professor blev Klinge genast en aktiv profil på historiska institutionen och han gav så en ny synlighet åt sin lärostol och sina studenter. Som professor handledde och undervisade han flera generationer av svenska historiestuderande som på olika sätt bär vidare hans lärdomar, men han var också viktig utanför denna krets av svenska historiker i Finland som en kunskapsrik, vass och humoristisk lärare, förebild och vän.

Vikten av att studera språk och lära känna europeisk historia och kultur var central för Klinge. Han uppmuntrade studenter och forskare att bekanta sig med Europa och sporrade dem att tro på den egna förmågan och att våga

utmaningen att lära sig och studera på andra språk. Han betonade att historiker behöver en mångsidig språkkunskap även om man inte behöver vara fullständig i sina kunskaper.

Genom många resor till bland annat Baltikum, Ryssland, Polen och Frankrike som Klinge gjorde med studenter och med doktorander strävade han efter att skapa intresse för och kunskap om platser, språk och kulturkretsar utanför studenternas egna och bekanta sfär. Den här traditionen har förts vidare också av hans elever som verkar som akademiska lärare på svenska, finska och engelska.

När Nordplus- och Erasmusprogrammen öppnades för Finland 1989 och 1992 introducerades utbytesstudierna som en möjlighet för studenterna vid Helsingfors universitet. Tidigare hade det främst varit doktorander som genom olika bilaterala avtal kunde vistas en tid i utlandet.

Klinges vittförgrenade internationella kontaktnät var till nytta då de första utbytesavtalen och institutionsnätverken skapades mellan historiska institutionen i Helsingfors och institutioner vid andra europeiska lärosäten.

Historiska institutionen blev under Matti Klinges prefektskap en föregångare inom Helsingfors universitet på internationaliseringens område, och bidrog till programmets utveckling, till exempel genom deltagandet i pilotprojektet ECTS. För hela universitetet var det sistnämnda av stor betydelse, eftersom överförandet av studiepoäng därmed testades i praktiken.

Under hela sitt liv var Klinge en läsande och skrivande människa som skrev i flera genrer. Efter att han pensionerats 2001 började han också måla, men skrivandet och planeringen av nya böcker lämnade han inte.

Böckerna *Furstendömet Idensalmi. Modernitetens projekt hos släktnätverk i periferi* (på svenska 2016) och *Suomalainen ja eurooppalainen menneisyys. Historiankirjoitus ja historiakulttuuri keisariaikana* (2010) hörde till hans senare centrala verk. På 2010-talet utkom också hans memoarer i sex delar och flera offentliga dagböcker skrivna i en lärd, esseistisk stil. Han var en finländsk offentlig intellektuell, forskare och lärare som sällan lämnade någon oberörd.

Klinge var en lärare som engagerade sig för studenterna. Han var ännu före pandemin en legendarisk, men också faktiskt närvarande lärare för både finska och svenska historiestuderande. Klinge höll sin sista föreläsningsserie hösten 2019.

Matti Klinge delade gärna av sin levnadsvisdom till ”ungdomen” omkring sig. I en tidningsintervju 2017 förmedlade Klinge ett viktigt rättesnöre som kommer från Alexander Dumas den äldres roman *Greven av Monte Cristo*: ”Vänta och hoppas!”

”Det är ett gott råd. Att vänta innebär tålamod. Man får inte allting direkt. Ibland kommer det man önskar, ibland inte. Det måste ändå finnas hopp. Annars lönar det sig inte att leva.”

Laura Kolbe, Henrika Tandefelt, Kristina Ranki,
Johanna Ilmakunnas, Märtha Norrback

FOTO: RABBE SANDELIN

Minnesteckningen publicerades den 17 mars 2023 på Helsingfors universitets intranät, Flamma. Den har också publicerats på bloggen *HISTORIA: Historian-tutkimuksesta ja opetuksesta Helsingin yliopistossa* den 19 mars 2023.

Bernt Mårtensson

12.5.1927–29.5.2023

Bernt Johan August Mårtensson från Saverkeit by i Houtskär, lämnade för en tid sedan jordelivet, 96 år gammal.

Han var en genuin skärgårds- och Houtskärsbo som, trots ”vallfärder” i Finland och utomlands, förblev sin älskade hembygd trogen. År 1989 var han med och grundade Kulturgillet och var Hembygdsföreningens ordförande. När det mycket tidstrogna båtmuseet i Houtskär, Näsby skapades var han en av de drivande krafterna – museet blev hans hjärtebarn.

Sällan har väl någon varit så väl värd Finlands svenska hembygdsförbunds högsta utmärkelsetecken och år 2008 titeln hembygdsråd, som just Bernt Mårtensson.

Som ung studerade han ett år vid ”sitt livs universitet”, som han kallade Houtskärs kyrkliga folkhögskola. ”Där började mitt kristna liv,” säger han och det blev också hans livs varumärke.

Så minns vi honom: kristen, jordbrukare, förkunnare, författare, kulturarbetare, kommunpolitiker, hembygdsaktivist, eldsjäl, äkta make, gift med Else Joss och far till fyra barn.

Hans väg blev långt ifrån spikrak. Efter några års jobb vid Laivateollisuus i Åbo köpte han och övertog släktgården Abrams i Saverkeit och flyttade med familjen tillbaka till Houtskär för att bli jordbrukare. Men vårt svenska stift

kallade honom till andra uppgifter. Åren 1955–1960 var han ungdomssekreterare i Kyrkans Ungdom och 1973–1976 resetalare i Finlands missions-sällskap, dessa uppdrag förde honom, snart sagt, till alla hörn i Borgå stift.

År 1973 tillbringade han en månad hos de finlandssvenska missionärerna i Tanzania och upplevde deras arbete, en resa som gjorde stort intryck på honom. 1977 skrev han boken *Den röda jorden – en sång om Tanzania*. Åren 1980–1987 anställde Församlingsförbundet honom som förbundssekreterare och den inbitne skärgårdsbon flyttade då tillsammans med sin fru till Helsingfors.

1987 skrev han i boken *Detta är deras stad* följande: ”Under åren i Helsingfors upptäckte jag vad gatan och kvarteret betyder för stadsbornas identitet och hur litet de visste om mina regioner.”

Som författare har Bernt Mårtensson utgett ett drygt tiotal böcker, både poesi, prosa och historiker. Han debuterade 1957 med diktsamlingen *Blott jordens himmel*. På 1980-talet utgav han ett antal meditationsböcker, under 1990-talet redigerade han och medverkade i den tvådelade historiken över Houtskär, *En bok om Houtskär*, 2003 skrev han *Houtskär Sparbanks 100-årshistorik* och 2007 studien *Midsommarstänger i Houtskär under 100 år*.

Tacksamt minns vi, att Bernt Mårtensson ofta också har framträtt i offentlighet, som försvarare av skärgårdsbefolkningens livsbetingelser. Han har lämnat outplånliga spår efter sig inom många områden, också som vän och andlig inspiratör, därför är vi många i Svenskfinland som minns honom, saknar honom och tackar honom för hans mångskiftande engagemang och kraftfulla livsgärning.

Kulturgillet r.f.

Bernt Mårtenssons anhöriga

Siv Fagerlund, vän

Paul Olof Meinander

17.7.1941–23.11.2022

När Paul Olof (Pommen) Meinander somnade in, var det efter ett långt och rikt liv som kan delas upp i två skilda delar: livet före och efter stroke.

Pommen både föddes och dog i Grankulla. Hans liv präglades av en kreativ nyfikenhet och en livsglädje som bar honom långt, både inom yrkeslivet, men också i det privata och det rent existentiella. Han var en mästare på att se möjligheter och hitta lösningar och han räddes inte att ta initiativ.

Under den glada studietiden på Tekniska högskolan var han en av grundarna av teknologorkestern Humpsvakar år 1963, vars “omusikaliska direktör” han fick äran att vara i några år.

En av hans praktikperioder som teknolog förde honom till pappersbruket i Kauttua. Där träffade han sin livskamrat och hustru Nita på en tennisplan och där knöt han också band till sin första långvariga arbetsgivare, Ahlström. Som nyutexaminerad pappersingenjör kommenderades han till pappersbruket Bosso i Mathi Canavese i Italien. Där föddes familjens båda döttrar, Marina och Karin. Familjens odyssee fortsatte via Varkaus och Kauttua i Finland vidare till Osnabrück i Tyskland, där Pommen hade rollen som teknisk direktör på pappersbruket Kämmerer. Under sina sista år som utvecklingsdirektör på Ahlström ledde han bland annat bygget av pappersbruket i Pusan i Sydkorea.

År 1991 blev Pommen egenföretagare och kort efter det gjorde han sin stora uppfinning, POMpsystemet, som blev kärnan i hans företagsverksamhet.

Men Pommens liv var inte enbart jobb. Han fyllde batterierna med ett rikt socialt liv och tidlösa semesterveckor ombord på segelbåten Tacora. En månad som rymde mycket av det som var viktigt för Pommen var maj 1997. Då kröntes han till världsmästare i nyskrivna snapsvisor med sången *I grund och i botten*, då föddes första barnbarnet Dante och då installerades den första POMpen i Albbruck i Tyskland.

POMpen är en pump som möjliggör att vattnet i en pappersmaskin avluftas på några sekunder istället för flera dagar. Detta gjorde POMpsystemet till en både produktionsteknisk och miljömässig revolution för pappersindustrin. För detta tilldelades han det prestigefyllda Marcus Wallenbergpriset som överräcktes av kung Carl XVI Gustav i samband med en oförglömlig bankett i Stockholm hösten 2004.

Bara ett halvt år senare drabbades han av stroke som satte stopp för både yrkesliv och seglatser. Nita blev hans anhängvårdare och skötte och stötte honom i över sju år, ända till slutet. Tillsammans byggde de upp en ny vardag, till en början präglad av hopp om rehabilitering – senare präglad av förmågan att hitta livsglädje och mening också i den nya situationen. De här åren fylldes av resor – men också av glädjen att se familjen växa med fem nya barnbarn, Saga, Enya, Erin, Lotta och Tiitu.

Pommen återerövrade aldrig språket, men han lyckades ändå fånga något essentiellt med de få ord han hade kvar. "Det är som det är", var hans devis som han ofta upprepade och som vi, som fick glädjen att känna honom, bär med oss in i våra egna liv.

Marina Meinander

Mary Nybergh

22.8.1921–23.12.2023

Mary Nybergh, född Procopé, avled dagen före julafton som 102 år gammal, i sviterna av en lunginflammation. Mary hörde till en generation, vars ungdom abrupt blev avbruten av vinterkriget. Hon kallades till Nyslott, där Sveriges Röda Kors startat ett krigssjukhus i stadens lyceum för finska soldater och svenska frivilliga soldater. Mary arbetade där som lotta med uppgift att bland annat bistå svenska läkare som tolk.

Tre dagar före fortsättningskrigets vapenvila firade Mary och Eric (Eje) Nybergh sitt bröllop. Ett nytt liv med framtidstro kunde börja. Omvårdnaden av den äldsta multifunktionshindrade sonen Janne hemma blev krävande och Marys erfarenhet som sjuksköterska behövdes. Situationen lättade när Kårkulla samkommun år 1962 bildades och kunde ta hand om Janne. Mary engagerade sig som anhäng i Kårkullas verksamhet och hon tog aktivt del i omvårdnaden av Janne på de serviceställen där han bodde under 60 år.

Mary ville göra en samhällelig insats och det gjorde hon genom att ta initiativet till Förbundet Hem och Skola i Finland. Förbundet grundades år 1969 och Mary valdes till dess första ordförande. Marys initiativ fick en god respons bland skolorna i svenskbygden. Efter en kort ordförandeperiod fortsatte hon som förbundets första verksamhetsledare. Efter att Mary blivit änka avgick hon som verksamhetsledare år 1983. Hon var då stolt över att

mer en 60 skol- och andra föreningar anslutit sig till förbundet och att den ursprungliga tanken med förbundet hade uppnåtts. Föräldrarna hade fått en mer jämställd plats i skolsamarbetet och deras röst blev hörd.

I familjekretsen sjöngs det alltid visor, speciellt snapsvisor. Det tävlades även i att skriva nya snapsvisor på olika tema. År 2000 utlystes det första finska snapsvisemästerskapet i nyskrivna snapsvisor. Mary ställde upp med *Gudingen*, som utgick som segrare. Den vann även den nyinstittade landskampen mot Sverige. Gudingen var en vårsnappsvisa och Mary skrev senare på samma melodi texter till de övriga årstiderna. Alla med en förträfflig lyrik.

Mary hade en mycket stark förankring till Bromarv. Redan när hon var sju år gammal tillbringade hennes familj för första gången sommaren på pensionatet Tallmo och alltsedan dess har Mary varit Bromarv sommartrogen. Mary intresserade sig för livet på lantgårdarna och deltog under sina skolsommarlov i olika göromål, speciellt på Refbacka gård. Mary var mycket naturkär och hon var en god naturiakttagare.

På äldre dar funderade Mary mycket på existentiella frågor och framtiden. Som troende på Gud ondgjorde hon sig över intoleransen och extremismen inom de olika religionerna och hur detta fått sitt uttryck genom ständigt återkommande religionskrig.

Mary tillbringade sina sista 15 år på äldreboendet Hagaro. Elva av åren tillsammans med sin syster Margaretha, som även uppnådde hög ålder.

Marys liv präglades av omsorg, realism, godhet, visdom och kärlek. Hon saknas av två söner, sex barnbarn och elva barnbarnsbarn och en stor vänkrets.

Sönerna Calle och Lasse

Håkan Nylund

15.12.1949–18.8.2023

Efter ett långt och ”otåligt” buret lidande somnade Håkan Nylund slutligen i den 18 augusti i en ålder av sjuttiotre år. Det är nästan osannolikt att föreställa sig en så vital, positiv och empatisk person kapitulera inför den obevekliga övermakten. I grunden en blid, god kristen människa, litet ruffig kanske ibland, men det alltid under täckmanteln av ett raffinerat *understatement* var han en fullblodsoptimist, alltid på språng.

Han sökte sig till fallskärmstrupperna och senare till Finlands FN-bataljon i Suez, UNEF II. På bataljonens 50-årsjubileum i Fredrikshamn den 5 augusti i år kunde han ännu delta, med rollator, som en riktig veteran, och i full ornat. För Håkan blev det militära en livsstil, tidigt befordrades han till major i reserven.

Som student från Norsens latinlinje 1968 blev Håkan en gedigen, beläst humanist. Normallyceum, hans skola, som bar på fosterländska och statsbärande traditioner, inspirerade Håkan till ett socialpolitiskt, gemensamt ansvar.

Han sökte sig via konventet och skolungdomsverksamheten till Mittenförbundet. Han engagerades som kretsombudsman för SFP i Helsingfors och kom den vägen småningom ut i förvärvslivet, först som informatör vid Industrins centralförbund, sedan chefredaktör för *Forum för ekonomi och teknik* samt vikarierande ledarskribent på *HBL*. Senare erhöi han diverse

uppdrag vid Ekonomiska informationsbyrån och Finnfacts. Speciellt vid Finlands inträde i EU kom hans förmåga och erfarenhet väl till pass. Slutligen kallades han 1997 till Vattenfall i Finland som informationschef. Han avgick med pension 2011.

Håkan var en fenomenal stämningsskapare och sällskapsmänniska som hade en förmåga att få alla med och till råga på allt, han trivdes själv med det. Som bejublade klubbhövding lade han grunden till ett sångledarskap som rönste efterfrågan överallt också när studentlivet tagit slut. Det kunde vara Nylands nation, Akademiska Sångföreningen (ordförande 1975–76), Muntra Musikanter, Manifestum, Svenska Klubben, Hermannit och Tempelherreorden bara för att nämna några.

Som en motvikt till salongerna sökte han sig gärna ut i naturen. Han var nämligen också en utpräglad naturmänniska och synnerligen intresserad och inkommen ornitolog som gärna vandrade reflektivt i skog och mark görande intressanta observationer. Han var en unik, vänsäll personlighet, en god make, familjefar och avhållen farfar.

Hans humanistiska livsinriktning, renderade honom det vänliga omdömet att ”vara mera bildad än utbildad”. Formella brister kompenserade han mer än väl genom att han var just den han var, litet av en renässansmänniska. Så fyllde han sin plats i vår mänskliga gemenskap och det med råge, långt från alla tråk-månsar och formalister.

Håkan sörjs närmast av makan Annika, sönerna Kim och Tom med familjer, bror Janne med familj samt en omfattande krets av släkt och vänner.

Thomas Thesleff

Vän sedan 66 år

Bengt Pihlström

3.3.1933–2.5.2023

Den 2 maj avled diplomekonom Bengt Pihlström i Sibbo i en ålder av 90 år. Som ingen annan hade han under 1900-talet satt sin prägel på utvecklingen och marknadsföringen av resmålet Finland.

Bengt Torsten Edvard Pihlström föddes i Helsingfors den 3 mars 1933 och växte upp i Kronohagen. Fadern var tjänsteman hos staden, modern inflyttad från Sverige.

Pihlström ville i första hand bli skribent och gav redan i tjugooårsåldern ut diktsamlingen *Askes*. Under studietiden förbättrade han sin ekonomi genom att leverera artiklar till bland annat *Nya Pressen*. Framför allt skrev han om film.

Student blev Pihlström från Svenska normallyceum, där han var klasskamrat och nära vän med Jörn Donner. Efter studentexamen drog de båda ut på en äventyrlig upptäcktsresa till Danmark. När resekassan sinat, lät vänliga poliser dem övernatta i polishäktet i Lund tills pengar skickades från hemlandet.

Bengt Pihlström skrev in sig vid Svenska Handelshögskolan. Som det ville sig var det geografiprofessorn vid Hanken, Ilmari Hustich, som rekryterade Bengt till Turistföreningen i Finland som redaktör. Under efterkrigsåren hade TFF fått ta hand om de ”propagandabyråer” som hade etablerats i utlandet. Tack vare sina språkkunskaper och sitt vinnande sätt fick Bengt Pihlström

snart det övergripande ansvaret för all internationell verksamhet inom TFF – detta som 27-åring.

På 1960-talet fick staten upp ögonen för turismens nationalekonomiska betydelse. Därför grundades Finlands Turistråd som egen byrå inom Handels- och industriministeriet. Till byråchef utnämndes Bengt Pihlström. Hans egentliga uppdrag var att skissera en stabilare framtid för turistmarknadsföringen av Finland såväl i hemlandet som internationellt. På basen av Pihlströms idéer uppstod sedan Centralen för turistfrämjande (på finska MEK) som egen förvaltningsgren under Handelsministeriet.

Efter 20 år i ledningen för MEK återvände Bengt Pihlström 1994 till Handelsministeriet, där han koordinerade statens insatser inom turistisk marknadsföring och utveckling.

Bengt Pihlström blev en uppmärksam profil i internationella sammanhang. Bland annat fungerade han ett par år som ordförande för European Travel Commission, en takorganisation för den globala marknadsföringen av Västeuropa. Senare var han den ledande kraften bakom Baltic Sea Tourism Cooperation. Nyckelroller inom det nordiska samarbetet var en självklarhet. Inom branschen fick Pihlström det passande epitetet ”Mr. Finland”.

Som chef var Bengt mycket omtyckt, lätt att närma sig och med utpräglat sinne för rättvisa och humor. Gärna berättade han om ungdomsårens försök att etablera sig som idrottsman, då handbollstränaren till slut måste fastslå att ”ja, hade vi inte Pihlström, så vore Donner sämst på plan”.

Bengt Pihlström blev pensionerad 1998 och var då med att grunda föreningen Finlands Resebranschens seniorer, med syfte att kunna följa med och påverka utvecklingen av branschen. Han var hedersordförande i föreningen ännu 2023.

Han var samtidigt ännu också aktiv i publiceringen av flera böcker kring den finska turistnäringens utveckling och historia.

Den ursprungliga texten skrevs av år 2022 avlidne Risto Hemming,

Bengt Pihlströms kollega och nära vän under fem decennier,

och bearbetades av Timo Paavola, också mångårig kollega och vän av Bengt.

Majlis Emilia Qvickström

28.10.1919–3.1.2024

Lyrkvännen, radioredaktören och kritikern Majlis Qvickström avled på Villa Breda i Grankulla några dagar in på det nya året. Hon blev 104 år gammal. Hennes långa liv präglades främst av hemtrakten Sjundeå, krigen, familjen och Rundradion. Som trädgårdsmästartdotter fick hon en gedigen kunskap om odling av allt från nyttoväxter till perenner, som hon förde vidare till sina barn på sommarstället Solvända i Sjundeå.

Utexaminerad från Handelsskolan i Helsingfors arbetade hon på försäkringsbolaget Lösörebrand men hennes stora intresse var dikter och poesi, som hon reciterade vid olika evenemang. Hennes far hade nämligen en samling diktböcker som väckte hennes intresse redan i unga år. Majlis var 20 år när vinterkriget bröt ut och under kriget hörde hon till Lotta Svärd-rörelsens Helsingfors distrikt. Efter kriget 1949 gifte hon sig med fysik- och matematikläraren Rolf Qvickström. I Olympiabyn i Kottby växte de tre barnen upp och flytten till Grankulla skedde först år 1965.

Majlis började jobba som frilans vid Rundradion, först med olika barnprogram såsom *Solskenskvarten* och senare *Unga Bokvänner*. Barnmedverkade i *Unga Bokvänner*, som var ett av de första programmen vid radion som behandlade finlandssvensk och svensk barnlitteratur och senare även finska barnböcker. Under sin radiotid intervjuade hon många barnboksförfattare

bland annat Astrid Lindgren. Hon blev också en nära vän till Tove Jansson och bandade på 1980-talet in Muminböckerna och andra verk.

Kollegerna på kulturredaktionen minns henne med värme: ”Majlis var främst förknippad med *Önskedikten*, ett radioprogram där lyssnarna kunde få höra sina favoritdikter, upplästa av skådespelare och kommenterade av Majlis. Hon var oerhört beläst när det gällde svenskspråkig lyrik och kunde också finkänsligt ge personliga rekommendationer åt sina lyssnare. Antologin *120 dikter ur Önskedikten* utkom 1990. Hon var också medlem i juryn för *Tanssiva karhu/Den dansande björnen*, Rundradions lyrikpris. För radiolyssnarna var Majlis en kär röst, på kulturredaktionen en glad och inspirerande kraft.

Majlis deltog i IBBY (International Board on Books for Young People)-arbetet i Finland och de hade stor nytta av hennes gedigna kontaktnät. Som fullständigt tvåspråkig skrev hon också recensioner om finska barnböcker i *HBL* ända till år 2000.

Fritiden efter radiolivet bestod av föreningsliv och hon var en aktiv medlem i Blomsterodlingens Vänner. Majlis skrev även i *FPA-bladet* artiklar med dikter över olika blomteman.

Från hennes långa liv minns barnen och barnbarnen, som hon tog hand om i ur och skur, hennes stora energi och outtröttliga högläsningförmåga. Hon fick 17 barnbarnsbarn och släkten kommer alltid att minnas hennes uppläsning av dikter och egna verser på olika kalas och evenemang.

Maria Schröder och Eva Tolonen

döttrar

Sig-Britt Johanna Sahlberg

25.8.1934–18.4.2020

Sig-Britt Johanna Sahlberg föddes som den yngsta av fyra barn. I släktgården med anor från 1700-talet växte hon upp i en miljö med mångahanda aktiviteter. Vid sidan av jordbruket skötte familjen byns telefonväxel, drev en filial till Karlebynejdens handelslag och ansvarade för byns medicinförråd. Alla barn engagerades tidigt i arbetsgemenskapen.

Som liten hade Sig-Britt ett särskilt gott förhållande till farmor Sofia, som lade grunden till den unga flickans kristna övertygelse. Något som skulle hålla livet ut. Som tonåring kom Sig-Britt med i kyrkans juniorverksamhet och hon anlätades tidigt som söndagsskollärare. Och redan som 16-åring hoppade hon in som vikarie för byskolans lärare, som oväntat gick bort under vårterminen.

Avståndet och de krigstida förhållandena gjorde det omöjligt för henne att inleda skolgång i stadens lärdomsskola. Men Kristliga folkhögskolan i Nykarleby med internatboende blev ett självklart alternativ och som 18-åring inskrevs hon för läsåret 1952–53. I Nykarleby kom hon också att träffa sin blivande man, den två år äldre Sven från Borgå landskommun. Tre år senare i augusti gifte de sig i Kronoby kyrka. Samma år gick flyttlasset till Nedervetil och Tast folkskolas lärarbostad blev deras första hem.

Efter ett kort flytt till Nykarleby, där Sven gjorde sig kompetent som medborgarskollärare vid seminariet bar det av till Ekenäs sedan Sven valts till lärare

vid Ekenäs medborgarskola 1963. Familjen som nu bestod av en dotter och en son tog det mesta av Sig-Britts tid i hemmet. Hon tog ändå hjälpskötarexamen 1965 och skaffade sig kompetens som åldringshemsföreståndare 1967–68.

Efter två år som föreståndare för Tenala åldringshem inledde hon 1974 sitt verkliga livsverk – som chef för åldringshemmet Fridebo i Ekenäs. Under hennes ledning skapades en djup gemenskap och goda relationer till medarbetare och klienter. Träffande skrev en gång en av hennes arbetskamrater ”Sig-Britt är god och glad, bestyrksam, omtänksam och flitig. Hon såg och räckte till för alla”.

Ungefär vid samma tidpunkt började hennes engagemang som förtroendevald i staden. Och det visade sig snart att hennes energi skulle få utlopp i ett otal förtroendeuppdrag. De ”tungta” uppdragen anförtroddes henne sedan hon med högt röstetal invalts i stadsfullmäktige 1976. Hon satt i olika perioder med i stadsstyrelsen, Ekenäsnejdens kommunalförbund för folkhälsoarbetet, jämlikhetskommittén, miljövårdsnämnden, socialförsäkringskommissionen, Raseborgs tingsrätt, direktionerna för Ekenäs hemsloydsskola, Ekenäs medborgarinstitut, Landskapsmuséet med flera kommunala organ.

Den kommunala förtroendemannaperioden sträckte sig långt in på 2000-talet. Inom församlingen och den kyrkliga samfälligheten invaldes hon under många år i såväl församlingsrådet, kyrkorådet som kyrkofullmäktige, där hon var med ännu vid sitt frånfälle. På nationell nivå invaldes hon bland annat som ledamot av Svenska Finlands folkting och styrelsen för Finlands socialförbund. Som erkänsla för sitt hängivna samhällsengagemang tilldelades henne bland annat Finlands vita ros ordens medalj av I klass, Finlands kommunförbunds förtjänsttecken i guld, Centralförbundet för socialskydd och hälsas guldmedalj och Borgå stifts förtjänsttecken i guld.

Sig-Britts stora aktivitet har tack vare hennes pålästa och seriösa sätt att agera förvisso efterlämnat många positiva spår i samhället. Arbete och samhällsengagemang till trots hann hon likväl med olika fritidsintressen. Hon hade ”gröna fingrar” och offrade tid och kärlek på omfattande blomsterodling vid fritidsstugan vid Gennarbyviken. Hon vävde och var skicklig i bakning och matlagning. Och i samklang med sin livssyn verkade hon som besöksvän och var med i Minneslots.

Hon gav mycket av sig själv för familjen, särskilt barnbarnsbarnen under de sista åren av sitt liv. Och vi som stod henne nära fick uppleva hennes

tappra kamp som närståendevårdare då hennes kära make genomgick svåra sjukdomsperioder. Inte minst under de årliga solsemestervistelserna på parets favoritö Teneriffa. En bestyrksam, omtänksam och kär vän rycktes plötsligt och helt oväntat ifrån oss.

Sig-Britt sörjs närmast av sin make Sven, sonen Jan och dottern Gerd med familj, barnbarn och barnbarnsbarn samt en stor skara vänner som minns henne med glädje och tacksamhet.

Trygve Lindqvist

FOTO: EKENÄS SVENSKA FÖRSAMLING

Frank Skog

10.5.1968–4.4.2024

När budet om att Frank Skog hade gått bort nådde oss, kom det alldeles för plötsligt, alldeles för fort. Trots att vi alla kände till hans cancer och att han bara hade lite tid kvar, är det ändå helt ofattbart att han nu är borta. Ännu några dagar innan det hände var han ju så levande, så här och nu, så den varme, glade Frank vi alla kände – och därför är det nu så oändligt svårt att föreställa sig att han inte är här.

Sådan var ju Frank. Glad, levande och den evige kämpen. När han hade fått veta att sjukdomen var obotlig, bestämde han sig för att han skulle leva fullt ut så länge han bara kunde. Och det gjorde han: träffade vänner, bjöd in till kaffekalas, gick på teater, skrev teater, umgicks med sina barn och sina andra nära och kära, till och med flyttade lägenhet till en ny och planerade för framtiden. Fast han visste att den var utmätt.

Frank var en Kokkola-pojke. Han tillbringade en period av sin barndom i Sverige, men Karleby var hemmet, han föddes och växte upp där och Kokkola präglade honom. Han levde gott och väl över halva sitt liv i södra Finland, men hans själ var österbottningens. Hans personlighet präglades av allt det goda med Österbotten: lojalitet, hederlighet, självförsörjning och en sorts talkoaktig fötterna på jorden-inställning till det mesta. Och alltid med en underfundig humor i botten. Frank var ändå ingalunda en inbunden knutpatriot, utan en

öppensinnad världsmedborgare, som alltid hade tid, intresse och nyfikenhet för andra. Frank älskade de flesta och de flesta älskade honom.

Franks värv i livet blev teatern. Intresset föddes och garvades på Karleby ungdomsförening, där han i unga år charmade nejden i otaliga revyer och andra teateruppsättningar. Han kom in på Teaterhögskolan i Helsingfors 1989 och utexaminerades som skådespelare 1993. Genast grundade han den fria teatergruppen Sirius Teatern med fyra likasinnade och spelade med i flera experimentella uppsättningar under de följande tio åren. Sedan var det dags att gå vidare och Frank anknöts till Unga Teatern i Esbo, som därefter kom att bli hans andra hem ända tills idag. Man kan med fog kalla Frank för en renässansmänniska och han nöjde sig inte enbart med att spela teater, han skrev dessutom otaliga pjäser genom åren, han regisserade och han planerade och byggde scenografier. Frank figurerade även på många andra teatrar förutom Sirius och Ungis, han spelade bland annat på Lilla Teatern, Klockriketeatern och Wasa Teater. Han blev också en viktig mentor för otaliga professionella skådespelare och amatörer ute på Sveaborg i friluftsskådespelen han skrev och regisserade där. Han sågs i filmer och television och hans vackra, djupa stämma hördes i mångt hörspel och mången animation. Han var i många år talkoaktivist, byggare och lastbilschaufför på Hangö Teaterträff och en omistlig del av festivalen.

Men först och främst var Frank ändå skådespelare. Han hade ett otvunget sätt att förhålla sig till skådespelandet, som jag alltid har beundrat. Det var underligt lätt för honom att spela teater. Och otaliga är hans bravurer genom åren: bland andra Jeppe i *Jeppe på berget*, Vincent van Gogh i *Fou Rou* och Pettson i ett flertal uppsättningar på Unga Teatern. I den rollen infriade han den klassiska klyschan om att vara rollen, inte spela den. Det var som om Sven Nordqvists gubbe hade stigit ut från boksidorna och förkroppsligats på scen. Frank var Pettson.

Ett mandomsprov på senare år blev pjäsen *Jultomten som försvann*. Frank skrev och regisserade den, planerade och byggde scenografin och spelade även rollen som Jultomten, med charm och värme.

Frank gjorde också mycket annat utanför teatern. Han påbörjade husbyggarstudier innan han gjorde tiljan till sitt liv. Han byggde sitt eget hus i Borgå och hammare och andra verktyg var som förlängningar av hans armar. Och han körde lastbil. Han älskade att köra lastbil. Och han var bäst på det, ingen

diskussion om saken. Han älskade musik, sjöng som en tangokung och komponerade även själv, givetvis med egna ihopsnickrade texter. Den redan nämnda humorn var ett av Franks starkaste karaktärsdrag, han var en genuint rolig människa. En del karakteriserade hans ordvitsar som dad jokes, andra som så kallad träbenshumor, men jag skulle säga att det rätt och slätt var Franks egen, säregna humor. Vi älskade den.

Frank ville alltid bli pappa och hans dröm blev sann. Han fick tre underbara barn och familjen stod honom alltid närmast.

De många som nu sörjer Frank är i främsta hand hans barn Linnea, Elmer och Emilie, deras mor Laura, hans far Harry, hans systrar Annette och Ciara, hans käresta Eva och hennes son Jonatan samt ett flertal släktingar och en stor skara vänner.

Saknaden efter dig är enorm. Du var ju här precis för en stund sedan. Du var så levande.

Men du är inte helt borta. Du är här. Vi hör dig i vinden, vi ser dig i solen, dina blå ögon skrattar mot oss. Du är alltid med oss, Frank.

Paul Olin

vän och kollega

FOTO: INGEMAR RAUKOLA

Tove Skutnabb-Kangas

6.7.1940–29.5.2023

Tove Skutnabb-Kangas, filosofie doktor och docent, avled hastigt nära sitt sommarhus i Sverige den 29 maj. Hon blev 83 år gammal och var född i Helsingfors den 6 juli 1940. Skutnabb-Kangas blev student vid Vasa flickgymnasium 1959. Hon studerade sedan bland annat nordiska språk och pedagogik vid Helsingfors universitet och avlade magisterexamen 1965. Doktorsexamen avlade hon vid Roskilde universitet 1987.

Efter skilsmässan från döttrarnas far Tero Kangas flyttade hon till Danmark 1979 och gifte sig med sin kollega Robert Phillipson 1983. Vid sidan av sitt akademiska arbete hade paret en liten ekologisk gård på landsbygden, där de odlade grönsaker och höll får.

Tove Skutnabb-Kangas ägnade sig åt språkliga mänskliga rättigheter och minoriteter. Redan på 1970-talet skrev hon om hur enspråkighet är undantaget och två- eller flerspråkighet normen. Hon ifrågasatte det halvspråkiga synsätt som då var förhärskande i Sverige och hävdade att det är möjligt för ett barn att lära sig flera språk. Hon stödde sverigefinnar att hävda sina språkliga rättigheter. Skutnabb-Kangas verk *Tvåspråkighet* (1981) och *Vähemmistö, kieli ja rasismi* (*Minoritet, språk och rasism*, 1988) är fortfarande relevanta för studenter och forskare även i Finland.

Tove Skutnabb-Kangas arbete har varit särskilt betydelsefullt för att främja de språkliga mänskliga rättigheterna för samer och andra ursprungsbefolkningar. Hon har haft inflytande på många nivåer: Hon undersökte tvåspråkighet och talade om vikten av det egna språket och de språkliga rättigheterna i byar, skolor och vid olika evenemang. Samtidigt anlätades Skutnabb-Kangas som expert för FN, uppträdde vid europeiska forum och publicerade ett stort antal artiklar och sammanställningar. Hennes främsta verk är *Linguistic genocide in education – or worldwide diversity and human rights?* (2000). Som en sammanfattning av hennes livsverk kan Skutnabb-Kangas *The Handbook of Linguistic Human Rights* (2023) ses som ett gott exempel. Boken publicerades i början av 2023 och redigerades tillsammans med Robert Phillipson.

Tove Skutnabb-Kangas budskap och texter har nått otaliga språkgemenskaper. Hennes skrifter översattes till nästan 50 språk. Huvudteman var språkliga mänskliga rättigheter, rätten till utbildning på sitt eget språk och språkrelaterad makt. Hon samarbetade aktivt med forskare runt om i världen och påverkade många av dem i deras tänkande och arbete. Tove Skutnabb-Kangas nöjde sig inte med att bara rapportera om situationen för hotade språk, utan försökte aktivt uppmuntra språkgemenskaper när de kämpade mot ett hotande språkbyte. Hon uppmuntrade vårdnadshavarna till samiska barn att föra sitt språk vidare till sina barn. Resultatet av detta arbete kan ses i dag.

Hennes starka budskap om varje människas rätt till sitt eget språk och flerspråkighetens potential i det individuella och sociala livet är mer relevant än någonsin i Finland och grannländerna.

Vid sidan av arbetet var morföräldraskapet viktigt för Tove. Mommo skajpade till Finland, spelade Minecraft och utökade samtidigt sitt finska ordförråd med nya ord och uttryck. Hon talade alltid varmt om sin familj. Vi kommer att sakna henne djupt.

Ilka Haarni

Bengt Stenlund

17.8.1939–11.11.2023

Bengt Stenlund har avlidit efter en kort tids sjukdom. Stenlund var professor i teknisk polymerkemi och rektor för Åbo Akademi åren 1988–1997.

Stenlund föddes 17.8.1939 i Kristinestad. Han studerade kemi vid Åbo Akademi och blev teknologie doktor i fysikalisk kemi och träförädlingsteknik 1970. Han utnämndes till professor 1979 vid Kemisk-tekniska fakulteten (KTF) i ämnet teknisk polymerkemi och fungerade som fakultetens dekan 1982–1985. Efter pensionen fortsatte han fram till 2021 att arbeta på deltid inom ett projekt som främjar intresset för studier i naturvetenskap och teknik.

Hans banbrytande forskning kring användning av lignin som potentiell kolneutral råvara, fiberförstärkta kompositmaterial, utveckling av smältlim och biopolymerer för kontrollerad läkemedelsdosering är ännu högaktuell. Stenlund publicerade ett femtiotal vetenskapliga artiklar och arbetade under hela sin karriär med att utveckla samarbetsformer mellan akademien och industrin. Han spelade en stor roll i att både Biocity och VTT:s forskningscentrum i Åbo kom till. Bengt uppmuntrade sina yngre medarbetare till kreativt tänkande, att kommersialisera sina uppfinningar och grunda startup-företag, och hans egen forskning resulterade bland annat i företaget Smoptech AB.

Stenlund verkade som forskare vid träförädlingsindustrins Centrallaboratorium 1965–1977. Han var medlem i Åbo Akademis styrelse från

dess start 1982 och var dess ordförande 1988–1997. Han promoverades till teknologie jubeldoktor vid Åbo Akademi 2022 och till hedersdoktor vid Karlstads universitet 2000. Han var ledamot i Finska Vetenskaps-Societeten och hedersledamot i Svenska Tekniska Vetenskapsakademien i Finland. Stenlund har haft förtroendeuppdrag i European University Cooperation CRE (nuvarande EUA), Nordisk Industrifond och Svenska skogsindustriella forskarskolan (FPIRC), varit ordförande för Finlands Akademis forskningsråd för naturvetenskap och teknik och haft ett antal utvärderingsuppdrag för flera europeiska universitet. Han har erhållit kommandörstecknet av Finlands Vita Ros Orden för sina insatser. Under hela sin yrkesverksamhet arbetade han med att utveckla samarbetsformer mellan akademien och industrin. Han sporrade sina yngre medarbetare till kreativt tänkande och uppmuntrade till kommersialisering av uppfinningar och befrämjade grundandet av uppstarts-företag.

Vid sidan av ett krävande arbete inom det akademiska samfundet ägnade Stenlund mycket tid åt kulturarbete, särskilt inom Svenska Bildningens Vänner i Åbo där han även utsågs till hedersordförande. Bokcirklar, musik, konserter och kulturevenemang fängade hans intresse och han deltog ända in i det sista i SBV:s aktiviteter.

Privat hade Stenlund ett stort intresse för litteratur, musik och segling. Han tillbringade gärna somrarna i Korpo skärgård med sin familj. Han engagerade sig även efter pensioneringen i till exempel Tekniska föreningen, Åbo svenska pensionärsklubb, Svenska klubben och frimureriet samt i träffar med gamla studiekamrater. Stenlund höll aktiv kontakt till alumner, kolleger, företagsledare och stiftelser även efter sin pensionering. Hans sätt att leva, hans visionära arbete, ledarskap och konstituerande exempel gjorde att han högakts av många. Det känns viktigt att föra hans arv och hans visioner vidare.

Vi minns vår rektor emeritus, dekan, professor och vän med värme och stor respekt.

Skriven av hans kolleger inom Akademien och föreningslivet

Carl-Eric Wilen, Mikael Lindfelt, Mikko Hupa och Rachel Nygård-Taxell

Nils-Erik Stenman

28.2.1941–6.10.2023

I slutet av 1970-talet skrev signaturen BEZ i *Hufvudstadsbladet* följande rader om Nils-Erik Stenman: ”Tänk er en ung arkitektstuderande, förälskad i Gamla Karleby 1800-tals trästad på 1600-tals plan. Som väljer att göra sitt diplomarbete på en saneringsplan till denna fina miljöns bevarande. Som året efter diplomeringen anställs som stadsplanarkitekt i staden ifråga och får fullmäktiges välsignelse att förverkliga sina idéer. Som till råga på allt hittar en fin gammal köpmansgård i Neristan, varpå alla unga entusiasters gud hjälper med krediter till dess renovering och med fynd till dess möblering. En sådan ung arkitekt finns i sinnevärlden, Nils-Erik Stenman. Om inte den karln är lycklig, är det ju rent förbannat”.

Nisse utstrålade en livsglädje, ett äkta engagemang, en kärlek till sin hemstad och en härlig humor. Viktigast var dock familjen för Nisse, det fanns så mycket kärlek, värme och generositet i hemmet på Storgatan. Skaran av vänner var stor, hans förmåga att berätta historier fick en gång en släkting att undra ifall Nisse ”som barn blivit vaccinerad med ett grammofonstift”?

Nisse föddes i Gamlakarleby, modern Helmi kom från Kangasala och fadern Fride var byggmästare, hemma från Nedervetil. Uppväxtåren präglades av positiva upplevelser vid sommarstugan i Bosund, av aktiv Scoutverksamhet och av intresset för orientering med en 3. placering i Jukolakaveln, RUK- och

Dragsviksmästerskap. Redan i unga år fanns ett brinnande intresse för att planera, rita och konstruera.

Efter avlagd studentexamen i Uleåborg påbörjades studierna i arkitektur vid Technische Hochschule i Zürich. Under studietiden träffade Nisse sin kommande livskamrat, läkarstuderanden Brit från Norge. Med färska examina i fickan flyttade det unga paret till Finland. 1973 gjorde Nisse sitt diplomarbete vid Uleåborgs Universitet under rubriken ”Gamlakarleby gamla trästadsdels saneringsförslag”. Detta blev av avgörande betydelse i processen att rädda hela Neristan från rivningshot. År 1974 anställdes han av Gamlakarleby Stad som stadsarkitekt, en befattning som han innehöll till sin pensionering.

Nisse visade ett brinnande intresse för det gemensamma bästa. Seglingen låg honom varmt om hjärtat, han deltog ett par gånger i Gotland Runt och fungerade som kommodor för Gamlakarleby Segelförening 2004–2007. Han verkade som medlem i kyrkofullmäktige och -rådet, han uppskattade gemenskapen i frimureriet. Som stadsarkitekt deltog han aktivt i utvecklandet av hemstaden. Förutom att Nisse på ett avgörande sätt bidrog till att rädda Neristan så går han till historien som planerare av det unika och vackra stadsbiblioteket i Karleby.

Nisse var en mänska som fyllde rummet. Det betyder att tomrummet efter honom också blev stort då han avled efter en längre tids sjukdom. Han saknas av sin kära hustru Brit, av barnen Nikoline, Elisabeth och Erik med familjer, samt släkt och vänner.

Elisabeth och Stefan Anderson

Marketta Sundman

12.3.1949–21.4.2022

En av Finlands främsta forskare i svenska språket, professor Marketta Sundman (f. Soininvaara), avled den 21 april 2022. Hon var uppvuxen i Helsingfors och avlade sin magister- och licentiatexamen vid Helsingfors universitet, varefter hon disputerade för doktorsgraden vid Åbo Akademi 1987. Hon utnämndes till biträdande professor i svenska språket vid Åbo Akademi 1993 och övergick till Åbo universitet 1998 efter att ha blivit utnämnd till professor i nordisk filologi. Denna befattning innehade hon fram till sin pensionering 2012.

Inom sin forskning specialiserade sig Marketta Sundman på nusvensk syntax och tvåspråkighet. Redan i sin pro gradu-avhandling behandlade hon den så kallade existentialkonstruktionen i svenskan, och i licentiatavhandlingen som utkom tryckt 1980, fördjupade hon analysen. Satstypen *Det sitter en fågel på trappan* kännetecknas av att den innehåller ett formellt det som subjekt och en nominalfras som står i samma semantiska relation till predikatsverbet som ett subjekt. I sin doktorsavhandling *Subjektval och diates* i svenskan behandlade Marketta Sundman ytterligare subjektet, nu dess semantiska och syntaktiska egenskaper i aktiva och passiva konstruktioner samt de begränsningar som gäller satsdelskategorin subjekt.

Frågor inom svensk syntax som Marketta Sundman fördjupade sig i var bland annat nominalfrasens struktur, species och artikelbruk, satsdelarnas semantiska roller, kausativa verb, användningen av hjälpverben *skall* och *skulle*, bruket av verbalsubstantiv och infinitivfraser samt prepositionsfraser. I vissa fall gällde analysen enbart svenska satser, men med åren blev framställningen allt oftare kontrastiv mellan finska och svenska. Dels fann hon det kontrastiva perspektivet teoretiskt intressant, eftersom de två språken strukturellt sett är olika, dels var detta praktiskt betingat, då hon i allt högre grad kom att ägna sig åt frågan om tvåspråkighet.

I och med att antalet tvåspråkiga familjer hade ökat på 70- och 80-talet började man i hemmen och skolorna känna en oro över hur man skulle förhålla sig till barnens tvåspråkighet. Skulle man samtidigt kunna lära sig två språk eller skulle båda språken bli lidande av situationen? För att vetenskapligt kunna bevisa vilka följder det parallella bruket av finska och svenska skulle kunna ha inledde Marketta Sundman vid Åbo Akademi ett omfattande forskningsprojekt som pågick under åren 1986–89. Resultaten redovisas i boken *Tvåspråkigheten i skolan. En undersökning av språkfärdigheten hos en- och tvåspråkiga grundskolelever i Finland* (1994). Det visade sig att inläringen av finska inte påverkade inläringen av svenska utan att barnen i svenska skolor klarade sig så gott som normalt i både svenska och finska. Individuella faktorer påverkade givetvis kompetensnivån i båda språken. Också hemmiljön och den stimulans som barnen hade fått hade betydelse.

Genom boken *Barnet, skolan och tvåspråkigheten* (1998) riktade sig Marketta Sundman till en bredare publik. Den kan ses som en vägledning till föräldrar som i tvåspråkiga hem behöver stöd vid valet av skola för sina barn. Boken har emellertid också varit i flitig användning som kurslitteratur vid universiteten. Den innehåller en teoretisk genomgång av centrala begrepp inom tvåspråkighetsforskningen och presenterar finländsk forskning på området. Mot denna bakgrund diskuterar Marketta Sundman också resultaten av sin egen forskning.

Ett annat större forskningsprojekt som Marketta Sundman initierade och som pågick under åren 2007–2010 hade rubriken *På väg mot kommunikativ kompetens: tillägnandet av svenskans struktur hos finska inlärare*. Syftet var både teoretiskt och praktiskt. Dels ville man studera hur grammatiska strukturer tillägnas, dels skapa ett kunskapsunderlag för att utveckla undervisningen i

svenska och skapa nya läromedel för finska skolor. Projektet var longitudinellt så att elevgrupperna följdes upp i tre års tid från årskurs 7 till årskurs 9. I ett stort antal rapporter redovisade fem olika forskare sina resultat av undersökningen.

År 2013 gjorde Marketta Sundman på uppdrag av Tankesmedjan Magma en utredning om tvåspråkiga skolor. I rapporten *Tvåspråkiga skolor? En analys av fördelar och risker med införandet av skolor med svenska och finska som undervisningspråk* definieras de relevanta begreppen, och olika typer av tvåspråkiga skolor diskuteras i första hand ur elevens perspektiv. Analysen kan tolkas så att riskerna för en språklig minoritet är större än fördelarna. I tvåspråkiga skolor skulle den svenskspråkiga identiteten lätt försvinna, vilket i framtiden kunde innebära en minskning av den svenskspråkiga befolkningen i Finland.

Som ett tecken på kollegernas stora uppskattning fick Marketta Sundman en festskrift på sin 60-årsdag. Den bär namnet *En färd i språket* som på ett träffande sätt beskriver hennes livslånga nyfikenhet på språket. Genom språkforskning studerar vi enligt henne i själva verket människan, hennes sätt att gestalta världen, uttrycka sina tankar och vara i växelverkan med andra människor. Marketta Sundman var inte bara själv en hängiven forskare utan ville också väcka studenternas intresse för språket och dess mångfald av forskningsuppgifter. I sin handledning var hon alltid finkänslig och uppmuntrande.

En stor grupp språkforskare i Finland och Sverige minns Marketta Sundman med stor tacksamhet och värme.

Mirja Saari

Rakel Alice Söderberg

27.12.1928–4.4.2023

Ett rikt, ett mångsidigt och ett långt liv tog slut då Rakel Söderberg somnade in för gott i en ålder av 94 år. I och med sitt frånfalle lämnade hon ett stort tomrum som inte går att fylla.

Rakel föddes i Sjundeå som yngsta barn i en familj med tre äldre syskon. Då hon var nio år avled hennes mor. Senare konfirmerades Rakel i Degerby kyrka. År 1953 gifte Rakel sig med Åke Söderberg och blev därmed medlem av den stora familjen Söderberg från Gållas gård i Tavastby. Äktenskapet varade fram till Åkes död år 2019. Rakel och Åke Söderberg har varit centrala gestalter i den efterkrigstida landsbygden i Tavastby i Helsinge, senare Vanda, och har upplevt landskapet förändras av ny bebyggelse.

Rakel var kulturellt intresserad och verkade inom många olika områden. Körsång var ett livslångt intresse och hon var, tillsammans med maken Åke, aktiv i Helsingebygdens kör i över 50 års tid. Båda sjöng också i ViAnda-kören. Martharörelsen var ett annat område där hon var engagerad i. Hon var medlem i Mårtensdals Marthorna och hade tidigare varit ordförande för Tavastby Marthorna under flera år.

Rakel Söderbergs kanske mest betydande insats är hennes gärning för Tavastby svenska ungdoms- och allmogeförening (Tavastby UF). Här förekommer Rakels namn i föreningens handlingar frekvent sedan tidigt

1950-tal. Hon deltog regelbundet i föreningens programverksamheter, som omfattade sånguppträdanden, teaterpjäser och programfester samt med sång och teater vid Helsinge-Tusby Ungdomsförbunds och Nylands svenska ungdomsförbunds tillställningar.

År 1974 valdes Rakel Söderberg till ordförande för Tavastby UF, en post som hon kom att inneha oavbrutet i 30 års tid. Under hennes ordförandeskap fick föreningens verksamhet ett uppsving med sång, bordtennisspel, årliga fester till Valborg, höst och Jul samt årligen en friluftsdag. Föreningshuset Bygård underhölls och reparerades. Till föreningens 80-årsjubileum 1988 gjordes en film som ”berättade om hur Tavastby förändrats från att ha varit en jordbruksbygd till en urban miljö med livligt frekventerade trafikleder”. Vid Tavastby UF:s 90-årsfest tilldelades föreningens ordförande Rakel Söderberg Nylands svenska ungdomsförbunds silvermärke och vid 100-årsjubileet kallades Rakel till föreningens hedersmedlem.

Vi hade glädjen att lära känna Rakel och hennes man Åke i sångkörs- och föreningssammanhang. Många är de gånger vi tillsammans fått uppleva trevliga stunder i deras hem eller på deras underbara sommarställe i Tenala. Deras gästfrihet, värme och glada humör hade vi fördelen att få uppleva under flera årtionden. Många är de fester och tillställningar, där sången skallat över Båtviken i Tenala, hemma hos dem i Hasselbacken eller på Bygård. Rakel upplevde många tunga sorger och förluster under sitt långa liv. Ändå behöll hon livet ut sitt ljusa lynne och sinne för humor. Familjen med dotter och son, barnbarnen, både i Finland och Australien, samt barnbarnsbarnen, var mycket viktiga för Åke och Rakel, liksom Åke och Rakel var viktiga för dem. Vi undertecknade, och många med oss, har förlorat en god vän men är tacksamma för minnen som finns kvar, för vänskapen.

Irina Kaipainen, Gunnar Klingstedt

vänner till Rakel Söderberg

Ingrid Söderblom

8.3.1930–15.12.2023

Skådespelaren Ingrid ”Kulan” Söderblom har gått bort. En stjärna har slocknat.

Kulan växte upp i Mosabacka i Helsingfors tillsammans med sin mor, far och älskade system Gerre, hennes uppväxt präglades av de oroliga tider som rådde i Finland. Kulan växte upp i ett krigsdrabbat Helsingfors, var elev i Tyska skolan, mitt bland stränga lärare, knästrumpor och bomber som föll. Som tonåring i krigets Helsingfors var livet inte alltid så enkelt.

Att Kulan skulle bli skådespelare var självklart, redan i bombskydden stod hon för underhållningen genom att steppa! Kulan kom in som elev vid Svenska Teaterskolan och utexaminerades 1949. Hon debuterade som Annika i *Pippi Långstrump* på Svenska Teatern och efter det blev det många fler roller genom åren, sammanlagt blev det över trettio roller på Svenska Teatern.

Under sina år på som skådespelare utmärkte sig Kulan med flera minnesvärda roller, både för barn, unga och vuxna. Otaliga var de roller hon spelade på Unga Teatern bl.a. charmade hon publiken som Nasse i *Nalle Puh*, Farmor i *Bamse och sjörövarna*, Louhi i *Hundarnas Kalevala* och hennes egna monolog *Var blev ni av ljuva drömmar*. Kulan berörde djupt som Gelsomina i en monolog baserad på Fellinis *La Strada*. För den rollen blev hon hyllad av den legendariska kritikern Jukka Kajava: ”Valloittajan nimi on Ingrid Söderblom,

klovni ja näyttelijä Jumalan armosta. Ingrid Söderblomin myötä Gelsomina on sekä teatteria että elämää. Ei ihan tavallista, ei edes teatterissa”.

Kulan hann också med flera roller på Lilla Teatern och gästspel på Wasa Teater.

Utöver teatern hade Kulan också många andra järn i elden. Som länskonstnär på 90-talet åkte hon runt i hela Nyland och höll dramakurser för barn och ungdomar. Många talanger som vi ser på våra teaterhus idag är en produkt av de här kurserna!

En viktig del av Kulans liv var Intro-teatern som hon grundade, Intro-teatern spelade många somrar på Postbacken i Illby. Kulan regisserad själv Intro-teaterns pjäser och det var fart, fläng och skratt.

Regi av amatörer var Kulans starka sida, det är många föreningshus och sommarteatrar som har fått glädjas åt Kulans otroliga energi, humor och påhittighet.

Kulan var känd för sin höga arbetsmoral och punktlighet, en pålitlig och färgstark personlighet, en värdefull del av gemenskapen i alla de produktioner hon var involverad i.

Personligen har jag mycket att tacka Kulan för, bland annat styrde hon in mig på teaterbanan, som sedan blev mitt yrke. Tacksam över att jag fick vara med på resan!

Kulan sörjs närmast av sina tre döttrar och barnbarnen.

Vila i frid, Kulan. Ditt minne fortsätter att inspirera och beröra många.

Vibeke Löfgren

fd producent för Unga Teatern

Skribenten har varit vän med Kulan i drygt fyrtio år.

Margareta Thun

19.4.1943–8.9.2023

En författare till omtyckta barnpjäser har avlidit. En begåvad tecknare och saknad psykoterapeut är borta. Sorgen efter Margareta Thun bärs av barn, syskonbarn och barnbarn för vilka hon varit livets djupa grund. Den delas av många närstående, av vänner, arbetskamrater och klienter, av alla oss i vars hjärtan hon lever och verkar. Avskedet till Margareta – som kallades Popsi – innebär förutom sorg och saknad, också tacksamhet över att hon fått somna in efter en tioårig minnessjukdom.

Som ett av barnen i den musikaliska familjen Häggblad växte Popsi upp i Vasa på fyrtio- och femtiotalen. Hon blev helsingforsare, gifte sig tidigt med Leif Thun och inom kort hade paret tre barn. Vid ett seminarium 2010 beskrev Popsi hur hon från ett tidigt val av sekreteraryrket slog in på en helt annan huvudväg och fann sina yrken ur förmågan att teckna och skriva.

När feminismen växte fram i Finland var det Popsi som för en affisch ritade kommentaren till den dansrestaurang som i huvudstaden gjorde reklam med ett foto av bara bröst hos en kvinna med avskuret huvud. På Popsis teckning stod en liten flicka med sin nallebjörn i handen och försökte förstå.

När den första feministiska tidskriften gavs ut på sjuttioalet arbetade Popsi fortfarande som sekreterare på Nordiska investeringsbanken – som följaktligen nattetid erbjöd en utmärkt redaktionslokal centralt i Helsingfors.

Popsi spelade i kvinnliga musikgrupper och en sommar i musikensemblen för Studentteaterns Euripidespjäs i Brunnsparken, Backantinnorna. Hennes döttrar Lotta och Mia deltog. Popsis kärlek till barnen och hennes glädje över teatern gick naturligt hand i hand.

Under ett tjugotal år var hon anställd på Svenska teatern, först som informatör och sen som dramaturg. Hon började skriva pjäser för barn. Det blev *Ding Dong och Dille* och många andra underfundiga berättelser. Tidvis var Popsi Finlands mest spelade dramatiker.

Hennes son Niklas omkom som ung vuxen i en trafikolycka 1986. En tid dessförinnan hade hennes syster Brita avlidit och Popsi blev en andra mamma för systerdottern Jenny. Om hur det är när ett syskon dör skrev hon i den prisbelönta barnboken *Ängelungen*.

Popsis eget målande växte fram som en allt viktigare uttrycksform och hon blev senare både konstterapeut och bildkonstnär. Som psykoterapeut var hon mångsidigt internationellt utbildad – inom Gestalt, Expressive Arts och Psykofysisk psykoterapi. Det arbetet fortsatte hon så länge hon kunde.

Hennes andliga förståelse var djupt uppskattad, också i stödet för svårt sjuka människor. Popsi kunde lyssna med öppet hjärta. Efter en period i konstnårsresidenset i Borgå flyttade hon till Ekenäs. Ett älskat sommarviste hade hon i Nämånäs i Österbotten.

Som vän var hon trofast. Både glatt vimsig som ett rådjur och ibland försiktig som ett litet knytt. Hon var en upptäckare som nyfiket gick sin egen väg, en kulturarbetare som sprudlade av energi.

Må hennes minne lysa.

Mariella Lindén
Greta Nygård

Skicka in minnesrunor du skrivit till *minnesrunor.fi*

Minnesrunor.fi är webbplatsen för finlandssvenska minnesskrifter, nekrologer och minnesrunor. Här samlas på ett ställe minnesrunor över finlandssvenskar och personer nära knutna till finlandssvenskheten – varav ett urval årligen även publiceras i tryckt form i SFV-kalendern.

Grunden utgör de minnesrunor som sedan 1886 traditionellt publicerats i SFV-kalendern. Av detta material är minnesrunorna från 2004 och framåt kompletta, liksom andra som digitaliserats. Övriga runor är sökbara, med möjlighet att beställa avskrifter från SFV, som även upprätthåller webbsajten.

Föremålet för minnesrunan ska vara en svenskspråkig finländare, eller en annan finländare som gjort en viktig eller intressant arbets- eller frivilliginsats inom det svenska i Finland. Föremålet för runan behöver inte vara en känd eller berömd person. Minnesrunan ska vara skriven på svenska.

Skicka minnesrunan och en bild till redaktion@sfv.fi.

SFV 2023

Verksamhetsberättelse och bokslut

FOTO: LINUS LINDHOLM

Nätverksbygge

För ett år sedan tog jag upp SFV:s ökande egen verksamhet, och hur den på inget sätt tävlar med andra aktörer på de verksamhetsfält där även SFV verkar. Jag talade då om att vi i alla lägen behandlar våra egna mål på samma grunder som de mål vi förutsätter av dem vi ger finansiella bidrag till. Och att de här målen ska vara samstämmiga med SFV:s strategi när det gäller samhällspåverkan – så kallad impact.

Men för ett år sedan glömde jag att nämna nästan det viktigaste i den här rollfördelningen. Nämligen att SFV redan för flera år sedan började se på sig själv mer som en hjälpare och nätverksbyggare, än som en "aktör" i ordets vanliga mening.

All vår egen verksamhet handlar nämligen idag om nätverksbyggande, om att bjuda in till samarbete, och därmed också om att skapa kontakter. Inte bara mellan oss och andra som verkar inom lärande, bildning och kultur. Utan också så att vi skapar fruktbara kontakter mellan andra, även där dessa kontakter kanske inte tidigare funnits.

Det är viktigt i det sammanhanget betona att vi väntar oss att denna sorts nätverkande inte enbart har en social funktion, hur trevlig den än är. Vi anser starkt att våra nätverksbyggen handlar om att deltagarna individuellt växer som människor, och att slutresultatet på riktigt handlar om nytänk, och konkret utveckling.

Denna sort nätverksbygge gäller inte enbart den verksamhet som pågår i våra skolnätverk Haru och BRAVO! Den gäller även till exempel den stora utbildningskonferensen vi arrangerade våren 2023. Eller Lärorikt, webbplatsen för den som är intresserad av pedagogik och lärande. Eller projektbaserade verksamheter som innovationstävlingen SFV Start, eller bildningsprojektet Bildningskraft, som sparkade igång en diskussion om bildningen som idé i dagens komplexa värld.

För år 2023 uppvisar SFV i sitt bokslut ett rejält positivt resultat. Detta i kontrast till ett negativt resultat år 2022. Det är liksom förra året viktigt att konstatera att resultaträkningens sista rad inte handlar om vilka verkliga resurser SFV förfogar över. Och framför allt inte om SFV:s utdelningsbara medel – en villfarelse som man emellanåt kan se odlas till och med i etablerad media. Årets rekordpositiva resultatrad återspeglar nämligen poster av engångsnatur, främst den överföring av egendom som Svenska blindskolföreningen gjorde, då den föreningen lades ner. Som förr är det bokslutets balans man ska läsa för att få den riktiga bilden av SFV:s ekonomiska och finansiella läge. SFV:s soliditet, det vill säga förhållandet mellan eget kapital och främmande kapital, är fortsättningsvis på en mycket hög nivå. I praktiken är SFV skuldfritt. Det är tecken på en lyckad och god förmögenhetsförvaltning, något som säkrar en jämn och förutsägbar utdelning även under kommande, och eventuellt kärvare år.

Johan Aura
kanslichef

Verksamhetsberättelse	123
Bokslut	130
Föreningens resultaträkning	130
Föreningens balansräkning	132
Föreningens finansieringsanalys	134
Föreningens noter till bokslutet	135
Koncernens resultaträkning	145
Koncernens balansräkning	146
Koncernens finansieringsanalys	148
Koncernens noter till bokslutet	149
Bokslutets underskrift	152
Revisionsberättelse	154
Förteckningar	159
Utskott och kommittéer	159
Publikationer	160
Aktiviteter och projekt	163
Pris, medaljer och vistelsestipendier	168
SFV:s donationsfonder 2023	186

Verksamhetsberättelse

VERKSAMHETEN

SFV är en allmännyttig förening som sedan 1882 främjar utbildning, kultur och fri bildning på svenska i Finland. Enligt föreningsstadgarna har SFV till syfte att *”främja svenskt bildningsarbete i Finland genom att understöda utbildning och bibliotek, bevilja studieunderstöd samt stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden”*.

SFV driver egen bildnings- och kulturverksamhet och delar ut bidrag, pris och stipendier. I verksamheten ingår bland annat Svenska studiecensalens verksamhet, webbplatsen Lärorikt, skolnätverken Haru och BRAVO!, nätverket Välmående skola, litterära tävlingar, utmaningstävlingen SFV Start, Snälla Hjältar-tävlingen, medlemstidningen SFV-magasinet, årsboken SFV-kalendern, biografiserien och annan bokutgivning, SFV-huset G18 och webbtjänsten Föreningsresursen. I konceptet Hos Vännerna erbjuder SFV finlandssvenska organisationer och föreningar kostnadsfri användning av SFV:s möteslokaler i Helsingfors, Vasa och Åbo.

SFV har från och med 1978 varit upprätthållare av den enda svenskspråkiga studiecentralen i Finland, och erhåller statsandelar för verksamheten. Studiecentralens uppgift är att som en del av fritt bildningsarbete bevilja kursbidrag till organisationer eller studiecirkelbidrag till organisationer eller privatpersoner. Dessutom ordnar Studiecentralen egna kurser, föreläsningar och seminarier som stöder detta syfte.

På utdelningsfesten i SFV-huset G18 den 19 april 2023 delade SFV ut pris och medaljer samt vistelsestipendier.

SFV delade ut 2,23 miljoner euro 2023. I summan ingår den allmänna bidragsgivningen, studieunderstöd och studiebidrag samt bildnings- och kultursträvanden i form av tävlingar och pris, och riktade bidrag till bland annat Tankesmedjan Magma. I tillägg till föreningsstadgarna definierar pågående strategiperiod de fyra konkreta målen SFV ställt upp både för bidragsgivningen och den egna verksamheten. De fyra målen handlar om välbefinnande och jämlikhet i utbildningen, ökat intresse för mångfald inom konst och kultur, och en fri bildning som kan skapa positiv förändring som motkraft till samhälleliga

utmaningar. Utdelningen per grupp var utbildning 995 500 euro (44,7 %), fri bildning 447 700 euro (20,1 %), studieunderstöd 100 000 (4,5 %) samt övriga finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden 685 200 euro (30,7 %).

Bland de större bidragen kan nämnas teaterfastigheten Fallåkers värde på 348 000 euro som donerades tillbaka till Fallåker UF, bidragen till Tankesmedjan Magma på 121 000 euro, Svenska studiefonden på 100 000 euro och Helsingfors universitet på 75 000 euro.

Förutom utdelningen på 2,23 miljoner euro förmedlade SFV:s studiecentral statsbidrag på 342 900 euro till kursarrangörer. Återförda bidrag var 36 500 euro. De bidragsrelaterade kostnaderna i resultaträkningen uppgår därmed till 2,53 miljoner euro.

Tabellen nedan visar i tusen euro den ordinarie verksamhetens kostnader i resultaträkningen 2021–2023. I översikten ingår även beviljade bidrag som redovisas i resultaträkningen under rubriken Fonder med egen täckning. Administrationen består av kostnaderna för styrelse och ledning.

	2023	2022	2021
	t euro	t euro	t euro
Beviljade bidrag, pris och stipendier	2 535	2 153	2 159
Bildnings- och kulturverksamhet	2 361	1 951	1 697
Administration	782	743	723
Totalt	5 678	4 847	4 579

ORGANISATION OCH FÖRVALTNING

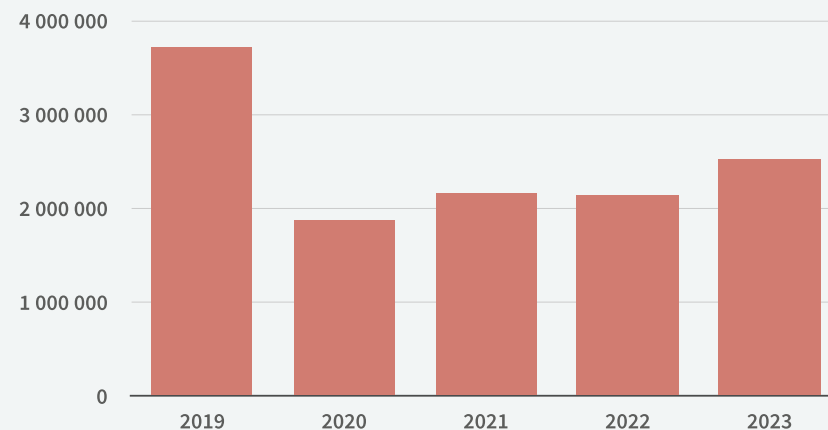
MEDLEMSKÅREN

Vid utgången av 2023 hade Svenska folkskolans vänner rf 302 personmedlemmar och en understödsförening.

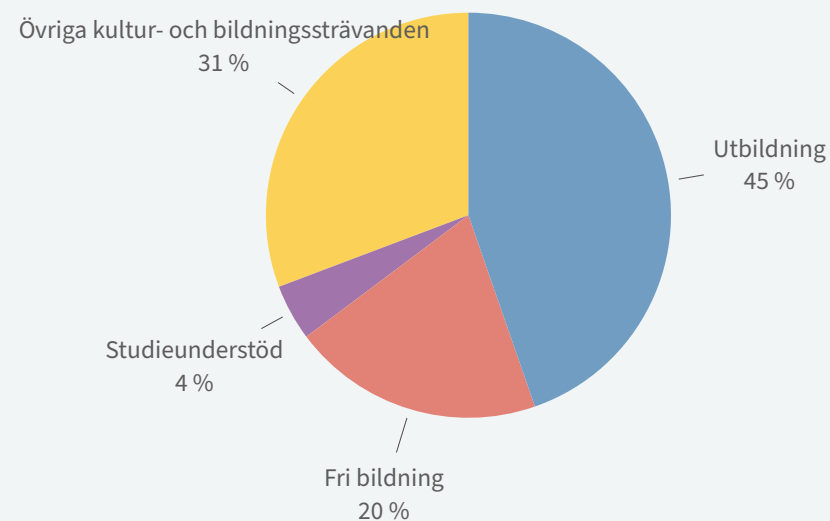
Hedersmedlemmar i föreningen är professor **Ann-Mari Häggman** (hedersordförande) och hembygdsrådet **Bo Lundell**.

Vid sitt årsmöte den 26 april 2023 fastställde Svenska folkskolans vänner rf medlemsavgiften till 0 euro.

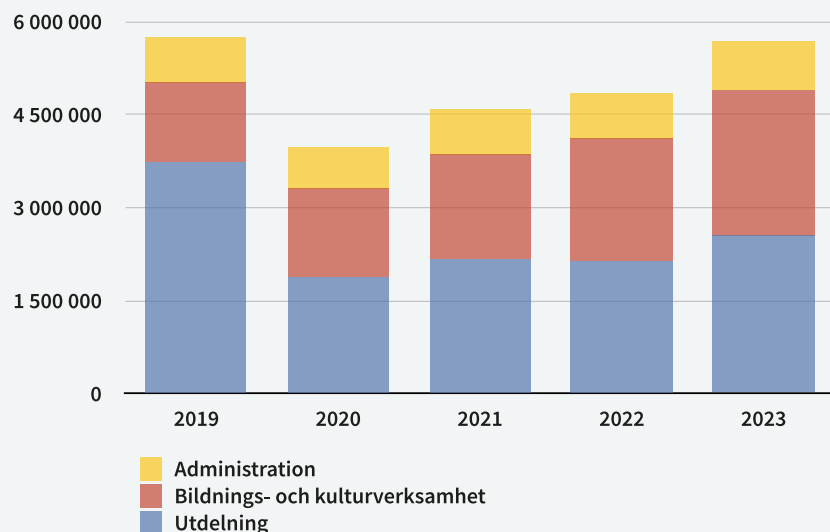
BIDRAGSUTDELNING 2019–2023, EURO

UTDELNINGENS FÖRDELNING, EURO

VERKSAMHETSKOSTNADER 2019–2023, EURO

Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner rf hade 5 968 personmedlemmar vid utgången av 2023. Understödsföreningens årsmöte den 16 mars 2023 fastställde medlemsavgiften till 15 euro. Medlemsförmånerna var *SFV-kalendern* och tidskriften *SFV-magasinet* samt en rabatt på upp till 45 procent i Schildts & Söderströms nätbokhandel. Alla nya medlemmar fick som gåva en bok ur SFV:s skriftserie.

STYRELSEN

Styrelsen sammanträdde under året till tolv protokollförda möten. Antalet behandlade ärenden var 197.

Styrelsens sammansättning fram till årsmötet 2024 var (invald, närvaro): ordförande musikmagister **Wivan Nygård-Fagerudd** (2010, 11/12), vice ordförande juris magister **Jan-Erik Stenman** (2017, 11/12), direktör för universitetsservice **Heidi Backman** (2013, 8/12), filosofie magister **Joakim Bonns** (2018, 12/12), filosofie doktor **Fredrik Hertzberg** (2019, 11/12), doktor i musik **Tomas Järvinen** (2020, 12/12), docent **Hannah Kaihovirta** (2023, 5/8), filosofie doktor **Åsa Lindberg** (2017, 10/12) och filosofie magister **Pia Widén** (2016, 12/12).

Styrelsen höll strategidagar i Borgå den 6–7 juni 2023, i vilka samtliga styrelsemedlemmar deltog. Styrelsen höll dessutom ett gemensamt möte den 20 september 2023 tillsammans med SFV:s kapitalförvaltningsråd.

Styrelsens sekreterare var kanslichef **Johan Aura**.

Arbetsutskottet har förberett ärendena till styrelsens möten och avgjort löpande ärenden. Medlemmarna var **Wivan Nygård-Fagerudd** (ordförande), **Jan-Erik Stenman** (vice ordförande), **Heidi Backman** och **Tomas Järvinen**.

Beredningsutskottet har förberett bidragsansökningar till styrelsens möten. I beredningsutskottet för utbildning satt **Heidi Backman**, **Joakim Bonns** och **Hannah Kaihovirta**, för kultur och bibliotek **Fredrik Hertzberg**, **Wivan Nygård-Fagerudd** och **Pia Widén** samt för fri bildning **Tomas Järvinen**, **Åsa Lindberg** och **Jan-Erik Stenman**.

KAPITALFÖRVALTNINGSRÅDET

Kapitalförvaltningsrådet är styrelsens rådgivande organ i frågor om placeringar och förmögenhetsförvaltning. Medlemmarna fram till årsmötet 2024 var diplomingenjör och ekonomie magister **Erik Palmén** (ordförande), ekonomie magister **Marjo Berglund**, ekonomie magister **Magdalena Lönnroth**, ekonomie magister **Jan Malms** och vicehäradshövding **Jarl Sved**.

REVISORER

Till revisor valdes samfundet PricewaterhouseCoopers (PwC) med CGR **Eetu Anttonen** som huvudansvarig revisor.

PERSONALEN

Föreningens kanslipersonal var i medeltal 18 personer under räkenskapsperioden (15 personer 2022).

INKOMMANDE DONATIONER

Som donationer under tillförda medel i resultaträkningen redovisas totalt 36,1 miljoner euro.

Donationerna består främst av 35,2 miljoner euro från den upplösta föreningen Svenska blindskolföreningen rf. Donationen, som är den största enskilda donationen som SFV fått, utgör grundkapitalet i den bundna fonden Svenska blindskolföreningens fond. Fondens syfte är att understödja svenskspråkig undervisning och bildningsverksamhet i Finland, i första hand för svenskspråkiga personer med synnedläggelse.

Övriga större donationer är den slutliga betalningen från **Inga Sahrbergs** dödsbo på 143 000 euro, **Maj-Britt Lindströms** inbetalning på 50 000 euro, **Bo Arvid Sjöbloms** testamente på 42 000 euro och **Gunnel Cronwalls** testamente på 40 000 euro (delbetalning). Dessutom har Stiftelsen för Åbo Akademi betalat ut ett legat på 593 000 euro. Legatet är ett årligt tillskott till Bröderna Oskar, Karl, Herman och Hjalmar Waselius fond. Beloppet utgör 2/8 av nettoavkastningen av en särskild fond, vars förvaltning sköts av stiftelsen.

EKONOMI OCH FRAMTIDA UTSIKTER

Verksamheten är huvudsakligen finansierad av förmögenhetens avkastning, men även av externa stöd som finansierar ungefär 16 procent av verksamhetskostnaderna. Det största externa stödet var statsandelar för studiecentralens kursverksamhet.

Resultatet före bokslutsdispositioner uppvisar ett överskott på 39,2 miljoner euro. I bokslutsdispositionerna förs bundna och självständiga fonders andel av resultatet mot fondkapitalet i balansräkningen. Efter bokslutsposter minskar överskottet till 2,48 miljoner euro. Det egna kapitalet och självtäckande fonder uppgår till 133,4 miljoner euro vid räkenskapsperiodens utgång. Skillnaden mellan tillgångarnas beräknade marknadsvärde och bokföringsvärde var 32,5 miljoner euro. Det beräknade substansvärdet blir således 166 miljoner euro (126,1 miljoner euro 2022).

Överskottet beror främst på donationen på 35,2 miljoner euro från Svenska blindskolföreningen rf. Under året har omplaceringar i aktieportföljen medfört försäljningsvinster netto på 3 miljoner euro. Återförda nedskrivningarna netto på bokslutsdagen var 2,3 miljoner euro.

För att säkerställa att föreningens förmögenhetsförvaltning genomgående och konsekvent är etiskt hållbar beaktas ESG-aspekterna, det vill säga frågor i anslutning till miljö, socialt ansvar och god förvaltningssed. Enligt ESG-analysen av Nordea Private Banking i september 2023 blev SFV:s rating AA (AAA är högsta och CCC är lägsta betyg).

Inför kommande år uppskattar styrelsen att förmögenhetens avkastning fortsätter trygga verksamheten och utdelningen av bidrag och stipendier. Den nuvarande placeringsstrategin är mera global än tidigare och sålunda påverkas avkastningen av den ekonomiska utvecklingen i Finland och globalt.

KONCERNEN

I koncernens resultat- och balansräkning 2023 ingår dotterbolaget Axxell Utbildning Ab (ägarandel 65 %) och tre fastighetsbolag.

Axxell Utbildningen Ab erbjuder yrkesutbildning och fri bildning för ungdomar och vuxna. Axxell finns på åtta orter och har 3 000 studerande, varav 700 av dem är ungdomar. Personalstyrkan 2023 motsvarar 271 årsverken. Axxells verksamhet finansieras av statliga stöd.

Bokslut | Föreningens resultaträkning

	Not	Jan-dec 2023	Jan-dec 2022
Ordinarie verksamhet			
Intäkter			
Inkommande understöd	1	921 812,73	794 435,29
Litteraturförsäljning		5 066,22	2 581,13
Övriga intäkter		2 400,00	1 200,00
Intäkter		929 278,95	798 216,42
Kostnader			
Personalkostnader och arvoden	3	-1 694 192,83	-1 410 590,34
Avskrivningar		-41 093,68	-42 130,05
Övriga kostnader		-1 407 879,70	-1 241 092,32
Beviljade bidrag och stipendier	2	-2 383 789,20	-2 050 610,73
Kostnader		-5 526 955,41	-4 744 423,44
Ordinarie verksamhetens underskott		-4 597 676,46	-3 946 207,02
Tillförda medel			
Intäkter			
Donationer		36 084 272,40	604 049,98
Tillförda medel		36 084 272,40	604 049,98
Investerings- och finansieringsverksamhet			
Intäkter			
Hysesintäkter		1 906 455,49	1 685 153,87
Aktierelaterad utdelning		2 247 007,84	2 472 427,52
Ränteintäkter		4 780,54	0,00
Försäljningsvinster		4 456 501,96	7 174 956,55
Återförda nedskrivningar		3 563 420,05	0,00
Intäkter		12 178 165,88	11 332 537,94
Kostnader			
Personalkostnader och arvoden	3	-97 659,73	-92 984,87
Avskrivningar		-319 281,66	-324 048,61
Räntekostnader		-3 274,16	-23 643,44
Fastighetskostnader		-1 380 326,28	-1 172 738,38
Försäljningsförluster		-1 446 437,67	-1 410 283,37
Nedskrivningar		-1 237 994,35	-7 138 529,25
Övriga kostnader		-13 027,95	-7 280,86
Kostnader		-4 498 001,80	-10 169 508,78
Investerings- och finansieringsverksamhetens överskott		7 680 164,08	1 163 029,16
Resultat av egen verksamhet		39 166 760,02	-2 179 127,88

	Not	Jan-dec 2023	Jan-dec 2022
Självtäckande fonder			
Intäkter			
Aktierelaterad utdelning		147 910,32	167 707,86
Försäljningsvinster		0,00	41 386,29
Intäkter		147 910,32	209 094,15
Kostnader			
Beviljade bidrag och stipendier	2	-151 000,00	-102 080,00
Kostnader		-3 089,68	107 014,15
Resultat före bokslutsdispositioner		39 163 670,34	-2 072 113,73
Bokslutsdispositioner			
Överföringar mot fondkapitalet			
Till självtäckande fonder	8.5	0,00	-107 014,15
Från självtäckande fonder	8.5	3 089,68	0,00
Till bundna fonder	8.1	-36 684 005,37	0,00
Från bundna fonder	8.1	0,00	777 119,88
Överföringar mot fondkapitalet		-36 680 915,69	670 105,73
Räkenskapsperiodens resultat		2 482 754,65	-1 402 008,00

Forts. på nästa sida

Föreningens balansräkning

	Not	Dec 2023	Dec 2022
Aktiva			
Bestående aktiva			
Materiella tillgångar			
Mark- och vattenområden		5 241 162,00	5 393 341,22
Byggnader och konstruktioner		6 853 706,69	7 154 130,50
Maskiner och inventarier		255 039,56	242 911,43
Materiella tillgångar	6.4	12 349 908,25	12 790 383,15
Investeringar			
Lånefordringar		7 783 075,80	5 718 391,00
Aktier och andelar	6.6	110 458 472,74	73 150 892,59
Investeringar		118 241 548,54	78 869 283,59
Bestående aktiva		130 591 456,79	91 659 666,74
Rörliga aktiva			
Fordringar			
Övriga fordringar	7.1	323 222,46	109 684,38
Fordringar		323 222,46	109 684,38
Kassa och bank		2 546 513,38	2 601 661,73
Rörliga aktiva		2 869 735,84	2 711 346,11
Själväckande fonder			
Aktier och andelar	6.7	1 298 048,11	1 187 960,11
Kassa och bank		34 045,14	147 222,82
Själväckande fonder		1 332 093,25	1 335 182,93
Aktiva		134 793 285,88	95 706 195,78

Föreningens balansräkning

	Not	Dec 2023	Dec 2022
Passiva			
Eget kapital			
Fonder			
Bundna donationsfonder	8.1	69 932 001,94	33 247 996,57
Fria donationsfonder	8.2	36 050 372,19	35 459 011,33
Övriga fria fonder	8.3	1 948 656,44	1 948 656,44
Fonder		107 931 030,57	70 655 664,34
Resultat			
Resultat från tidigare år	8.4	21 692 411,33	23 685 780,19
Räkenskapsperiodens resultat		2 482 754,65	-1 402 008,00
Resultat		24 175 165,98	22 283 772,19
Eget kapital		132 106 196,55	92 939 436,53
Främmande kapital			
Kortfristigt			
Skulder till leverantörer		162 250,04	241 638,13
Övriga skulder	7.2	868 964,04	912 705,15
Resultatregleringar	7.3	323 782,00	277 233,04
Kortfristigt		1 354 996,08	1 431 576,32
Främmande kapital		1 354 996,08	1 431 576,32
Själväckande fonder			
Eget kapital	8.5	1 332 093,25	1 335 182,93
Passiva		134 793 285,88	95 706 195,78

Föreningens finansieringsanalys

	2023	2022
Verksamhet		
Inbetalningar	954 278,95	773 216,42
Utbetalningar	-5 380 256,68	-4 719 754,25
Verksamhet	-4 425 977,73	-3 946 537,83
Investeringar		
Direktavkastning	2 752 869,70	3 211 379,73
Försäljning	20 929 969,10	19 800 288,64
Köp	-23 234 085,34	-16 843 331,21
Investeringar	448 753,46	6 168 337,16
Finansiering		
Förändring av skulder	0,00	-1 725 000,00
Räntor	-3 274,16	-23 643,44
Finansiering	-3 274,16	-1 748 643,44
Inkommande donationer		
Inbetalningar	3 812 172,40	604 049,98
Inkommande donationer	3 812 172,40	604 049,98
Förändring av likvida medel	-168 326,03	1 077 205,87
Likvida medel vid årets början	2 748 884,55	1 671 678,68
Likvida medel vid årets slut	2 580 558,52	2 748 884,55

Föreningens noter till bokslutet

REDOVISNINGSPRINCIPER

MATERIELLA TILLGÅNGAR OCH AVSKRIVNINGAR

De materiella tillgångarna har aktiverats under bestående aktiva till direkt anskaffningsutgift.

Byggnader avskrivs till 4 procent på restvärdet. Renoveringar avskrivs lineärt under en period på 10–20 år. Maskiner och inventarier avskrivs lineärt under en period på 3–10 år.

Markområden avskrivs inte.

Avskrivningarna redovisas i resultaträkningen under ordinarie verksamhet och investerings- och finansieringsverksamhet.

MOTTAGNA BIDRAG

Inkommande bidrag bokförs som intäkt till den del kostnader uppstått.

BEVILJADE BIDRAG

Beviljade bidrag och stipendier kostnadsförs under det år de beviljas.

AKTIER OCH ANDELAR

Aktier och andelar har aktiverats till direkt anskaffningsutgift. Bokföringsvärdet på marknadsnoterade aktier och andelar nedskrivs till marknadsvärdet om bokföringsvärdet överstiger marknadsvärdet. Nedskrivningen återförs om marknadsvärdet stiger. Vid realisering av aktier och andelar har FIFO-regeln använts.

DONATIONSFONDER

Donationsfonderna är indelade i bundna, fria och självtäckande fonder. De bundna fondernas ändamål har bestämda syften. De fria fondernas avkastning får fritt användas för föreningens syften. Självtäckande fonder har förutom bestämda syften även separata tillgångar som redovisas skilt från föreningen i resultat- och balansräkningen.

Räkenskapsperiodens ändringar i bundna fonder och självtäckande fonder överförs i resultaträkningen mot fondkapitalet i balansräkningen. Insättningar till fria fonder överförs följande år inom eget kapital i balansräkningen – från tidigare års överskott till fondkapitalet.

1 INKOMMANDE UNDERSTÖD

Alla mottagna bidrag är redovisade i resultaträkningen under ordinarie verksamhetens intäkter.

	2023	2022
Understöd från den offentliga sektorn	724 058,64	706 842,85
Stöd från Understödsföreningen för SFV rf	40 000,00	0,00
Övriga bidrag från privata organisationer	157 754,09	87 592,44
Inkommande understöd	921 812,73	794 435,29

2 BEVILJADE BIDRAG OCH STIPENDIER

Beviljade bidrag, priser och stipendier är redovisade i resultaträkningen under ordinarie verksamhet och självtäckande fonder.

	2023	2022
Ordinarie verksamhet	2 383 789,20	2 050 610,73
Självtäckande fonder	151 000,00	102 080,00
Beviljade bidrag och stipendier	2 534 789,20	2 152 690,73

De förmedlade bidragen 2023 var 449 896,20 euro, den självfinansierade utdelningen var således 2 084 893,00 euro.

3 INFORMATION OM PERSONALEN

	2023	2022
Personalantalet i medeltal	18	15

Personalkostnader och arvoden är redovisade i resultaträkningen under ordinarie verksamhet och investerings- och finansieringsverksamhet.

	2023	2022
Ordinarie verksamhet	1 694 192,83	1 410 590,34
Investerings- och finansieringsverksamhet	97 659,73	92 984,87
Personalkostnader	1 791 852,56	1 503 575,21
Löner till anställd personal	1 325 152,86	1 103 411,71
Arvoden till styrelsen och kapitalförvaltningsrådet	95 500,00	88 250,00
Övriga arvoden	92 676,72	74 518,56
Arbetspensionsförsäkringsavgifter	241 894,41	209 899,34
Övriga lagstadgade försäkringar	36 628,57	27 495,60
Personalkostnader	1 791 852,56	1 503 575,21
Revisionsarvoden (mot faktura)	24 923,35	27 405,35
Arvoden till ordförande Wivan Nygård-Fagerudd	29 250,00	28 500,00
Löner och naturaförmåner till kanslichef Johan Aura	283 411,36	260 752,80
För styrelsen har tecknats en frivillig ArPL-pensionsförsäkring.		
En frivillig pensionsförsäkring har tecknats för kanslichefen		

4 FÖRÄNDRINGAR I MATERIELLA TILLGÅNGAR

	Bokförings- värde 1.1	Ökning	Minskning	Avskriv- ningar	Bokförings- värde 31.12
Mark- och vattenområden	5 393 341,22	0,00	-152 179,22	0,00	5 241 162,00
Byggnader och konstruktioner	7 154 130,50	175 799,69	-166 273,62	-309 949,88	6 853 706,69
Maskiner och inventarier	242 911,43	62 553,59	0,00	-50 425,46	255 039,56
Materiella tillgångar	12 790 383,15	238 353,28	-318 452,84	-360 375,34	12 349 908,25

5 FÖRÄNDRINGAR BLAND AKTIER OCH ANDELAR

	Bokförings- värde 1.1	Ökning	Minskning	Värde- relgeringar	Bokförings- värde 31.12
Föreningen och självtäckande fonder					
Aktier och andelar					
Börsaktier	13 801 786,95	16 621 500,00	-6 634 304,81	-727 181,53	23 061 800,61
Placeringsfonder	43 281 705,63	34 189 856,51	-11 275 600,00	3 052 607,23	69 248 569,37
Onoterade aktier	5 479 709,93	0,00	0,00	0,00	5 479 709,93
Bostads/fastighetsaktier	11 775 650,19	2 200 790,75	-10 000,00	0,00	13 966 440,94
Aktier och andelar	74 338 852,70	53 012 147,26	-17 919 904,81	2 325 425,70	111 756 520,85

Föreningen

Aktier och andelar					
Börsaktier	12 613 826,84	16 511 412,00	-6 634 304,81	-727 181,53	21 763 752,50
Placeringsfonder	43 281 705,63	34 189 856,51	-11 275 600,00	3 052 607,23	69 248 569,37
Onoterade aktier	5 479 709,93	0,00	0,00	0,00	5 479 709,93
Bostads/fastighetsaktier	11 775 650,19	2 200 790,75	-10 000,00	0,00	13 966 440,94
Aktier och andelar	73 150 892,59	52 902 059,26	-17 919 904,81	2 325 425,70	110 458 472,74

Självtäckande fonder

Aktier och andelar					
Börsaktier	1 187 960,11	110 088,00	0,00	0,00	1 298 048,11
Aktier och andelar	1 187 960,11	110 088,00	0,00	0,00	1 298 048,11

6 MARKNADSVÄRDEN FÖR BESTÅENDE AKTIVA

	2023			2022		
	Bokföringsvärde	Marknadsvärde	Skillnad	Bokföringsvärde	Marknadsvärde	Skillnad
Föreningen och självtäckande fonder						
6.1 Materiella tillgångar						
Fastigheter, maskiner och inventarier *	12 349 908,25	24 480 801,96	12 130 893,71	12 790 383,15	24 884 389,05	12 094 005,90
6.2 Långfristiga lånefordringar						
Private Equity-bundna lån *	7 783 075,80	9 371 828,68	1 588 752,88	5 718 391,00	7 229 544,74	1 511 153,74
6.3 Aktier och andelar						
Börsaktier	23 061 800,61	29 762 316,60	6 700 515,99	13 801 786,95	23 440 929,12	9 639 142,17
Placeringsfonder	69 248 569,37	75 769 957,61	6 521 388,24	43 281 705,63	46 414 321,10	3 132 615,47
Onoterade aktier *	5 479 709,93	9 046 914,00	3 567 204,07	5 479 709,93	8 815 988,26	3 336 278,33
Bostads/fastighetsaktier*	13 966 440,94	15 998 500,00	2 032 059,06	11 775 650,19	13 893 500,00	2 117 849,81
Aktier och andelar	111 756 520,85	130 577 688,21	18 821 167,36	74 338 852,70	92 564 738,48	18 225 885,78
Bestående aktiva	131 889 504,90	164 430 318,85	32 540 813,95	92 847 626,85	124 678 672,27	31 831 045,42
Föreningen						
6.4 Materiella tillgångar						
Fastigheter, maskiner och inventarier *	12 349 908,25	24 480 801,96	12 130 893,71	12 790 383,15	24 884 389,05	12 094 005,90
6.5 Långfristiga lånefordringar						
Private Equity-bundna lån *	7 783 075,80	9 371 828,68	1 588 752,88	5 718 391,00	7 229 544,74	1 511 153,74
6.6 Aktier och andelar						
Börsaktier	21 763 752,50	25 998 625,79	4 234 873,29	12 613 826,84	18 884 112,38	6 270 285,54
Placeringsfonder	69 248 569,37	75 769 957,61	6 521 388,24	43 281 705,63	46 414 321,10	3 132 615,47
Onoterade aktier *	5 479 709,93	9 046 914,00	3 567 204,07	5 479 709,93	8 815 988,26	3 336 278,33
Bostads/fastighetsaktier*	13 966 440,94	15 998 500,00	2 032 059,06	11 775 650,19	13 893 500,00	2 117 849,81
Aktier och andelar	110 458 472,74	126 813 997,40	16 355 524,66	73 150 892,59	88 007 921,74	14 857 029,15
Bestående aktiva	130 591 456,79	160 666 628,04	30 075 171,25	91 659 666,74	120 121 855,53	28 462 188,79
Självtäckande fonder						
6.7 Aktier och andelar						
Börsaktier	1 298 048,11	3 763 690,81	2 465 642,70	1 187 960,11	4 556 816,74	3 368 856,63
Bestående aktiva	1 298 048,11	3 763 690,81	2 465 642,70	1 187 960,11	4 556 816,74	3 368 856,63

*Uppskattade värden

7 VÄSENTLIGA POSTER BLAND FORDRINGAR OCH SKULDER

	2023	2022
Fordringar under rörliga aktiva		
7.1 Övriga fordringar		
Inkommande stöd	0,00	25 000,00
Inkommande donationer	191 000,00	0,00
Källskatt på aktieutdelning	57 063,93	50 479,63
Hysesfordringar	46 689,20	17 041,61
Övriga fordringar	28 469,33	17 163,14
	323 222,46	109 684,38
Kortfristig främmande kapital		
7.2 Övriga skulder		
Obetalda beviljade bidrag	665 249,58	713 963,04
Övriga skulder	203 714,46	198 742,11
	868 964,04	912 705,15
Resultatregleringar		
7.3 Passiva resultatregleringar		
Periodiserade löner och semesterlöner inklusive försäkringsavgifter	323 782,00	277 233,04

8 EGET KAPITAL

	2023	2022
8.1 Bundna donationsfonder 1.1	33 247 996,57	34 025 116,45
Ändringar i kapitalet		
Kapitalinsättningar	35 490 607,53	12 672,30
Avkastning	2 522 099,84	418 077,82
Beviljade bidrag och stipendier	-1 328 702,00	-1 207 870,00
Ändringar i kapitalet	36 684 005,37	-777 119,88
Bundna donationsfonder 31.12	69 932 001,94	33 247 996,57
8.2 Fria donationsfonder 1.1	35 459 011,33	35 100 292,07
Kapitalinsättningar	591 360,86	358 719,26
Fria donationsfonder 31.12	36 050 372,19	35 459 011,33
8.3 Övriga fria fonder		
Studiecirkelfonden	5 455,02	5 455,02
Gården Annegatan 12	93 134,23	93 134,23
Solvalla-Finns Ab	1 681 879,26	1 681 879,26
Uppskrivningsfond	168 187,93	168 187,93
Övriga fria fonder 1.1 och 31.12	1 948 656,44	1 948 656,44
8.4 Tidigare års överskott 1.1	22 283 772,19	24 044 499,45
Kapitalinsättningar till fria donationsfonder	-591 360,86	-358 719,26
Tidigare års överskott 31.12	21 692 411,33	23 685 780,19
Räkenskapsperiodens resultat	2 482 754,65	-1 402 008,00
Eget kapital 31.12	132 106 196,55	92 939 436,53
8.5 Själväckande fonder 1.1	1 335 182,93	1 228 168,78
Ändringar i kapitalet		
Avkastning	147 910,32	209 094,15
Beviljade bidrag och stipendier	-151 000,00	-102 080,00
Ändringar i kapitalet	-3 089,68	107 014,15
Själväckande fonder 31.12	1 332 093,25	1 335 182,93
Eget kapital och själväckande fonder 31.12	133 438 289,80	94 274 619,46

9 SÄKERHETER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER

	2023
Leasingansvar	
Förfaller under nästa räkenskapsperiod	32 163,45
Förfaller senare	71 958,17
Säkerheter för kreditlimitavtal	1 000 000,00
Resterande kapitalinbetalningsförbindelser till	
Private Equity-bundna placeringar	11 472 108,86

Koncernens resultaträkning

	Jan-dec 2023	Jan-dec 2022
Ordinarie verksamhet		
Intäkter	26 845 664,94	25 461 827,37
Kostnader		
Personalkostnader	-17 181 735,56	-16 627 136,30
Avskrivningar	-191 602,17	-210 382,96
Övriga kostnader	-14 558 774,81	-13 048 932,20
Kostnader	-31 932 112,54	-29 886 451,46
Ordinarie verksamhet	-5 086 447,60	-4 424 624,09
Tillförda medel		
Intäkter	36 084 272,40	604 049,98
Tillförda medel	36 084 272,40	604 049,98
Investerings- och finansieringsverksamhet		
Intäkter	12 778 800,31	11 937 291,81
Kostnader		
Personalkostnader	-99 952,39	-107 284,98
Avskrivningar	-380 198,54	-396 863,74
Övriga kostnader	-5 095 392,51	-10 098 782,70
Kostnader	-5 575 543,44	-10 602 931,42
Investerings- och finansieringsverksamhet	7 203 256,87	1 334 360,39
Självtäckande fonder		
Intäkter	147 910,32	209 094,15
Kostnader	-151 000,00	-102 080,00
Självtäckande fonder	-3 089,68	107 014,15
Resultat före bokslutsdispositioner	38 197 991,99	-2 379 199,57
Bokslutsdispositioner		
Överföringar mot fondkapitalet		
Till självtäckande fonder	0,00	-107 014,15
Från självtäckande fonder	3 089,68	0,00
Till bundna fonder	-36 684 005,37	0,00
Från bundna fonder	0,00	777 119,88
Bokslutsdispositioner	-36 680 915,69	670 105,73
Andel av intressebolagens resultat	332 462,11	-111 073,58
Minoritetsandelar	168 848,21	165 271,35
Räkenskapsperiodens resultat	2 018 386,62	-1 654 896,07

Koncernens balansräkning

	Dec 2023	Dec 2022
Aktiva		
Bestående aktiva		
Materiella tillgångar		
Mark- och vattenområden	10 953 637,34	11 117 636,35
Byggnader och konstruktioner	10 623 198,69	11 347 368,38
Maskiner och inventarier	693 789,29	692 715,56
Övriga materiella tillgångar	25 563,12	21 825,69
Förskottsbetalningar och pågående arbeten	70 483,64	145 069,73
Materiella tillgångar	22 366 672,08	23 324 615,71
Investeringar		
Lånefordringar	7 783 075,80	5 718 391,00
Övriga aktier och andelar	102 131 325,05	64 491 282,79
Investeringar	109 914 400,85	70 209 673,79
Bestående aktiva	132 281 072,93	93 534 289,50
Rörliga aktiva		
Omsättningstillgångar	206 253,43	184 614,85
Fordringar		
Långfristiga fordringar		
Övriga fordringar	576 325,46	539 402,82
Kortfristiga fordringar		
Försäljningsfordringar	898 095,43	580 923,39
Övriga fordringar	1 193 072,10	855 767,56
Resultatregleringar	210 592,31	149 592,74
Kortfristiga fordringar	2 301 759,84	1 586 283,69
Fordringar	2 878 085,30	2 125 686,51
Kassa och bank	4 384 338,65	5 261 878,84
Rörliga aktiva	7 468 677,38	7 572 180,20
Självtäckande fonder		
Placeringar	1 298 048,11	1 187 960,11
Kassa och bank	34 045,14	147 222,82
Självtäckande fonder	1 332 093,25	1 335 182,93
Aktiva	141 081 843,56	102 441 652,63

	Dec 2023	Dec 2022
Passiva		
Eget kapital		
Fonder	107 931 030,57	70 655 664,34
Resultat		
Överskott från tidigare år	21 621 960,98	23 868 217,91
Räkenskapsperiodens överskott	2 018 386,62	-1 654 896,07
Resultat	23 640 347,60	22 213 321,84
Eget kapital	131 571 378,17	92 868 986,18
Minoritetsandel	1 332 604,59	1 501 452,80
Främmande kapital		
Långfristigt		
Lån från kreditinstitut	447 094,44	590 957,10
Övriga skulder	540 000,00	540 000,00
Långfristigt	987 094,44	1 130 957,10
Kortfristigt		
Erhållna förskott	760 862,28	653 146,94
Skulder till kreditinstitut	148 217,03	149 520,00
Skulder till leverantörer	1 084 137,23	1 215 967,64
Övriga skulder	1 679 558,81	1 552 337,19
Resultatregleringar	2 185 897,76	2 034 101,85
Kortfristigt	5 858 673,11	5 605 073,62
Främmande kapital	6 845 767,55	6 736 030,72
Självtäckande fonder		
Eget kapital	1 332 093,25	1 335 182,93
Passiva	141 081 843,56	102 441 652,63

Forts. på nästa sida

Koncernens finansieringsanalys

	2023	2022
Verksamhet		
Inbetalningar	26 305 594,42	25 363 618,22
Utbetalningar	-31 371 073,48	-29 799 032,82
Verksamhet	-5 065 479,06	-4 435 414,60
Investeringar		
Direktavkastning	2 923 264,54	3 422 396,62
Försäljning	20 929 969,10	19 800 288,64
Köp	-23 416 434,77	-16 888 918,57
Investeringar	436 798,87	6 333 766,69
Finansiering		
Förändring av långfristiga skulder	-143 862,66	-1 876 901,40
Räntor	-30 347,42	-34 131,59
Finansiering	-174 210,08	-1 911 032,99
Inkommande donationer		
Inbetalningar	3 812 172,40	604 049,98
Inkommande donationer	3 812 172,40	604 049,98
Förändring av likvida medel	-990 717,87	591 369,08
Likvida medel vid årets början	5 409 101,66	4 817 732,58
Likvida medel vid årets slut	4 418 383,79	5 409 101,66

Koncernens noter till bokslutet

REDOVISNINGSPRINCIPER

UPPRÄTTANDE AV KONCERNBOKSLUTET

I koncernbokslutet ingår dotterbolagen

- Axxell Utbildning Ab, ägarandel 65,45 %
- Asunto Oy Topeliuksenkatu 8, helägt
- Fastighets Ab Folkfast i Helsingfors, helägt
- Kiinteistö Oy Karyll-Salpa, ägarandel 51 %

Intressebolagen i koncernbokslutet är

- Fastighets Ab Torgvägen 3, ägarandel 50 %
- Schildts & Söderströms Ab, ägarandel 21,4 %

Följande enheter ingår inte i koncernbolaget eftersom deras inverkan i koncernbokslutet har konstaterats vara obetydlig

- Ab Svenska Rum Oy, helägt dotterbolag, ingen verksamhet
- Stiftelsen barnens och ungdomens väl i Esbo sr, SFV:s styrelse utser styrelsen för stiftelsen
- Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner rf

Koncernens interna transaktioner, fodringar, skulder och ägarandelar har eliminerats

DONATIONSFONDER

Donationsfonderna är indelade i bundna, fria och självtäckande fonder. De bundna fondernas ändamål har bestämda syften. De fria fondernas avkastning får fritt användas för föreningens syften. Självtäckande fonder har förutom bestämda syften även separata tillgångar som redovisas skilt från föreningen i resultat- och balansräkningen.

Räkenskapsperiodens ändringar i bundna fonder och självtäckande fonder överförs i resultaträkningen mot fondkapitalet i balansräkningen. Insättningar till fria fonder överförs följande år inom eget kapital i balansräkningen – från tidigare års överskott till fondkapitalet.

KORRIGERING I JÄMFÖRANDE BELOPP

Ett räknefel i finansieringsanalysen 2022 har korrigerats. Direktavkastningen under investeringar har minskat med 262 838,48 euro. Räntekostnader under finansiering har minskat med 262 838,48 euro.

INFORMATION OM PERSONALEN

Information om personalen

	2023	2022
Personalantalet i medeltal	289,5	289,7

Personalkostnader och arvoden är redovisade i resultaträkningen under ordinarie verksamhet och investerings- och finansieringsverksamhet.

	2023	2022
Ordinarie verksamhet	17 181 735,56	16 627 136,30
Investerings- och finansieringsverksamhet	99 952,39	107 284,98
Personalkostnader	17 281 687,95	16 734 421,28
Löner och arvoden	14 413 831,37	13 900 839,70
Arbetspensionsförsäkringsavgifter	2 474 595,63	2 491 534,90
Övriga lagstadgade försäkringsavgifter	393 260,95	342 046,68
Personalkostnader	17 281 687,95	16 734 421,28

Eget kapital

	2023	2022
Bundna donationsfonder 1.1	33 247 996,57	34 025 116,45
Ändringar i kapitalet		
Kapitalinsättningar	35 490 607,53	12 672,30
Avkastning	2 522 099,84	418 077,82
Beviljade bidrag och stipendier	-1 328 702,00	-1 207 870,00
Ändringar i kapitalet	36 684 005,37	-777 119,88
Bundna donationsfonder 31.12	69 932 001,94	33 247 996,57
Fria donationsfonder 1.1	35 459 011,33	35 100 292,07
Kapitalinsättningar	591 360,86	358 719,26
Fria donationsfonder 31.12	36 050 372,19	35 459 011,33
Övriga fria fonder		
Studiecirkelfonden	5 455,02	5 455,02
Gården Annegatan 12	93 134,23	93 134,23
Solvalla-Finns Ab	1 681 879,26	1 681 879,26
Uppskrivningsfond	168 187,93	168 187,93
Övriga fria fonder 1.1 och 31.12	1 948 656,44	1 948 656,44
Tidigare års överskott 1.1	22 213 321,84	24 226 937,17
Kapitalinsättningar till fria donationsfonder	-591 360,86	-358 719,26
Tidigare års överskott 31.12	21 621 960,98	23 868 217,91
Räkenskapsperiodens resultat	2 018 386,62	-1 654 896,07
Eget kapital 31.12	131 571 378,17	92 868 986,18
Självständiga fonder 1.1	1 335 182,93	1 228 168,78
Ändringar i kapitalet		
Avkastning	147 910,32	209 094,15
Beviljade bidrag och stipendier	-151 000,00	-102 080,00
Ändringar i kapitalet	-3 089,68	107 014,15
Självständiga fonder 31.12	1 332 093,25	1 335 182,93
Eget kapital och självständiga fonder 31.12	132 903 471,42	94 204 169,11

Bokslutets underskrift

Helsingfors den 18 april 2024

Wivan Nygård-Fagerudd
ordförande

Jan-Erik Stenman
vice ordförande

Heidi Backman

Joakim Bonns

Fredrik Hertzberg

Tomas Järvinen

Hannah Kaihovirta

Åsa Lindberg

Pia Widén

Revisionsanteckning

Över utförd revision har i dag avgetts berättelse.

Helsingfors den 19 april 2024

PricewaterhouseCoopers Ab
Eetu Anttonen, CGR

Revisionsberättelse

Till medlemmarna i Svenska folkskolans vänner rf

Revision av bokslutet

UTTALANDE

Enligt vår uppfattning ger bokslutet en rättvisande bild av koncernens och föreningens ekonomiska ställning samt av resultatet av deras verksamhet i enlighet med i Finland ikraftvarande bestämmelser gällande upprättande av bokslut och det uppfyller de lagstadgade kraven.

REVISIONENS OMFATTNING

Vi har utfört en revision av bokslutet för Svenska folkskolans vänner rf (FO-nummer 0200129-3) för räkenskapsperioden 1.1–31.12.2023. Bokslutet omfattar koncernens samt föreningens balansräkning, resultaträkning, finansieringsanalys och noter.

GRUND FÖR UTTALANDET

Vi har utfört vår revision i enlighet med god revisionsred i Finland. Vårt ansvar enligt god revisionsred beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar för revisionen av bokslutet.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

OBEROENDE

Vi är oberoende i förhållande till föreningen och koncernföretagen enligt de etiska kraven i Finland som gäller den av oss utförda revisionen och vi har i övrigt fullgjort vårt yrkes-etiska ansvar enligt dessa.

STYRELSENS ANSVAR FÖR BOKSLUTET

Styrelsen ansvarar för upprättandet av bokslutet och för att bokslutet ger en rättvisande bild i enlighet med i Finland ikraftvarande bestämmelser gällande upprättande av bokslut samt uppfyller de lagstadgade kraven. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta ett bokslut som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag.

Vid upprättandet av bokslutet ansvarar styrelsen för bedömningen av föreningens och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om man avser att likvidera föreningen eller koncernen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra detta.

REVISORNS ANSVAR FÖR REVISIONEN AV BOKSLUTET

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida bokslutet som helhet innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionsred alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i bokslutet.

Som del av en revision enligt god revisionsred använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- Identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i bokslutet, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- Skaffar vi oss en förståelse av den del av den interna kontrollen som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen för antingen föreningens eller koncernens del.
- Utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i ledningens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.

- Drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av bokslutet. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om föreningens eller koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i bokslutet om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om bokslutet. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en förening eller en koncern inte längre kan fortsätta verksamheten.

- Utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i bokslutet, däribland upplysningarna, och om bokslutet återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

- Inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernbokslutet. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för vårt uttalande.

Vi kommunicerar med dem som har ansvar för föreningens styrning avseende, bland annat, revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den, samt betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat under revisionen.

ÖVRIGA RAPPORTERINGSSKYLDIGHETER

ÖVRIG INFORMATION

Styrelsen ansvarar för den övriga informationen. Den övriga informationen omfattar verksamhetsberättelsen.

Vårt uttalande om bokslutet täcker inte övrig information.

Vår skyldighet är att läsa den övriga informationen i samband med revisionen av bokslutet och i samband med detta göra en bedömning av om det finns väsentliga motstridigheter mellan den övriga informationen och bokslutet eller den uppfattning vi har inhämtat under revisionen eller om den i övrigt verkar innehålla

väsentliga felaktigheter. Det är ytterligare vår skyldighet att bedöma om verksamhetsberättelsen har upprättats enligt gällande bestämmelser om upprättande av verksamhetsberättelse.

Enligt vår uppfattning är uppgifterna i verksamhetsberättelsen och bokslutet enhetliga och verksamhetsberättelsen har upprättats i enlighet med bestämmelserna om upprättande av verksamhetsberättelse.

Om vi utgående från vårt arbete på den övriga informationen, drar slutsatsen att det förekommer en väsentlig felaktighet i verksamhetsberättelsen, bör vi rapportera detta. Vi har ingenting att rapportera gällande detta.

Helsingfors den 19 april 2024.

PricewaterhouseCoopers Oy

Revisionsammanslutning

Eetu Anttonen

CGR

Professor Gert Biesta från Maynooth University talar om läroplaner under SFV:s seminarium Den svenska utbildningsvägens framtid 25.4.

FOTO: FRIDA LÖNNROS

Förteckningar

UTSKOTT OCH KOMMITTÉER

PRISKOMMITTÉER FÖR SFV:S LITTERÄRA TÄVLINGAR

Arvid Mörne-tävlingen: författaren **Karin Erlandsson** (ordförande), författaren **Ralf Andtbacka** och forskaren, författaren **Kaneli Kabrell**.

Solveig von Schoultz-tävlingen: författaren **Karin Erlandsson** (ordförande), författaren **Malin Kivelä** och författaren **Adrian Perera**.

BIOGRAFIKOMMITTÉN

SFV:s biografikommitté beslutar om utgivningen i SFV:s biografiserie samt ordnar med några års mellanrum symposier med biografier och personhistoria som tema. Kommittén träffas regelbundet och kommunicerar även elektroniskt. Under mötena behandlas inlämnade förslag till nya biografier, inlämnade manus, samt utgivnings- och symposietidtabeller. Medlemmarna vid utgången av 2023 var **Gustaf Widén** (ordförande), **Eva Costiander-Huldén**, **Anna Friman**, **René Gothoni**, **Fredrik Hertzberg**, **Ann-Mari Häggman**, **Henry Rask** och **Anna Övergaard**. Som kommitténs sekreterare verkade **Rabbe Sandelin**.

KOMMITTÉER FÖR SFV:S UTMÄRKELSER OCH FÖRFATTARVISTELSE PÅ BISKOPS ARNÖ

En gemensam kommitté för Folkbildningspriset, Kulturpriset, Christoffer Grönholmpriset, Hagforsmedaljen och Folkbildningsmedaljen bestod av SFV styrelseledamöterna **Wivan Nygård-Fagerudd** (ordförande) och **Pia Widén** samt av **Sebastian Gripenberg**, **Marit Lindqvist** och **Sixten Westerby**.

Stipendiekommittén för en tre veckor lång författarvistelse på Biskops Arnö bestod av **Fredrik Hertzberg** (ordförande), **Peter Sandström** och **Maria Lassén-Seger**.

Priskommittén för SFV:s Svensklärpris bestod av avgående ordföranden för Svensklärarna i Finland rf **Satu Pessi** och nyvalda ordföranden **Eija Heikkala**.

PRISNÄMNDEN FÖR TOPELIUSPRISET

Topeliusprisets prisnämnd består enligt prisets statuter av tre medlemmar från SFV:s styrelse och tre medlemmar från Publicistförbundet. SFV:s styrelseordförande leder

ordet för prisnämnden. SFV:s representanter 2023 (för att besluta om Topeliuspriset 2024) var **Wivan Nygård-Fagerudd** (ordförande), **Joakim Bonns** och **Fredrik Hertzberg**.

PRISKOMMITTÉN FÖR FREDRIKA RONEBERG-STIPENDIET

Fredrika Runeberg-stipendiet delas ut av Fredrika Runebergs stipendiefond som förvaltas av Svenska kulturfonden. I Fredrikakommittén ingår representanter för följande organisationer: Finlands svenska Marthaförbund, Svenska kulturfonden, Svenska Kvinnoförbundet och Svenska folkskolans vänner. SFV representerades av **Heidi Backman** och **Camilla Nordblad**. Till årets Fredrika 2023 utsågs sameaktivisten och samhällspåverkaren **Petra Laiti**, som outtröttligt arbetar med att informera om vad som pågår i Sápmi på den finska sidan, samarbetar med de nordiska samiska ungdomsorganisationerna och globala ungdomsorganisationer som representerar ursprungsbefolkning.

UNDERSTÖDSFÖRENINGEN FÖR SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER RF

Styrelsemedlemmarna i Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner rf är **Bernt Morelius** (ordförande), **Stefan Andersson** (vice ordförande), **Harriet Lindeberg-Saapunki**, **Johan Aura** och **Camilla Nordblad** (sekreterare).

STIFTELSEN BARNENS OCH UNGDOMENS VÄL I ESBO

Enligt stadgarna utser SFV styrelsen för Stiftelsen barnens och ungdomens väl i Esbo sr. Styrelsemedlemmarna 2023 var **Erik Palmén** (ordförande), **Johan Aura** och **Stefan Johansson**.

PUBLIKATIONER

I publikationsserien *Skrifter utgivna av Svenska folkskolans vänner* utkom en bok i SFV:s serie med biografier över finlandssvenska personligheter, **Raili Gothónis** biografi över **Ina Colliander**, som blev volym 238 i SFV:s bokserie, och nummer 22 i SFV:s biografiserie. Boken fick uppmärksamhet i form av artiklar och recensioner, och goda publik-siffror under Bokmässan i Helsingfors, där boken officiellt lanserades. I publikationsserien gavs 2023 även ut samlingskrifter med vinnarbidragen i Arvid Mörne- och Solveig von Schoultz-tävlingarna.

Medlemstidningen *SFV-magasinet* utkom med fyra nummer under 2023. Upplagan låg på cirka 7 000 exemplar. Tidningen distribueras till alla SFV-medlemmar samt till bibliotek och andra intressenter. År 2023 presenterades i varje nummer SFV:s

Raili Gothóni på Bokmässan i Helsingfors.

FOTO: PIA PETTERSSON

FOTO: FRIDA LÖNNROOS

egen verksamhet samt organisationer, föreningar och projekt som mottagit SFV:s bidrag. Tidningen publicerade även personintervjuer och kommenterande texter i form av kolumner och längre essäer. I tidningen ingick även varje gång SFV-kansliets kontaktsida, en presentations- och siffersida gällande SFV:s verksamhet, samt aktuell och uppdaterad föreningslivsinformation från Föreningsresursen.

SFV:s årsbok *SFV-kalendern* utkom i slutet av juni. *SFV-kalendern* 2023 var den 137:e årgången i serien; den första utgåvan publicerades 1886. Innehållet bestod av artiklar som tangerade SFV:s syftesparagrafer och verksamhetssektorer. *SFV-kalendern* 2023 innehöll på traditionellt vis även minnesrunor över hädangångna, bemärkta finlandssvenskar, samt SFV:s bokslut för 2022.

AKTIVITETER OCH PROJEKT

UTDELNINGEN AV PRIS, MEDALJER OCH VISTELSESTIPENDIER

År 2023 utdelades SFV:s pris- och medaljer samt vistelsestipendier på föreningens traditionella vår- och utdelningsfest den 19 april 2023. Liksom tidigare år var nomineringsprocessen gällande pristagare och medaljörer öppen för allmänheten via ett fortlöpande öppet formulär på webbsidan sfv.fi/tipsa.

Lillholmsstipendiet för kulturarbetare, bibliotekarier och pedagoger inom fri bildning, Beijarholmsstipendiet för undervisande personal inom småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen och andra stadiets utbildning samt ett tre veckor långt vistelsestipendium för en författare på Biskops Arnö Nordens Folkhögskola vid Mälaren i Bålsta beviljades även detta år. För tredje året i rad utdelades tillika två stipendier på kursen Lärare skriver i form av en fem dagar lång skrivarkurs på Nordens Folkhögskola Biskops Arnö i Sverige. Stipendiet är ett samarbete mellan SFV, Lärarstiftelsen i Sverige och Biskops Arnö Nordens Folkhögskola, som sedan 2012 genomfört kursen Läraren skriver på Lärarstiftelsens uppdrag.

SFV:S STUDIECENTRAL

SFV har från och med 1978 varit upprätthållare av läroanstalten Svenska Studiecetralen och erhåller statsandelar för verksamheten. Studiecetralens uppgift är att som en del av den fria bildningen bevilja kursbidrag till organisationer eller studiecirkelbidrag till organisationer eller privatpersoner. Dessutom ordnar studiecetralen egna kurser, föreläsningar och seminarier som stöder detta syfte. Genom webbplatsen

Föreningsresursen får föreningar och organisationer kunskap, råd och tips om föreningsverksamhet.

Sammanlagt 992 kurser och studiecirkel genomfördes i samarbete med finlandssvenska förbund och föreningar. Dessa hade sammanlagt 18 194 deltagare. I statistiken ingår 33 av SFV:s studiecentral arrangerade egna kurser, föreläsningar och andra evenemang (totalt 145 h) för 1 203 organisationsanställda och föreningsaktiva. Föreningsresursen svarade på ca 120 frågor.

Utmaningstävlingen **SFV Start!** som startade i december 2022 nådde final den 23 maj 2023. Laget **Redskap för närvaroteam** presenterade enligt juryn den bästa lösningen för att motverka utanförskap bland barn och unga, och vann 60 000 euro. Två andra lag, **KASAM** och **Tillsammans**, fick 30 000 euro var. Vinstpengarna ska användas för att förverkliga lösningarna. SFV Start! arrangerades denna gång av SFV och Folkhälsan. Sammanlagt tolv lag antogs till tävlingen.

SFV-huset G18 vid Georgsgatan 18 i Helsingfors fortsatte under 2023 som ett förenings- och organisationshus. Hyresgästerna i huset och Förbundsarenans medlemsförbund och organisationerna fick kostnadsfritt använda festsalen och en möteslokal (inom konceptet Hos Vännerna) för sina möten och tillställningar. Från torsdag till söndag hyrs festsalen ut kommersiellt av husets restauratör.

Hos Vännerna är SFV:s koncept, där finlandssvenska organisationer och föreningar kostnadsfritt får använda SFV:s möteslokaler i Helsingfors, Vasa och Åbo, för till exempel årsmöten, bildningshöjande sammankomster eller kortkurser. Reservering och bokning sker via webben. Bokningsantalen var för Helsingfors 626, för Vasa 165 och för Åbo 139, sammanlagt 930 bokningar år 2023.

SFV:s webbplats sfv.fi betjänar bidrags- och stipendiesökande och är samtidigt inkörsport för nominerings- och ansökningsprocesser, tävlingsinformation, evenemangsansökan, publikationsinformation och medlemskontakter. På sidorna hittas kontaktuppgifterna till SFV:s administration och personal, liksom redovisning av SFV:s årliga utdelning och föreningens ekonomiska resultat.

SFV:s nya webbplats **Lärorikt** lanserades den 15 mars. Genom *lärorikt.fi* sammanför SFV pedagoger inom utbildning, småbarnspedagogik och den fria bildningen med

Redskap för närvaroteam vann utmaningstävlingen SFV Start!
Från höger Katarina Alanko, Patrik Söderberg och Kiti Lindén.

FOTO: FRIDA LÖNNROOS

Skolnätverket BRAVO!, som lyfter upp konstämnenas roll i undervisningen, startade med en tvådagars Kickoff i SFV-huset G18 den 7 september.

FOTO: FRIDA LÖNNROOS

målet att besökarna får ökad kunskap och större förståelse för fenomen och trender inom fältet, samt inspiration och lust att debattera.

Skolnätverket BRAVO! Inledde sin verksamhet hösten 2023 med ett tvådagars Kickoff-seminarium den 7 september. Nätverket stärker konstämnenas ställning i skolorna och ger lärare verktyg att använda mera konst i undervisningen. Målet är att eleverna redan i unga år får en god relation till, och ett intresse för konst och kultur. Nätverket kan utnyttja en omfattande materialbank. Sammanlagt 68 skolor från hela Svenskfinland är verksamma i nätverket.

Skolnätverket Haru startade sitt andra läsår hösten 2023 med en läsårs-kickoff den 13 september. Nätverket stödjer skolorna i deras arbete för en skolvardag med meningsfullt arbete, god vilja, dialog, samsyn och en gemensam värdegrund som genomsyrar hela verksamheten. Målet är en välmående skola som präglas av öppenhet, delaktighet och personlig utveckling. Sammanlagt 58 skolor från hela Svenskfinland är verksamma i nätverket.

Tävlingen Snälla Hjältar arrangerades hösten 2023 för de skolor som deltar i SFV:s skolnätverk Haru och BRAVO! Utgående från boken *Silkesapans skritt* av **Annika Sandelin** och **Linda Bondestam** skulle eleverna skapa ett eget multimodalt verk som gav uttryck för en empatisk handling eller visade empati i någon form. De fem vinnarna korades i november. Den föregående Snälla Hjältar-tävlingens bidrag turnerade våren 2023 som en utställning i huvudstadsregionens bibliotek.

SFV:s webbtjänst **Föreningsresursen** fortsatte på adressen foreningsresursen.fi som en unik informationsportal med fakta, tips och råd gällande föreningsliv i Svenskfinland, avsedd för föreningsaktiva och andra intresserade. Under 2023 genomfördes arbetet med att förnya webbsidan för att ge en mer överskådlig bild av innehållet.

SFV:s webbplats **minnesrunor.fi** fortsatte samla minnesskrifter över hädangångna finlandssvenskar, och personer nära knutna till finlandssvenskheten. Ett urval nya runor publiceras årligen även i *SFV-kalendern*. Grunden utgörs av minnesrunor som sedan 1886 traditionellt publicerats i *SFV-kalendern*. Nyare runor är kompletta, liksom andra som digitaliserats på förfrågningar av allmänheten.

Uppslagsverket Finland på adressen uppslagsverket.fi fortsatte 2023 betjäna publiken med vedertagen information om Finland. Utredningarna kring uppslagsverkets redaktionella framtid fortsatte. För tillfället arbetar ingen aktivt med innehållet, endast påtalade brister rättas till.

SFV:s vistelsestipendiater erbjöds möjlighet och uppmuntrades till att blogga om sina upplevelser på Beijarholmen och Lillholmen, på adresserna *beijarholmen.blogg.fi* och *lillholmen.blogg.fi*.

PRIS, MEDALJER OCH VISTELSESTIPENDIER

SFV delar sedan flera år tillbaka ut alla sina pris (förutom Topeliuspriset), medaljer och vistelsestipendier under sin vår- och utdelningsfest i SFV-huset G18. Utdelningsfesten hölls den 19 april 2023 i festsalen i SFV-huset G18. SFV delar sammanlagt ut fyra stora pris, Folkbildningspriset, Kulturpriset, Brobygggarpriset och Christoffer Grönholmspris. De två sistnämnda alternerar årligen med varandra.

FOLKBILDNINGSPRISET

SFV:s folkbildningspris, 15 000 euro, som instiftades 1942 på initiativ av skolrådet John Österholm tillföll **Siv Sandberg**, forskare, universitetslärare, Åbo. Siv Sandberg har vid sidan av sin gärning som forskare och universitetslärare i offentlig förvaltning vid Åbo Akademi gjort en betydande insats som folkbildare i förvaltningsfrågor och vid val. När landsomfattande strukturreformer stått för dörren, och det varit särskilt angeläget att beakta hur den svenska språkgruppens utrymme och rättigheter påverkas, har Sandberg med sin expertis stått till förfogande som kommentator i olika medier, som föreläsare och utbildare. Skickligt och på klarspråk har hon förklarat komplicerade processer och analyserat konsekvenserna. Hon har undervisat hela redaktioner, och gett såväl kommunala och regionala beslutsfattare som allmänheten nödvändig information. Som forskare och utredare har hon bidragit med sitt gedigna kunnande också i övriga Norden. Siv Sandberg har gjort ett folkbildningsarbete av ovärderlig betydelse för det svenska i Finland och det demokratiska bildningssamhället.

KULTURPRISET

SFV:s kulturpris utdelas ur Signe och Ane Gyllenbergs fond, instiftad 1965 av kommerserådet Ane Gyllenberg. Priset ges enligt statuterna ”för väl utförd gärning Finlands

I Smedsby-Böle skola har man implementerat skolnätverket Harus material arbetet med skolans värdegrund.

FOTO: SONJA FINHOLM

Mottagaren av Folkbildningspriset Siv Sandberg.

FOTO: ROBERT SEGER

svenska kultur till fromma". Prisets storlek är 15 000 euro och tillföll **Jonas Wilén**, bildkonstnär, Åland

Bildkonstnären Jonas Wilén tilldelas SFV:s kulturpris för en mångsidig och dynamisk konstnärlig gärning. Wilén har utvecklat ett egensinnigt måleri i stämningsslägen mellan saga och verklighet, och hans arbeten har visats på ett 50-tal utställningar. Folkkär har Wilén blivit genom sina återkommande satirteckningar, *Veckans Wilén*, i tidningen *Nya Åland* – detaljfyllda konstverk som med välavvägd och avväpnande ironi kommenterar aktuella händelser i såväl det självstyrda landskapet som vidare sammanhang. Wilén har gjort monumentalmålningar i offentliga byggnader, utformat ett tiotal åländska frimärken och även illustrerat böcker. Han är också en driven pedagog, som bland annat skapat konst tillsammans med elever i åländska skolor. Genom sina verk står Wilén i ständig dialog med samhälle och omvärld, och bidrar med penseln och skrattspeglarna i hand till att främja den nödvändiga diskussionen om gemensamma angelägenheter.

CHRISTOFFER GRÖNHOLMS PRIS

Christoffer Grönholms pris på 10 000 euro instiftades av SFV:s styrelse 2012, och delas ut som ett kulturpris till en lärare som undervisar i svenska i en finskspråkig läroinrättning. Christoffer Grönholmspris å 10 000 euro, tillföll **Arto Heiskanen**, lektor vid Puolalamäen lukio, Åbo.

Lektor Arto Heiskanen har i över tre decennier gett sina gymnasie studerande i Åbo och Nådendal en mycket bredare bas i det svenska språket än vad hans lärarupdrag skulle förutsätta. Han har målmedvetet skapat naturliga sammanhang för sina studerande i elevsamarbeten med svenskspråkiga gymnasister i Åbo, Vadstena och Stockholm, samt samverkat med lärare i Sverige, Island och Danmark. Hans kreativa grepp och brinnande intresse för det svenska språket har resulterat i sådant som cykelresor med elever till Åland och Stockholm, och frivilliga kurser där elever bland annat fått laga mat på svenska. Heiskanens undervisning håller en så hög nivå att en del av hans gymnasiekurser i svenska godkänns som prestationer vid Åbo universitet för de av hans studenter som inleder studier vid universitetet. Arto Heiskanen har i sin svenskundervisning på ett förtjänstfullt sätt utvidgat klassrummet till att omfatta både språket och kulturen.

CAJ EHRSTEDTS PRIS

Caj Ehrstedts pris är en sångtävling där prissumman, 5 000 euro, utgår ur Eva och Caj Ehrstedts fond. Tävligen är avsedd för en finlandssvensk sångare i klassisk musik,

som inte fyllt 30 år, och tävlingen utlyses vart tredje år. 2023 gick Caj Ehrstedts pris till mezzosopranen **Olivia Kyllönen**.

I Olivia Kyllönens tävlingsbidrag kom det specifika soundet hos en mezzosopran särskilt väl fram i hennes ömsinta tolkning av *The Nurse's Song* av **Benjamin Britten**, i vilken hon demonstrerade såväl sitt imponerande låga register som höga toner med utsökt mezzosubstans. Kyllönens breda kulturella allmänbildning märks i hennes mångsidiga urval av lieder. Hon växlar ledigt mellan olika språk och uttryck i **Sibelius**, **Wolf** och **Britten**. Lägg här till en stark känsla för operans uttrycksvalörer – Kyllönen gjorde en ypperlig version av **Massenets** brett upplagda aria ur operan *Werther*, med välbalanserad dramatik och nyansrikedom.

I tävlingen om Caj Ehrstedts pris tilldelas dessutom sopranen **Emma Kajander**, Helsingfors, ett hedersomnämmande för en stilfull Schuberttolkning. Kajander, vars smidiga stämma har en synnerligen tilltalande klangfärg, framförde sången *Gretchen am Spinnrade* med elegant fraserings, musikalisk finess och utsökt välavvägda nyanser.

FOLKBILDNINGSMEDALJEN

Folkbildningsmedaljen har delats ut sedan SFV:s 80-årsjubileum 1962, och ska enligt statuterna tillfalla en eldsjäl som spridit kunskap och bildning genom ett ideellt engagemang på svenska. Till medaljen hör en prissumma på 2 500 euro. År 2023 delades fem Folkbildningsmedaljer ut till:

Mikael Aalto, företagare, Nagu (Pargas). Båtbyggarföretagaren Mikael Aalto från Nagu har visat ett stort engagemang för den f.d. skärgårdskommunen Nagu. Som ordförande för hembygdsföreningen leder han projektet Homssakassen för ett digitalt hembygdsmuseum där Nagus kulturarv samlas i fotografier och texter. Aalto är också redaktör för de nio lokalhistoriska *Album*” föreningen gett ut, en av eldsjälarna bakom Gårdsloppsrallyt, Jul-spektaklet och Hembygdsturen, samt har lett arbetet med Kommunalstugan i Nagu, som blivit Nagubornas vardagsrum.

Bromarf biblioteks vänner. Bromarf biblioteks vänner grundades 2009 för att rädda det nedläggningshotade filialbibliotekets fortsatta verksamhet i den kulturhistoriskt värdefulla byggnaden Furutorp i centrum av Bromarv. Under årens lopp har den aktiva föreningen på talkobasis arrangerat ett flertal uppskattade och välbesökta evenemang, som den årligen återkommande författarträffen på Rilax gård. På kort tid har Bromarf biblioteks vänner skapat en livskraftig knutpunkt, en fyrbåk mitt i byn, som samlar både ortsbor och sommargäster till samvaro och samtal om bildning och kultur.

Mottagaren av Kulturpriset Jonas Wilén

FOTO: JAN KARLSSON

Mottagaren av Christoffer Grönholms pris Arto Heiskanen.

FOTO: ROBERT SEGER

Marita Grönberg, bokhandlare, Närpes. Bokhandlaren Marita Grönberg har i sin bokhandel i Närpes målmedvetet satsat på bredd och på att tillhandahålla god litteratur för alla. I tider av tilltagande kommersialisering av bokbranschen och en allt mer dominerande näthandel har hennes butik, med såväl det senaste som hyllor med klassiker, varit ett alternativ och en motkraft i Svenskfinland. Också som elektor för Augustpriset i Sverige har Marita Grönberg förenat ett gediget litteraturkunnande med nyfikenhet på det nya.

Malin Gustavsson, VD och mångfaldsexpert, Helsingfors/Åland. Jämlikhetskonsulenten och genusvetaren Malin Gustavsson har varit en pionjär i arbetet för jämställdhet och likabehandling. Målmedvetet och med en omfattande sakkunskap som grund har hon jobbat för att bryta begränsande normer och strukturer. Hon har ställt sig till förfogande också för olika volontäruppdrag, kreativt utvecklat metoder för att omvandla teori till verksamhetsnära kunskap samt ökat förståelsen för hur angelägna insatser för jämlikhet och mångfald är.

Björn Wallén, ordförande Fritt Bildningsarbete, Ingå. Björn Walléns engagemang för bildningsarbete och föreningsverksamhet utgör en enastående gärning. Han har gjort långvariga insatser vid Lärkkulla, bland annat som direktor samt vid Svenska folkskolans vänner som rektor för Svenska Studiecentralen. Björn Wallén har levt som han lärt och länge varit aktiv som författare till böcker, rapporter och aforismer och som primus motor i många olika organisationer. I en omvärld som alltför lätt understryker det ytliga och cyniska har Björn Wallén varit en konsekvent kraft för djup, eftertanke och dialog.

HAGFORSMEDALJEN

Hagforsmedaljen delades första gången ut vid SFV:s hundraårsjubileum 1982. Hagforsmedaljen ges som erkänsla för förtjänstfull gärning till förmån för den svenska kulturen och det svenska språket i Finland. Även till den medaljen hör en prissumma på 2 500 euro. År 2023 delades fem medaljer ut till:

Mikael Fröjdö, folkmusiker, vissångare, pedagog, musikledare, producent och rektor Nykarleby. Folkmusikern och pedagogen Mikael Fröjdö har genom sin och mångsidiga insats stimulerat intresset för det finlandssvenska folkmusikarvet. Han har lotsat in såväl otaliga barn som många musikstuderande i denna musikskatt, och frimodigt låtit sin genre möta andra musikgenrer på inspelningar och festivaler. Med gedigen kunskap och äkta engagemang har han medverkat till att höja statusen för den finlandssvenska folkmusiken.

Ahmed Hassan, företagare, Helsingfors. Företagaren och lokalpolitikern Ahmed Hassan har varit en aktiv talesman och en engagerad brobyggare för det svenska i Finland, särskilt bland landsmän med somalisk bakgrund. Han leder föreningen NordicSom och är en aktiv deltagare i projektet svenska för invandrare. Ahmed Hassan har genom ett konkret påverkansarbete målmedvetet och uthålligt ökat förståelsen och toleransen för det svenska i Finland.

Elin Sundell, verksamhetsledare, Ekenäs. Under många år har Elin Sundell kombinerat pedagogik med konst och kultur för att främja barn och ungas rättigheter samt rikta fokus på frågor om mångfald, inklusion och tillgänglighet. Hon har bland annat producerat den flerspråkiga barnboken *En kråksång för Nordens barn* som också finns i punktskrift på svenska. I boken visualiseras barn med olika bakgrund och funktionsvariationer. Elin Sundell har också arbetat mångsidigt och aktivt för att uppmärksamma punktskriften samt för att öka kunskapen om syntolkning.

Tomas Takolander, musiker, kompositör, kapellmästare, Lovisa. Musikern och kapellmästaren Tomas Takolander har trätt fram som en mångsidig och ambitiös stöttepelare i det östnyländska musiklivet. Som konstnärlig ledare för kammarmusikfestivalen Sibeliusdagarna i Lovisa har han byggt ett högklassigt evenemang, och även komponerat musik och gjort arrangemang för flera ensembler, orkestrar och körer. Därtill framträder han också i egna musikprojekt. Tomas Takolander är en musikens driftiga eldsjäl som berikar det finlandssvenska kulturlivet.

Annina Ylikoski, koordinator, Vasa. Koordinatören och pedagogen Annina Ylikoski har med Österbottens barnkulturnätverk BARK skapat ett nätverk som erbjuder barnkultur till alla kommuner i regionen, och som inspirerar konst- och kulturaktörer till pedagogiskt samarbete. Genom kulturarvspedagogik och tidsresor har hon gjort kulturarvet och historien levande i samarbete med skolor, daghem, museer och andra lokala aktörer, och visat vilken rik inspirationskälla det finlandssvenska kulturarvet är.

SVENSKLÄRARPRISEN

SFV har sedan 2003 tillsammans med Svensklärarna i Finland rf delat ut pris till svensklärare i de finskspråkiga skolorna. Mottagarna nomineras av medlemmarna i Svensklärarna i Finland, och prissumman är 5 000 euro. Prisen ska enligt statuterna ges till svensklärare som inspirerat och motiverat sina elever eller studerande till studier i svenska, ökat kunskaper och intresse för de nordiska länderna, nordisk gemenskap och samarbete, och/eller främjat samarbete mellan svensklärare inom olika gemenskapsformer och nätverk för att främja utvecklandet av undervisning, läromaterial, utbildning eller fortbildning:

FOTO: FRIDA LÖNNROOS

FOTO: MINNA BEIJAR

Följande personer beviljades SFV:s svensklärarpris 2023:

Petteri Hyvönen, svensklärare, gymnasienivå, Nådendal (Naantalin lukio).

Jaana Kähö, språklärare, Kosken koulu, Imatra.

Heli Liuska, lektor i svenska och speciallärare vid Pyhäjärvi gymnasium.

Anna Lötjönen, lektor, Helsingin Normaalityö, Helsingfors

Lasse Palmu, lektor i svenska, Mäkelärinteen lukio, Helsingfors.

VISTELSESTIPENDIER

Skrivarstipendium för lärare / Biskops Arnö. SFV delade för tredje gången ut Skrivarstipendium för lärare. Syftet med Skrivarstipendium för lärare är att ge lärare verktyg att aktivt delta i det offentliga samtalet om skola och utbildning. Stipendiemottagaren får kostnadsfritt delta i den fem dagar långa skrivarkursen Lärare skriver på Nordens Folkhögskola Biskops Arnö i Sverige. År 2023 arrangerades kursen under tiden 24–28 juli 2023.

Stipendiet ges årligen till två lärare. År 2023 tillföll stipendiet:

Clara Lindqvist, biträdande rektor, Grundskolan Norsen, Klasslärare årskurs 1–6.

Johanna Söderholm, lärare, Vasa

Båda sökande skriver flitigt, men om andra ämnen än skola och samhälle. De vill utveckla sitt skrivande för att uttrycka sig också i dessa frågor. Deras infallsvinkel verkar bli analytisk och positiv. De representerar också båda det skolstadium som tills vidare inte representerats bland de finländska stipendiaterna.

FÖRFATTARVISTELSE / BISKOPS ARNÖ.

Det tre veckor långa vistelsestipendiet för författare på Biskops Arnö vid Mälaren i Bålsta instiftades 2018. Stipendiet är tänkt som inspiration för en författare i början av karriären, och som hittills gett ut åtminstone en, maximalt tre böcker. SFV bekostar uppehållet samt en tur- och returresa. Vistelsestipendiet ska utnyttjas under perioden första april till sista mars därpå följande år. Vistelsestipendiet tillföll:

Victor von Hellens, författare, Helsingfors

Victor von Hellens har i två uppmärksammade diktsamlingar dryftat samtidsfrågor, existentiella spörsmål och ekokatastrofen. Dystopiska tongångar skildras enkelt och uppriktigt med ett otvunget och illusionsfritt anslag.

VISTELSESTIPENDIUM PÅ BEIJARHOLMEN, INGÅ SKÄRGÅRD

I enlighet med donatorn Birgit Ekbergs instruktioner ger SFV årligen möjlighet åt finlandssvenska lärare och undervisande personal inom småbarnspedagogik att söka ett vistelsestipendium för en sommarvistelse på Beijarholmen i Barösund, Ingå. Stipendiet delas upp i två separata perioder.

Pirkko Höckerstedt, lektor i svenska och litteratur, Hoplaxskolan, Helsingfors, under perioden 15.5–14.7.2023.

Milja Juutinen, Kievari och Mikkola daghem, lärare inom småbarnspedagogik/vice daghemsföreståndare, under perioden 16.7–15.9.2023.

VISTELSESTIPENDIUM PÅ LILLHOLMEN, VÄSTANFJÄRD.

Hemmanet Lillholmen i Västanfjärd på Kimitoön testamenterades till SFV 1970 av justitierådet Walter Backman. Kulturarbetare, bibliotekarier och lärare inom fria bildningen kan ansöka om ett vistelsestipendium. Också här delas sommaren upp i två vistelseperioder:

Oscar Silén, skådespelare, Esbo, under perioden 15.5–14.7.2023.

Linda Ahlroth, bibliotekarie vid Helsingfors stadsbibliotek, under perioden 16.7–15.9.2023.

TOPELIUSPRISET – DET FINLANDSSVENSKA PUBLICISTPRISET

Syftet med Topeliuspriset, som instiftades 1990 av SFV och Finlands svenska publicistförbund, är dels att premiera dagens svenska journalistik, dels att lyfta fram Zacharias Topelius journalistiska gärning. Prisnämnden, med medlemmar både från SFV och Finlands Svenska Publicistförbund, fattar sitt beslut på basen av nomineringar som de båda organisationernas medlemmar gjort. Nämnden får inte komma med egna förslag. Prisnämnden gav 2023 priset på 7 500 euro till **Sofie Stara** med följande motivering:

Sofie Staras ledartexter präglas av skarp samhällsanalys, integritet och stark känsla för rättvisa och jämlikhet. Sakligt, modigt och engagerat går hon till botten med samhällsproblem, och bemöter konspirationsteorier och rykten med fakta och vetenskapliga rön. Dialogen är öppen och rak, hennes insiktsfulla analyser är balanserade, och hon har en fingertoppskänsla för vad som behöver lyftas fram i ljuset. Hon förmår växla perspektiv från det lokala till det globala och dra slutsatser som är klarsynta och berikande. Sofie Stara är en folkbildare och samhällsdebattör med en stark och klar röst. Topeliuspriset 2023 delades ut av Publicistförbundets

Mottagaren av Topeliuspriset Sofie Stara.

FOTO: JONAS BRUNNSTRÖM

Första pristagaren i Arvid Mörne-tävlingen Alexandra Harald.

FOTO: AMANDA HARALD

ordförande **Mikael Sjövall** och SFV:s ordförande **Wivan Nygård-Fagerudd** den 19 januari på publicistbranschens seminarium Mediespråk 2023 i Helsingfors.

LITTERÄRA TÄVLINGAR

Syftet med SFV:s litterära tävlingar är att främja intresset för att skriva skönlitteratur. Vartannat år gäller tävlingarna dikter, vartannat år noveller. Det finns två tävlingar: Arvid Mörne-tävlingen för under 30-åringar (instiftad 1986), och Solveig von Schoultz-tävlingen för de som fyllt 30 år (instiftad 2004). Båda tävlingarna har samma prissummor: I pris 5 000 euro, II pris 3 000 euro och III pris 2 000 euro. Första pristagaren erbjuds även en kortkurs i skrivande på Nordens Folkhögskola Biskops Arnö i Sverige. Kortkursen äger rum på sommaren och pågår fem dagar. Därutöver får alla som premierats i SFV:s litterära tävlingar delta i ett skrivarseminarium.

Till **Arvid Mörne-tävlingen 2023** skickades in sammanlagt 137 tävlingsbidrag. År 2023 gällde tävlingen noveller.

Första pris, 5 000 euro, gick till **Alexandra Harald**, bosatt i Tallinn, för *Odysséernas år*. Novellen som skickligt blandar realism med absurdism leder läsaren in i det kaninhål som föreställer studiestaden Tallinn. Människomöten står i centrum, flyktiga och djupa, dialogerna är också de ömsom flyktiga, ömsom djupa men alltid träffsäkra. Ensamheten kan bara skingras i vetskapen om att ens bästa vän är helt unik.

Andra pris, 3 000 euro, gick till **Amanda Nylund** från Jakobstad, för novellen *Vinter i Österbotten*. Novellen skildrar en ung persons psykiska ohälsa, men också den värme som går att hitta hos vänner, i barsofforna och i baksätet av en bil längs landsvägarna. Den fragmentariska och stämningsdrivna novellen bärs upp av ett tonsäkert berättande som fångar såväl ungdomens vilshenhet som sprängkraft.

Tredje pris, 2 000 euro, gick till **Vendla Fagerudd** från Helsingfors, för novellen *Jag mötte Eino*, där en ung journalist har skickats iväg på ett udda uppdrag till den norrländska glesbygden. Med avskalad handling och laddade detaljer utnyttjar skribenten skickligt novellgenrens potential. Resultatet är en fantasieggande berättelse, som öppnar sig för en mängd olika tolkningar.

Ett hedersomnämmande fick **Rebecca Ahlbäck**, Helsingfors, för novellen 72 som skildrar dragkampen mellan en bekväm livskompromiss och behovet att värna den personliga integriteten. Ambivalensen och de emotionella skiftningarna hos berättarjaget gestaltas på ett raffinerat sätt som ger texten laddning och gör den mångbottnad.

Ett hedersomnämning fick även **Daniel Wickström**, Åbo, för *Hybrisens tecken*. Novellen utforskar hur sociala medier kan fungera som en gäckande labyrint för den som ger efter för impulsen att söka romans och bekräftelse, i synnerhet om djupare självinsikt saknas. Den manliga berättarens besatthet och vilshenhet tecknas med empati, humor och psykologisk blick.

Sammanlagt 205 bidrag skickades in till SFV:s tjugonde *Solveig von Schoultz-tävling*, som 2023 gällde noveller.

Första pris, 5 000 euro, gick till **Ulrika Nettelblad**, Mariehamn, för novellen *Tåget*. Från första meningen väcker Tåget intresse och författaren visar både mognad och kunskap om genren genom gestaltning, tydliga personporträtt och en kittlande underton om att något är fel. Den vuxna läsaren förstår mer än huvudpersonen som är ett barn och det oskyldiga blandas med det accelererande brutala.

Andra pris, 3 000 euro, gick till **Jessika Kriss Holmlund**, Åbo, för novellen *En tredje testikel eller Toki toki!* Uppsluppet och med gott humör avhandlas i denna vindlande text både högt och lågt. Berättarens uppmärksamma och empatiska blick på världen och jaget överraskar och vidgar horisonter. Lekande lätt rör sig texten via en avvärd dödsdom till påbränt kaffe på bensinmacken med livlusten formligen osande.

Tredje pris, 2 000 euro, gick till **Marie Metso**, Malmö, Sverige, för novellen *Sorgmantlarna*. *Sorgmantlarna* är en varsamt tecknad text som sakta kryper in under läsarens skinn och slår rot. Beskrivningarna av berättelsens centrala plats, farfaderns hus, med sin tesamling, sina gamla naturböcker och uppstoppade sorgmantlar skapar en säregen, hotfull men eterisk stämning. Via fantastiska element växer texten till något helt annat än en vanlig uppväxtskildring.

Ett hedersomnämning fick **Johanna Dikert**, Helsingfors, för sin atomiserade kortroman om det moderna småbarnslivet, *Grottkvinnan*. Dikert följer i **Erica Jongs** fotspår då hon låter bitterhet, humor och groteska bilder rädda sina karaktärer från ett liv som moraliska förebilder. Istället får vi ta del av Mia, vars första tanke så fort hon fött sin dotter är att ha sex, hellre än att amma.

Ett hedersomnämning fick **Synnöve Rabb**, Helsingfors, för *Jagaren*, en satirisk inblick i tidningsredaktionens absurda värld. Med ett starkt öga för detaljer visar Rabb hur det viktigaste i livet sällan är det mest uppskattade eller välbetalda. Pluspöäng för ett vackert slut där tiden ordagrant upphör.

Första pristagaren i Solveig von Schoultz-tävlingen Ulrika Nettelblad.

FOTO: CHRISTOFFER RELANDER

Donationsfonder 2023

I rapporten redovisas bokföringsvärdena för donationsfonderna per 31.12.2023.

Fondgrupperna är bunda fonder (B) 69,9 miljoner euro, fria fonder (F) 36,6 miljoner euro och självtäckande fonder (S) 1,3 miljoner euro. Bokföringsvärdet för samtliga donationsfonder är 107,9 miljoner euro. Fondernas antal är 425.

Donationer 2023 till fria fonder bokförs 1.1.2024 inom eget kapital i balansräkningen. Dessa fonder kan därför inte avstämmas mot bokslutet 2023.

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D272	Handlanden K.G. Adolfssons fond 1956 B	23 283
D304	Hanna Agnisbäckers fond 1964 B	62 465
D406	Dir.cant. Emil Ahlsgogs fond 1987 F	298 303
D393	Gerda Ahlströms minnesfond 1984 B	65 352
D204	Arthur och Aina Alléns fond 1938 F	1 660
D329	Agnes Anderssons fond 1969 F	15 337
D179	Bröderna Antells folkhögskolefond 1932 B	3 440
D481	Dagny och Waldemar Appelgrens fond 2002 F	149 617
D284	Arbetets vänner i Wiborg fond 1960 B	101 220
D422	Elin och Hans Arppes fond 1989 B	80 409
D159	Charlotte Askolins fond 1923 B	8 548
D111	Johan Askolins donationsfond 1902 B	26 106
D106	Aurorafonden 1898 B	4 505
D314	Anna Elisabet Backmans fond 1967 F	19 287
D328	Läraren Gustaf Knut Backmans fond 1969 B	166 251
D332	Justitierådman Walter Backmans fond 1970 B	182 357
D402	Dagmar och Oskar Bergenströms minnesfond 1985 B	129 987
D466	Birger och Rakel Berglunds fond 2000 F	350 667
D239	Elin Bergstadi fond 1948 F	1 743
D380	Edith och Henrik Bergströms fond 1980 F	244 720

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D455	Jan-Henrik Björcks fond 1997 B	106 868
D322	Emil Björkells livräntefond 1968 B	42 175
D433	Kerstin Björklunds minnesfond 1992 B	29 725
D137	Napoleon Björkströms skolfond 1913 B	6 282
D258	Heinrich Otto Blanketts fond 1952 B	72 235
D222	Fru Maria Lovisa Blanketts gåva 1944 B	1 105 069
D454	Greta Blomfeldt-Lindroos och Eric Lindroos fond 2009 B	51 997
D213	Frans Otto och Selma Catarina Blomqvists fond 1941 F	1 660
D364	Johanna Alina Blomqvists fond 1975 F	2 921
D529	Nils Johan Blomqvists fond 2009 B	12 463
D419	Ninno och Tage Blåfields fond 1988 F	13 544
D492	Professor Göran von Bonsdorffs fond 2004 F	22 520
D216	Nadine von Bonsdorffs minne 1942 B	2 102
D100	Henrik Borgströms fond 1882 F	12 017
D214	Gösta och Gertrud Branders Gåva 1941 F	297 545
D167	Karl Theodor Brobergs fond 1926 B	11 237
D375	Dipl.ing. Lennart Bromans fond 1978 B	12 287
D441	Elina och Karl Bruhns fond 1994 F	114 043
D413	Gunnar Bäcks minnesfond 1988 F	13 663
D401	Signe och Anders Bäcks minnesfond 1985 F	10 625
D447	Hembygdsrådet Helmer W:son Bäckmans fond för den svenska saken 1995 F	236 263
D347	Signe Böckermans fond 1973 F	22 057
D194	Ernst Mathias Calonius fond 1937 B	6 261
D574	Pirkko och Hans Carlanders fond 2016 F	10 000
D395	Friherre Bengt Carpelans fond 1984 F	109 083
D580	Greta och Harry Carpelans fond 2018 B	504 891
D202	Tor Carpelans fond 1937 F	25 362
D579	Ulla Birgitta Carpelans minnesfond 2018 B	504 891
D289	Alfhild och Maria Castréns fond 1960 B	152 063
D335	Maria Castréns fond 1970 B	119 315
D396	Brita Cavonius fond 1985 F	122 574
D224	Edvin Cavonius premiegåva 1944 F	53 679

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D334	Margit och Gösta Cavonius fond 1970 B	37 493
D337	Tandläkare Walborg Cederbergs fond 1971 F	24 632
D476	Professor Henrik Cederlöfs fond 2002 B	38 689
D360	Professor Johannes Cederlöfs fond 1974 B	48 569
D458	Rafael och Viking Collianders fond 1998 B	21 086
D310	Carl Magnus Creutz stipendiefond 1965 B	1 823
D583	Gunnel Cronwalls fond 2023 B	39 500
D193	Anders Edvard Dahls fond 1936 B	180 006
D302	Ninni och John Dahls gåva 1963 B	623 540
D128	Olivia Dahls testamente 1909 F	5 610
D333	Sylvia Dahlmans fond 1970 F	526 628
D349	Signe och Åke Dalbergs fond 1973 F	8 897
D256	Axel Damstens fond 1952 B	71 401
D491	Jur.lic. Georg C. Ehrnrooths fond 2004 B	85 846
D457	Eva och Caj Ehrstedts stipendiefond 1997 B	61 481
D399	Birgit och Ivar Ekbergs fond till förmån för finlandssvenskt bildningsarbete 1985 B	931 287
D269	Hugo Ekhammars fond 1955 F	17 196
D499	Greta och John Ekholms minnesfond 2005 F	85 005
D367	Lärare Harry Ekholms minnesfond 1975 B	7 842
D164	Johan Henrik Eklunds stipendiefond 1925 B	3 337
D287	Gabriella och Evert Ekroths fond 1960 F	488 306
D108	Elementarkursfonden 1899 B	10 880
D373	Ebba M. Enboms fond 1978 F	1 660
D275	Hulda Rosalie Engbergs fond 1957 F	293 390
D298	Märta Engbloms fond 1962 F	24 366
D535	Pehr Gustaf Engmans fond 2016 F	187 891
D489	Undervisningsrådet Nils Göran Engströms fond 2003 F	10 000
D449	Östen Engströms fond 1995 B	48 133
D237	Alina och Emil Erlunds gåva 1947 B	156 891
D285	Thure Ertmans fond 1960 B	28 558
D524	Fastighetsrådet Henrik Estlanders fond 2008 F	20 000
D110	Hedvig Falckens fond 1901 F	18 026

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D486	Fallläker Teaters fond 2003 B	95 954
D474	Fallläkers fond 2001 B	517 108
D184	Ax. Tor. Federleys fond 1934 F	7 071
D135	Ida Federleys fond 1912 F	302 738
D115	Viktor Federleys fond 1904 F	45 047
D501	Erik och Sylvi Feldts fond 2005 B	546 717
D107	Femte februari-fonden 1898 F	12 615
D515	Finlands svenska lokomotivmannafond 2008 B	5 129
D514	Karl Evert Finnbergs minnesfond 2008 B	1 551
D117	Kr. Fr. Forsius fond 1906 F	3 585
D428	Elna Forsmans stipendiefond 1991 F	6 639
D500	Bo Fredrikssons minnesfond 2005 F	252 195
D192	Irene Frelanders fond 1935 F	7 635
D362	Irene och Rosa Frelanders minnesfond 1974 B	59 266
D136	Ivar och Aina Friemans fond 1912 B	50 151
D358	Tekla Frostells minnesfond 1974 B	18 799
D123	Kronofogden B.F. Fröbergs biblioteksfond 1908 B	11 798
D506	Föreningen Gabelsbergers fond 2006 B	10 665
D227	Föreningen Svensk-Finlands Vänners understödsfond 1945 B	82 103
D366	Försäkringsbolaget Svensk-Finlands fond 1975 F	28 172
D149	Familjen Gahmbergs barnträdgårdsfond 1920 B	113 104
D127	Karl Knut Galetskis fond 1909 F	180 190
D144	General G.E. Galindos testamente 1918 F	72 069
D453	Carl Jacob och Nanna Gardbergs fond 1996 F	43 572
D438	Eva Gardbergs fond 1993 B	84 357
D118	A.G. Geitlins fond 1906 F	8 996
D418	Stipendiefonden Gerkmans kamratskapspris 1988 B	14 760
D156	Florentin Granholms fond 1922 F	1 660
D101	Vilhelm Grefbergs stipendiefond 1886 B	24 585
D467	Rolf Grönbloms bildningsfond 2000 F	63 070
D303	Frans Bruno Gröndahls fond 1963 F	225 669
D297	Maria och Frans Bruno Gröndahls minnesfond 1962 F	3 286

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D305	Ernfrid Grönholms fond 1964 F	186 406
D300	Ester Adéle Grönlunds fond 1963 F	328 976
D440	Edmund Wilhelm Guerillots fond 1993 F	279 680
D371	Vivi och Åke Gulins fond 1977 F	1 666 613
D494	Ole Gustafssons stipendiefond 2004 B	16 843
D311	Signe och Ane Gyllenbergs fond 1965 B	895 244
D197	Fil.dr K.J. Hagfors stipendiefond 1937 B	34 781
D507	Viva och Ragnar Hanssons fond 2006 F	26 980
D155	Otto Hartmans fond 1922 B	6 833
D122	Makarna Heikels idrottsfond 1908 B	57 238
D264	Ester och Artur Heikkiläs fond 1954 B	6 268
D376	Skolföreståndare Georg Helmers fond 1979 B	46 317
D487	Helsingfors folkskolors lärare- och lärarinneförenings fond 2003 B	2 028 322
D270	Gust. Ad. Helsingius minnesfond 1956 B	9 285
D390	Adéle och Martha Henrikssons fond 1983 F	397 959
D363	Eini Henrikssons fond 1975 B	211 270
D424	Ola-Hillevi och Rolf Herlers stipendiefond 1989 B	8 447
D263	Hertonäs-Degerö svenska småskoleförenings fond 1954 B	5 684
D109	Wilhelmina Hisingers donationsfond 1899 F	72 103
D397	Edit Holmbergs fond 1985 F	15 470
D341	Mårten Holmbergs fond 1972 F	4 548
D425	Elin och Karl Holmqvists minne 1989 F	98 328
D327	Lärarinnan Maja Holmqvists fond 1969 F	65 497
D361	Anna och John Holmströms fond 1974 F	35 481
D482	Ann-Mari Holmströms fond 2002 F	120 000
D576	Redaktör Gustav Holmströms minne 2017 F	52 000
D241	Hanna Holmströms fond 1948 F	113 333
D113	Theodor Holmströms folkhögskolefond 1904 B	409 110
D331	Konsul Viktor Hovings fond 1970 F	2 822
D456	Ester och Evert Huldéns minnesfond 1997 B	24 495
D404	Skolföreståndare Lennart Häggbloms fond 1986 F	7 038
D450	Paul Häggglunds stipendiefond 1995 B	5 706

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D477	Marianne Häggströms fond 2002 B	252 325
D283	Anna och Johan Höglunds minnesfond 1959 B	15 062
D403	Kerstin Inbergs minnesfond 1985 B	538 880
D205	Mårten Ingmans fond 1938 B	3 623
D443	Ingå Gillets minnesfond 1994 B	54 462
D271	Elin och Gertrud Janssons fond 1956 F	1 660
D278	Hilding Janssons minnesfond 1958 F	2 988
D480	Professor Jan-Magnus Janssons fond 2002 B	103 290
D431	Olof M Janssons fond 1992 B	149 575
D478	Paul Janssons fond för främjande av amatörmusiken i Svenskfinland 2002 B	15 426
D511	Frank Jernströms minnesfond 2007 F	7 105
D281	Lärare Arthur Johanssons gåva 1959 B	2 941
D231	Oskar Johanssons fond 1946 F	12 283
D257	Sanny Johanssons fond 1952 F	23 603
D465	Johan Johnsons fond för kulturverksamhet 2000 B	29 745
D352	Fingal Juslins minnesfond 1973 B	4 015
D351	Walfrid Juslins minnesfond 1973 B	2 102
D338	Ebba och Jaakko Juvas fond 1971 B	162 793
D522	Kamratförbundet för Östra Nylands folkhögskolas stipendiefond 2008 B	15 710
D356	Ester och Naema Kanzéns fond 1973 B	26 807
D301	Elsa Karlssons och Inga Wiks fond 1963 B	35 629
D460	Karl Erik Karlssons fond 1998 B	4 161
D348	Kasaböle privata svenska folkskolas fond 1973 B	111 487
D315	Sigröd och Jacob Kaustells fond 1967 F	5 876
D286	Eva och Henrik Kihlmans fond 1960 B	2 533 514
D152	Lennart Kihlmans donationsfond 1921 F	14 142
D229	Konstitutionella arbetarföreningens i Helsingfors bildningsfond 1945 B	22 985
D379	Agnes och J.R. Korkmans fond 1980 F	30 640
D503	Helena Korvelas fond 2006 F	52 685
D412	Beda och Felix Kreanders minnesfond 1988 B	6 322
D427	Ilmari och Nanny Kriegs minne 1990 B	171 139
D523	Kristinestad stads stipendiefond 2008 B	13 091

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D158	Kristinestads kulturfond 1922 B	3 874
D323	Ethel och Ragnar Krogius fond 1968 F	24 034
D124	Mimmi Kroijerus fond 1908 F	19 818
D464	Kvinnliga teologie studerandes fond 1999 B	3 044
D116	Vaktmästare K.J. Kymlanders fond 1905 B	3 655
D320	Kyrkoby gamla syförenings fond 1968 B	4 313
D308	Ebba Kåhlmans fond 1964 F	11 552
D228	Kamrer Henrik Kåhlmans fond 1945 B	5 704
D266	Nils Källströms fond 1954 B	45 658
D232	Agnes och Robert Lagus fond 1946 B	41 325
D240	Aina Lagus fond 1948 B	2 102
D280	Nanna Medea Lagus fond 1958 F	47 438
D488	Lappjärdas folkhögskolas stipendiefond 2003 B	17 097
D173	Karl Alexander Laurells biblioteksfond 1929 B	3 576
D195	Georg Lauréns fond för kulturändamål i Österbotten 1937 B	23 968
D175	Lars Algot Laurents fond 1930 B	3 416
D130	Frans Robert Leschs fond 1911 F	8 996
D238	Jenny Lesches minne 1947 B	1 629 258
D246	Oskar Jakob Less fond 1951 B	45 707
D448	Ebba och Gerda Linds fond för den svenska saken 1995 F	143 794
D293	Alice Lindebergs fond 1962 B	131 219
D407	Edit Lindbergs fond 1987 F	162 928
D199	Gustaf Evert och Irene Lovisa Lindbergs minnesfond 1937 B	6 864
D446	Lektorn, filosofie kandidaten Edit Matilda Lindbloms minnesfond 1994 F	3 001
D290	Aina Sofia Lindbäcks fond 1961 F	76 020
D220	Johan Alfred och Charlotta Wilhelmina Lindebergs fond 1943 F	5 677
D260	Astrid och Helmer Lindells fond 1953 F	47 238
D103	Tulluppsyningsman Lindéns fond 1891 F	25 229
D153	Målarmästare C.A. och hans Hustru Ulrika Charlotta Lindfors testamentsfond 1921 F	70 841
D463	Henry och Ulla Lindfors fond 1999 F	505 947
D306	Lars E. Lindfors stipendiefond 1964 B	2 321
D577	Svante Lindhs fond 2017 F	191 436

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D374	Roger Lindholms stipendiefond 1978 B	2 731
D394	Anna och Evert Lindqvists fond 1984 F	326 918
D439	Göta och Erik W. Lindroos fond 1993 F	265 582
D242	Emil Artur Lindroths fond 1949 F	113 333
D325	Essi och Boris Lindstedts fond 1969 B	11 324
D512	Maj-Lis, Åke och Maj-Britt Lindströms fond 2008 B	108 829
D483	Svea Lindström-Siréns och Sven Siréns fond 2002 B	300 714
D531	Lovisa svenska köpmannaförenings fond 2009 F	50 429
D251	Selma Lundells fond 1951 F	1 660
D182	G.A. Lundenius fond 1934 F	70 841
D294	Sofia Lundqvists fond 1962 F	18 059
D382	Sofia och Jakob Lundqvists fond 1981 B	675 741
D217	Bonden Adolf Adrian Långstedts fond 1943 B	37 918
D575	Kosti-Ohto Lönnqvists fond 2016 F	563 021
D147	Otto August Malms donationsfond 1919 B	37 516
D165	Aina och E.W. Malmbergs fond 1926 B	18 012
D369	Anna och Oscar Malmbergs minnesfond 1976 F	70 841
D426	Alfred, Olga och Agda Malmgrens fond 1989 F	142 462
D172	Fru Anna Malmqvists fond 1928 B	5 135
D368	Folkskollärare Maria Mangs fond 1976 B	2 102
D215	Henrik Wilhelm Mangströms fond 1942 B	6 291
D435	Ebba och Ragnar Mannills fond 1993 F	87 066
D417	Ethel och Birger Marnillas fond 1988 B	180 738
D234	Gösta Masalins gåva 1947 F	1 660
D326	Mataskärsfonden – Edvin Bergroths donation för nyländska bildningssträvanden 1969 B	648 197
D493	Björn-Eric Mattssons minnesfond 2004 B	12 690
D295	Lektor Signe Mattssons fond 1962 F	55 637
D459	Irina Matvejews fond 1998 B	7 005
D226	Runar Meinanders fond 1945 F	21 545
D423	Ulla och Ragnar Meinanders fond 1989 F	11 698
D148	General C.O. Melåns biblioteksfond 1920 B	12 610
D225	Ellen Emilia Mélarths fond 1944 B	27 000

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D146	Minnet Av 1918 års frihetskamp 1919 F	38 276
D138	Kollegan A.W.E. Modeens fond 1914 F	1 660
D247	Referendarierådet Karl Modeens fond 1951 F	188 921
D343	Ernst och Elsa Montells samt Aune Josefssons minnesfond 1972 B	33 446
D392	Professor Anders Myhrmans fond 1983 B	74 138
D243	Systrarna Aina och Alma Nordbergs fond 1949 F	2 822
D336	Valter och Ingrid Nordlings fond 1971 F	228 292
D206	Gustaf Victor och Emilia Sofia Nordlunds fond 1938 F	276 094
D162	Petrus Nordmanns minnesfond 1923 B	53 137
D157	Nordsjö-Botby skoldistriktets fond 1922 B	75 391
D169	Anna och J.A. Nordströms fond 1926 B	12 849
D504	Else-Maj Nordströms fond 2006 F	233 036
D296	Mathilda Nordströms fond 1962 F	3 618
D112	Wilhelmina Nordströms fond 1903 B	58 884
D143	Hovrädinnan Augusta Nummelins fond 1917 B	11 010
D261	Hilma Nybergs fond 1953 F	1 660
D330	Nybro folkskolas i Mörskom fond 1970 B	8 855
D267	Gustil och Artur Nygrens fond 1955 B	15 011
D346	Gerda Maria Nyholms fond 1973 F	51 421
D140	Wilhelm Nyholms fond 1915 F	28 848
D516	Ernst Einar Nylunds fond 2008 B	1 351
D292	Nina Nylunds fond 1961 F	46 475
D105	Nyländska understödetsfonden 1897 F	6 705
D415	Kerttu och Arvid Nymans fond 1988 F	33 196
D387	Johan och Sofia Nyqvists fond 1982 F	57 231
D131	A. J. Nystedts fond 1911 F	1 660
D533	Karl-Edvard och Gunvor Nysténs fond 2009 F	54 355
D497	Stig och Maire Nyströms fond 2005 F	77 379
D537	Tor-Erik Näsmans fond 2010 F	245 653
D400	Adèle Ohlströms fond 1985 B	111 639
D174	Axel Immanuel Olins fond 1930 F	2 822
D416	Hjördis och Hugo Olins fond 1988 F	728 242

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D161	Carl Alexander Palins fond för Estlands svenskar 1923 B	123 119
D207	Frans Palmros fond 1938 B	41 760
D208	Elin Palmros fond 1938 B	65 999
D212	Hedvig Palmros fond 1941 B	38 425
D102	Bröderna Paqualins fond 1891 F	1 660
D429	Eugenia Paulus fond för unga finlandssvenska kvinnliga författare 1991 B	166 806
D521	Pernå kommuns stipendiefond 2008 B	21 873
D411	Eine Pihls fond 1988 B	202 143
D262	Einar Pontáns fond 1954 F	25 551
D255	Publikationsfonden 1952 F	47 979
D125	Emil och Berta Randéns fond 1909 B	21 815
D318	Åke och Wivan von Rehausens fond 1967 B	344 340
D344	Maria Renfors fond 1972 F	253 189
D189	Riihimäki svenska folkskolas fond 1935 F	1 660
D573	Elsa och Waldemar Riskas fond 2015 B	200 911
D357	Överstelöjtnant Nils Roos fond 1973 F	259 496
D163	Fredrik och Wini Rosbergs fond 1924 B	32 678
D359	John Rosbergs och fru Lycka Rosbergs fond 1974 F	21 710
D223	Ida Rosqvists folkhögskolefond 1944 B	2 353
D350	Olga och Robert Rostedts fond 1973 B	12 453
D444	Joel Rundts fond 1994 F	7 303
D218	Johan Sigfrid Rönnbergs fond 1943 B	12 567
D209	S. Salovius fond 1939 B	6 290
D432	Johan Helmer Sandelins och Linnéa Backlunds fond 1992 F	1 518 005
D316	Ellen och Olga Sandholms minne 1967 B	490 785
D309	Karin Sandholms fond 1965 F	31 703
D505	Håkan Sandströms fond 2006 B	26 976
D498	Tom Sandströms fond för den finlandssvenska hembygdens framtid 2005 B	30 757
D530	Börje Saxbergs fond 2009 B	46 893
D120	Estrild Schildts minne 1907 B	10 925
D391	Holger Schildts stipendiefond 1983 F	73 410
D313	Auda Schulmans fond 1966 F	569 793

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D414	Astrid och Valter Siemssens fond 1988 F	53 546
D279	Wolter Simbergs fond 1958 B	4 627
D408	Helmer och Anne-Marie Sippels minnesfond 1987 F	14 000
D385	Sigward W. Sippels fond 1981 F	14 000
D384	Stig Sige Sippels minnesfond 1981 F	14 000
D383	Waldemar och Hjördis Maria Sippels minnesfond 1981 F	14 000
D484	Matilda och Johan Viktor Siréns fond 2002 B	201 240
D472	Bo och Aila Sjöbloms fond 2023 B	41 970
D186	J.F. Skipparis fond 1934 F	56 666
D178	Alida Skogs minne 1932 B	2 615
D510	Synnöve och Karl-Gunnar Skogbergs fond 2007 B	11 816
D201	Småskolefonden 1937 B	6 928
D570	Svanhild och Jan-Erik Snells samt Inga Sahrbergs fond 2013 B	1 194 594
D377	Kanslirådet Kaj Snellmans fond 1979 F	74 426
D145	Bergsrådet Seth Sohlbergs fond 1918 F	576 622
D353	Sollvalla barnträdgårdsfond 1973 B	7 003
D299	Sottungsby-Westersundom småskoleförenings fond 1963 B	85 955
D183	Evelina och Viktor Spjuts understödsfond 1934 B	5 147
D104	S:t Petersburger Liedertafel-fonden 1895 B	3 044
D342	Anna Stenbergs fond 1972 F	4 515
D370	Anna-lisa Stenbergs fond 1977 F	6 042
D245	Ellen Stenbäcks fond 1950 F	6 706
D236	Josef och Emma Stenbäcks minnesfond 1947 B	2 004
D378	Irene och Halvdan Stenholms fond 1979 F	3 126 426
D581	Lillebil och Carl-Johan Stierncreutz fond 2022 F	131 343
D170	Karl Gustaf Strandbergs fond 1927 B	5 370
D409	Agda Maria och Gigge Strandviks fond 1987 B	34 982
D132	Adhemar Strengs fond 1911 F	2 855
D528	Stroke- och afasifonden 2009 B	82 476
D282	Ester och Georg Ströms fond 1959 F	23 072
D398	Karin Ströms fond 1985 F	18 590
D253	Stina Maria Strömbergs minnesfond 1952 B	3 585

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D340	Harry Waldemar Strömmers fond 1971 F	174 281
D473	Vivi Strömstens minne 2001 F	25 389
D536	Alf Ståhlbergs fond 2017 F	151 517
D248	Edla och Reinhold Ståhlbergs fond 1951 B	6 572
D198	Axel Stålströms fond 1937 B	8 548
D151	Ständiga medlemmars fond 1920 F	57 529
D445	Jarl Sundbergs minnesfond 1994 F	3 320
D160	Anders Gustaf Sundbergs fond 1923 F	1 660
D259	Anna Sundholms fond 1952 B	85 720
D502	Erik Vilhelm och Else Maria Svarfvars fond 2005 B	229 539
D181	Svensk hyllningsfond 1933 F	148 058
D166	Svensk minnesfond 1926 F	715 171
D187	Svenska bildningens vänners i Brahestad fond 1934 F	12 747
D339	Svenska bildningens vänners i Sockenbacka fond 1971 B	221 381
D584	Svenska blindskoleföreningens fond 2023 B	35 178 562
D319	Svenska brevinstitutets fond 1968 B	110 666
D171	Svenska Dagens skolgåva 1928 B	2 102
D254	Svenska folkskolans i Lönnhammar fond 1952 F	1 660
D388	Svenska folkskolans vänners 100-årsfond 1982 F	223 100
D509	Svenska folkskolans vänners 125-årsjubileumsfond 2007 F	168 850
D345	Svenska folkskolans vänners jubileumsfond 1972 F	1 310 019
D203	Svenska folkskolans vänners studiefond 1938 B	199 070
D233	Svenska förbundets fond 1947 B	3 372
D355	Svenska föreningens i Östermyra fond 1973 B	1 157 395
D513	Svenska kamratförbundet vid statsjärnvägarnas fond 2008 B	247 711
D520	Svenska kamratförbundet vid statsjärnvägarnas rfs hyllningsfond 2008 B	604
D517	Svenska kamratförbundet vid statsjärnvägarnas studiefond 2008 B	703
D519	Svenska kamratförbundet vilohemsfond 2008 B	2 398
D291	Svenska skolfonden 1961 B	636 620
D168	Svenska småskoleseminariets i Helsingfors bostadsfond 1926 B	120 097
D436	Svenska studieandelskassans fond 1993 B	29 222
D150	Svensk-Finlands musikfond 1920 B	2 004

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D221	Syfoöreningens utbildningsfond 1943 B	102 788
D141	Kanslirådet Carl Synnerbergs fond 1915 F	180 190
D268	Syskonen Björkells fond 1955 B	60 023
D121	Janne Söderströms skolfond 1907 B	22 899
D389	Eva och Bjarne Takolanders fond 1982 F	72 103
D235	Nina Tallbergs fond 1947 F	6 606
D525	Inga Tallqvists fond 2008 F	222 099
D317	Rosa Tammelanders minnesfond 1967 B	4 627
D365	Josef Emil Teirs fond 1975 F	338 836
D219	Rusthållaren Frans Tennbergs fond 1943 B	114 278
D177	Mårten Thors stipendiefond 1932 B	26 578
D312	Dipl.ing. Paul Thorwalls understödsfond 1966 S	1 332 093
D134	Mathilda Thölgrens fond 1912 F	61 978
D200	Johan Fredrik Timpers fond 1937 F	22 673
D133	Karl Emil Tollanders fond 1912 F	95 775
D321	Vera Torckells minnesfond 1968 B	32 168
D139	Nikolaj August och Mathilda Maria Turdéns fond 1915 B	20 923
D273	Sigrid Vaenerbergs fond 1956 F	8 598
D288	Viks småskolefond 1960 B	9 003
D114	Västra Nylands musikfond 1904 B	4 367
D518	Ina och Emil Wahlroos fond 2008 B	1 012
D190	Ingrid Wasastjernas fond 1935 B	18 012
D191	Selma Wasastjernas fond 1935 B	191 445
D244	Elsa Wasastjernas fond 1949 F	9 461
D527	Anita och Helge Waselius fond 2008 B	2 790 597
D252	Ellen och Hjalmar Waselius fond 1952 B	158 060
D571	Hedvig Waselius fond 2014 B	1 555 028
D176	Bröderna Oskar, Karl, Herman, Artur och Hjalmar Waselius fond 1931 F	10 293 913
D126	Aug. och Matilda Weckströms fond 1909 F	108 121
D274	Martin Wegelius och Richard Faltins fond 1957 B	8 447
D569	Ernst Rafael Wesanders fond 2013 B	887 804
D372	Leif Westerbergs minnesfond 1978 F	9 428

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D381	Christel och Hilding Westerholms fond 1980 F	4 183
D437	William Magnus Wickbergs fond 1993 B	1 388 871
D462	Einar och Rut Wickströms minnesfond 1999 F	42 028
D185	Lilly Wickströms minnesfond 1934 B	5 704
D532	Arkitekt Marita Wickströms fond 2009 F	421 666
D307	Justitierådman Tor Wickströms fond 1964 F	3 187
D196	Nanny Widerholms fond 1937 B	3 416
D249	Gustaf Wiklunds minnesfond 1951 B	2 862
D250	Ruth och Paul G. Wiklunds fond 1951 B	2 488
D386	Birger Rudolf Wikströms fond 1982 F	78 310
D265	Elin Wilhelmssons fond 1954 F	171 763
D154	Jordbrukaren Janne Winkvists testamente 1921 F	2 822
D210	Ane Winqvists fond 1939 F	2 822
D211	Hanna Winqvists fond 1939 B	39 959
D129	Robert Ådahls fond 1910 F	3 618
D142	Alexandra Åhmans fond 1916 F	7 801
D277	Eric och Johanne Åkessons fond 1958 B	185 755
D405	Viktor Öhbergs fond 1986 F	15 038
D582	Gun Österbergs fond 2020 F	317 239
D468	Pär Österbergs fond för Barösunds framtid 2000 B	266 667
D442	Östsvensk samling i Grankulla 1994 B	2 225

